

- ระยะที่สอง (ปี 2558) ครอบคลุมพื้นที่ที่ 30.11 ตารางกิโลเมตร ปริมาณน้ำเสียประมาณ 140,000 ลูกบาศก์เมตร/วัน (รูปที่ 7.5) แสดงพื้นที่ที่มีการระบายน้ำเสียที่ตั้งของโครงการบำบัดน้ำเสียที่อ้างถึง

● บริการสังคม

ด้านการศึกษา

พื้นที่ศึกษานับเป็นศูนย์กลางการศึกษาของภาคและจังหวัดสงขลาโดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ เป็นแหล่งที่ตั้งของสถาบันอุดมศึกษา และวิทยาลัยด้านอาชีวศึกษาของภาครัฐและเอกชน รวม 18 แห่ง รองรับนักศึกษาและนักเรียนถึง 63,010 คน เป็นนักศึกษาระดับอุดมศึกษา 20,041 คน ระดับอาชีวศึกษา 42,969 คน อยู่ในอำเภอเมืองสงขลา 6 แห่ง จำนวนนักศึกษา 16,346 คน อำเภอหาดใหญ่ 12 แห่ง 300,408 คน นอกจากนี้ ยังมีวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ตั้งอยู่ที่อำเภอรัตนภูมิ จำนวนนักศึกษา 340 คน

การศึกษาระดับมัธยมศึกษามีกระจายอยู่ในทุกอำเภอ ส่วนการศึกษาในระดับประถมศึกษามีกระจายทุกตำบล (รูปที่ 7.6)

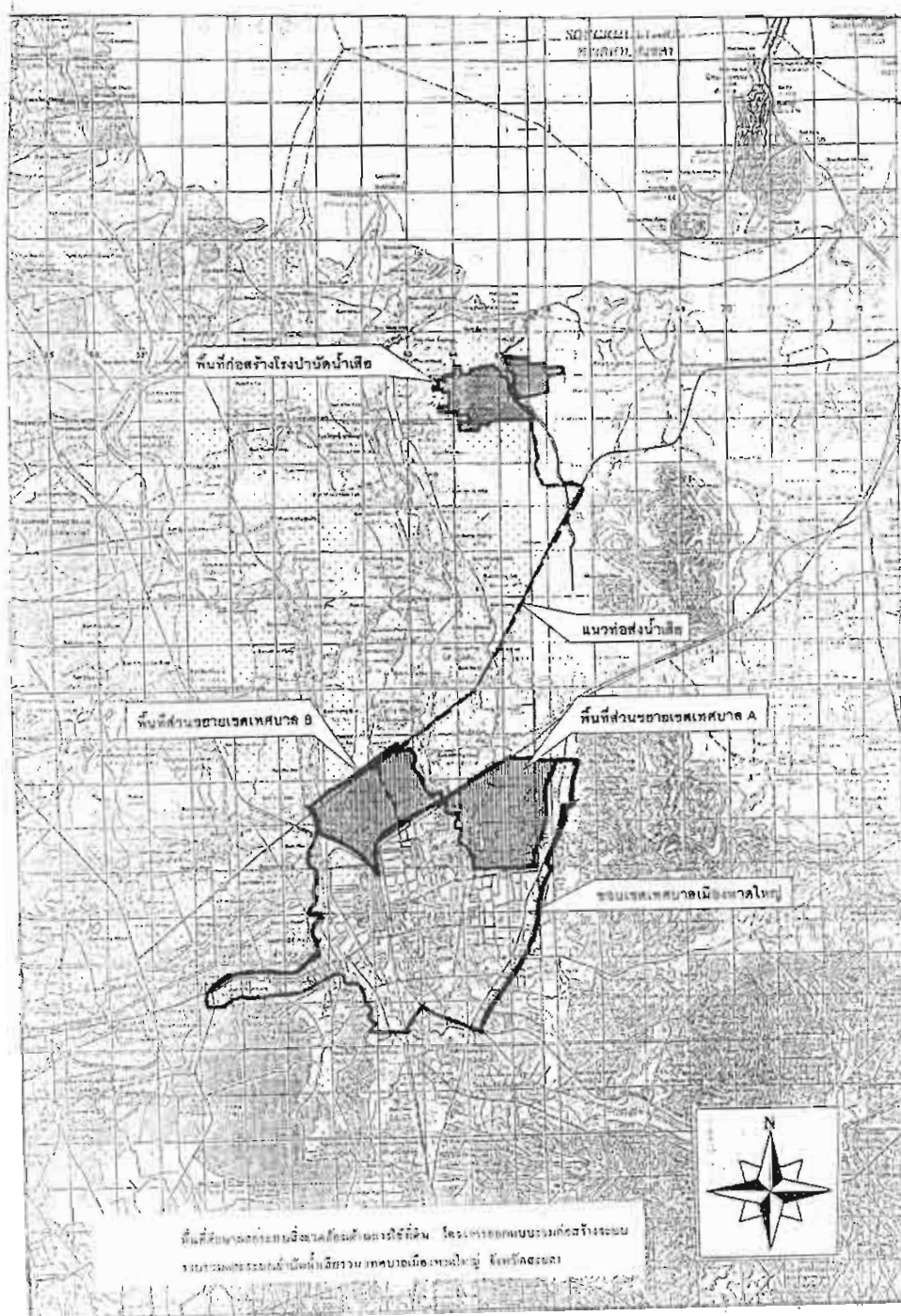
ด้านการบริการสาธารณสุข

พื้นที่ศึกษานับเป็นศูนย์กลางการให้บริการสาธารณสุขของภาคและจังหวัด โดยเฉพาะที่อำเภอเมืองสงขลาและอำเภอหาดใหญ่ เป็นแหล่งที่ตั้งของโรงพยาบาลของรัฐและเอกชนถึง 10 แห่ง จำนวนเตียงรองรับผู้ป่วย 2,892 เตียง อยู่ในอำเภอเมืองสงขลา 3 แห่ง รวม 1,028 เตียง และอำเภอหาดใหญ่ 7 แห่ง รวม 1,864 เตียง

อำเภอที่เหลือมีโรงพยาบาลชุมชนของรัฐกระจายในทุกอำเภอส่วนใหญ่เป็นโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง มีเพียงอำเภอรัตนภูมิและอำเภอสะเดาที่มีโรงพยาบาลชุมชนขนาด 30 เตียง โดยเฉพาะอำเภอสะเดายังมีโรงพยาบาลขนาด 10 เตียง ที่ตำบลปาดังเบซาร์อีกด้วย

การให้บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานของรัฐ มีสถานอนามัยตั้งกระจายอยู่ในทุกตำบล (รูปที่ 7.7)

แผนภาพระบบบำบัดน้ำเสียขนาดใหญ่

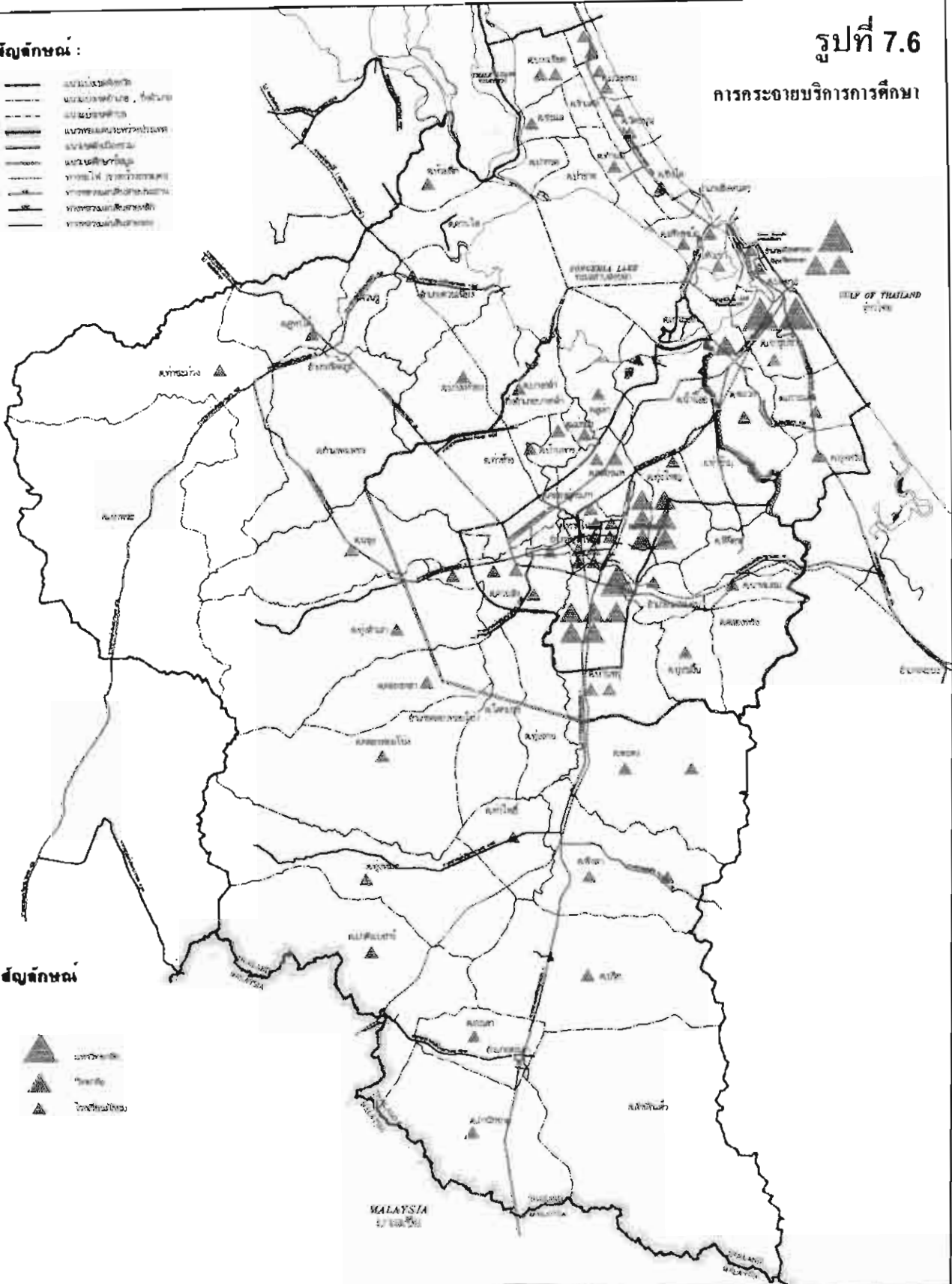
รูปที่ 7.5

สัญลักษณ์ :

- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ, ที่ผ่าน
- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ
- เส้นทางสายอากาศ

รูปที่ 7.6

การกระจายบริการการศึกษา

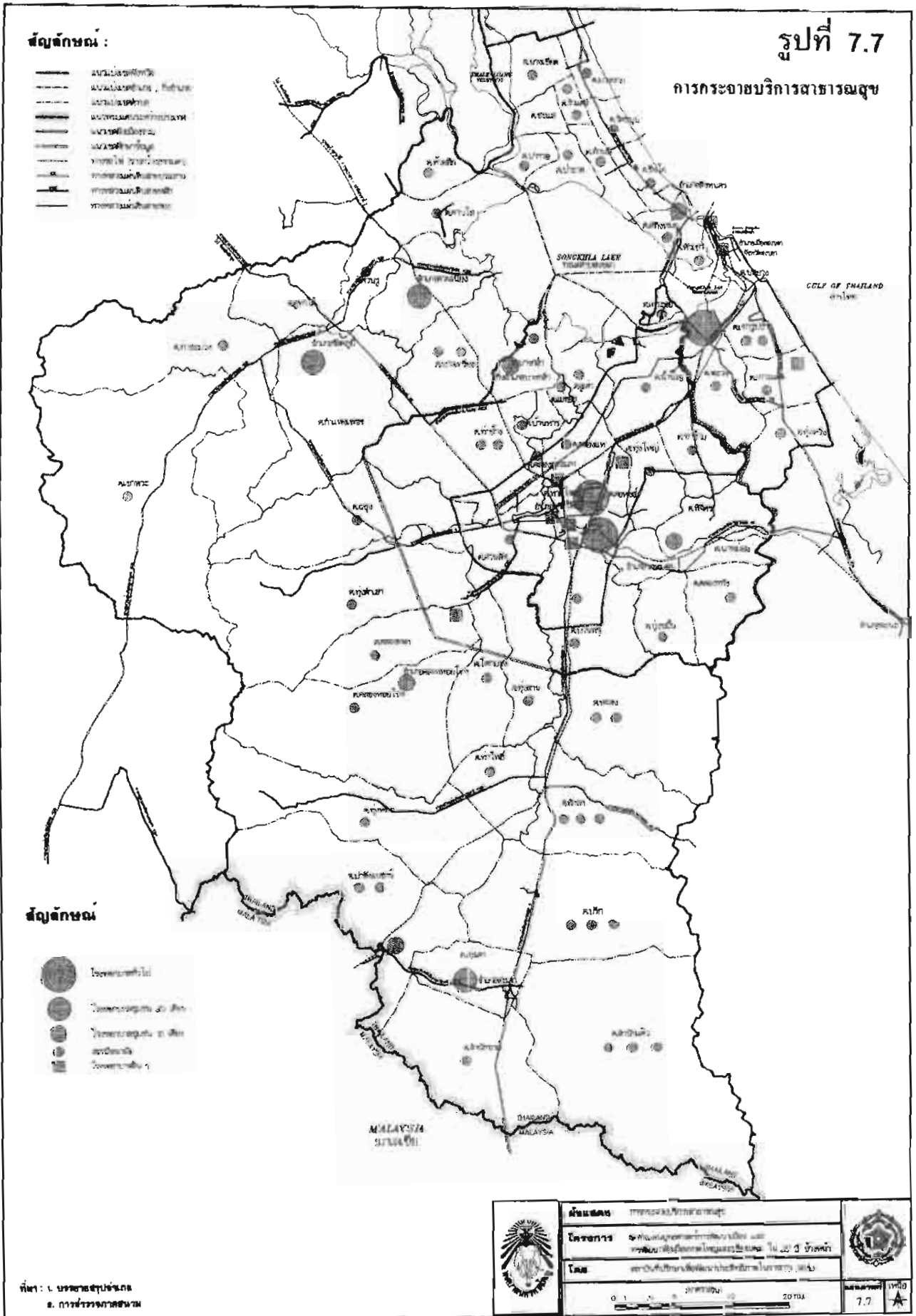

สัญลักษณ์

- ▲ บริการการศึกษา
- ▲ บริการการศึกษา
- ▲ บริการการศึกษา

ที่มา : 1. นราชนาฏศิลป์
2. การสำรวจภาคสนาม

	ผู้จัดทำ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน
	โครงการ	โครงการพัฒนาระบบการศึกษาในชนบท และ การพัฒนาระบบการศึกษาในชนบท ปี 25 25 25 25
	โดย	สถาบันวิจัยและพัฒนาการศึกษา
		 7.6

7.3 ภาพรวมของสถานะการณ์ด้านการพัฒนาของกลุ่ม พื้นที่พัฒนา สงขลา - หาดใหญ่ - สะเดา

7.3.1 การตั้งถิ่นฐาน, ชุมชนและปัญหา

การศึกษาวิเคราะห์ด้านประชากรของพื้นที่ศึกษาผังโครงสร้างฯ สรุปผลที่สำคัญด้านการตั้งถิ่นฐานประชากร คือ พื้นที่ศึกษา 9 อำเภอ มีประชากรรวม 793,872 คน ใน พ.ศ. 2540 คิดเป็นร้อยละ 66.64 ของประชากรทั้งจังหวัด ความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย 244 คนต่อตารางกิโลเมตร พื้นที่ซึ่งมีการตั้งถิ่นฐานประชากรอยู่มากและหนาแน่น ได้แก่ บริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ต่อเนื่อง คือ ตำบลควนลัง ตำบลคอหงส์ ตำบลคลองแห เทศบาลตำบลบ้านพรุ และรวมถึงบริเวณตำบลน้ำน้อย ตำบลพะตง บริเวณเทศบาลเมืองสงขลา และตำบลโดยรอบคือ ตำบลเขารูปช้าง ตำบลพะตง บริเวณอำเภอสิงหนครในเขตตำบลสทิงหม้อ ตำบลหัวเขา ตำบลชิงโค และบริเวณอำเภอสะเดาในเขตเทศบาลตำบลสะเดา ตำบลปริก และตำบลพังลา สำหรับตำบลอื่น ๆ ส่วนมากมีประชากรอยู่ปานกลางระหว่าง 5,000-10,000 คน (รูปที่ 7.8)

การศึกษาด้านระบบชุมชนสรุปได้ว่า พื้นที่ศึกษามีชุมชนในระดับเทศบาล และสุขาภิบาลจำนวนรวม 12 แห่ง เป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 2 แห่ง และที่เหลือเป็นสุขาภิบาล ชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรมากและหนาแน่นคือ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสงขลา รองลงมาคือเทศบาลตำบลสะเดาและเทศบาลตำบลบ้านพรุ โดยชุมชนในกลุ่มพื้นที่ต่อเนื่องหาดใหญ่ - สงขลา - สิงหนคร - สะเดา มีขนาดประชากรค่อนข้างสูงและส่วนมากอยู่ในเขตผังเมืองรวม ส่วนชุมชนทางตอนบน คือในเขตอำเภอรัตนภูมิและควนเนียง เป็นชุมชนขนาดเล็กมีประชากรไม่มากนัก

• การเปลี่ยนแปลงประชากร

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประชากรในพื้นที่ศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2535-2540 สรุปได้ว่า พื้นที่ศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการรองรับการเพิ่มประชากรของ

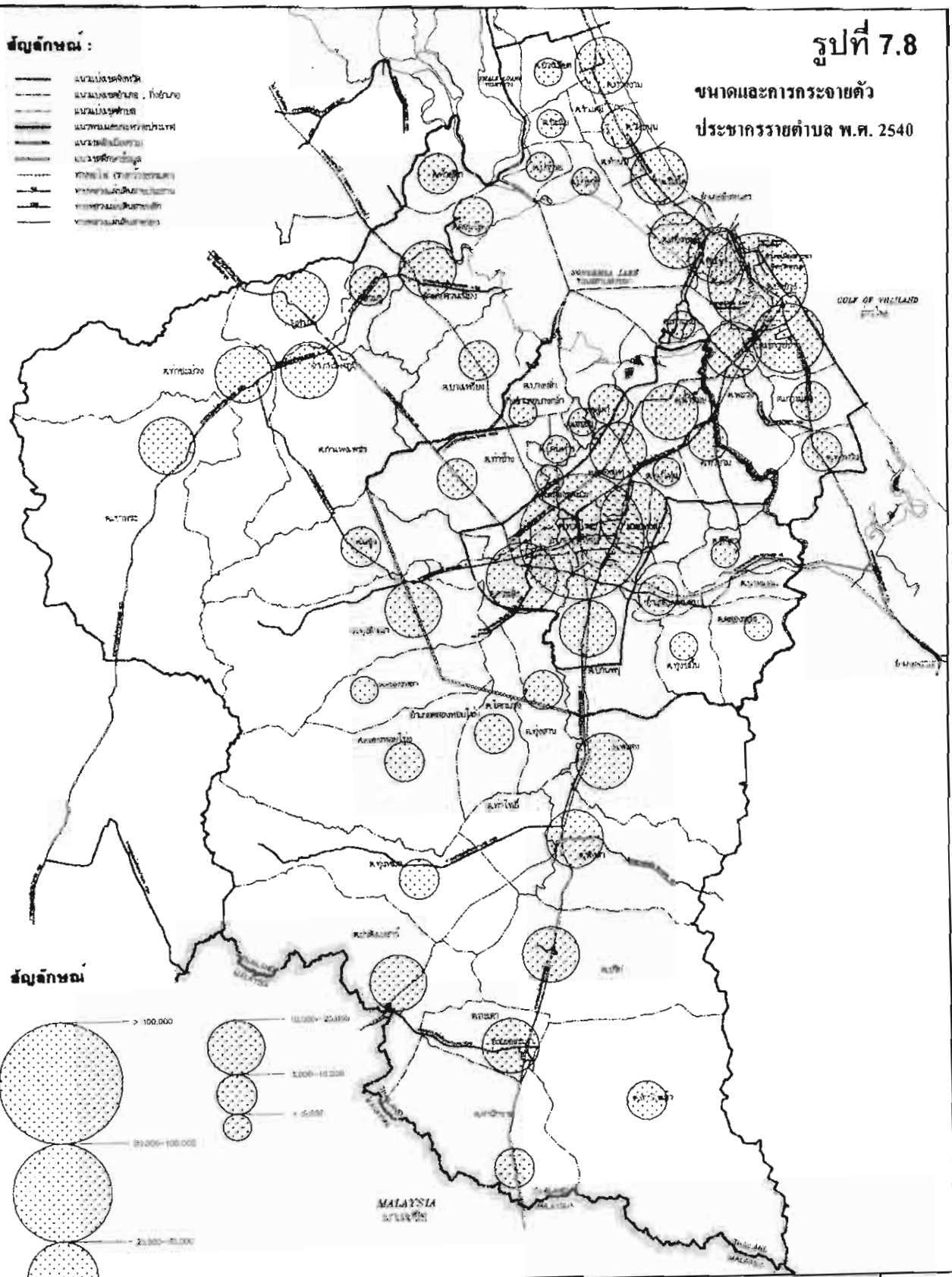
สัญลักษณ์ :

- แนวแบ่งเขตจังหวัด
- แนวแบ่งเขตอำเภอ, กิ่งอำเภอ
- แนวแบ่งเขตตำบล
- แนวพรมแดนระหว่างประเทศ
- แนวชายฝั่งในทะเล
- แนวชายฝั่งในอ่าว
- ทางรถไฟ
- ทางหลวงแผ่นดินสายหลัก
- ทางหลวงแผ่นดินสายรอง

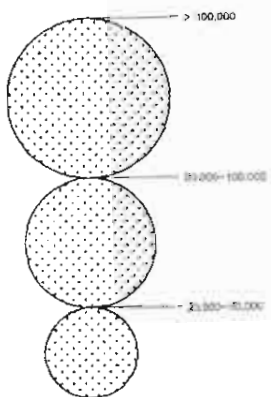
รูปที่ 7.8

ขนาดและการกระจายตัว

ประชากรรายตำบล พ.ศ. 2540

สัญลักษณ์

	ผู้จัดทำ	กรมแผนที่ทหารบก กองแผนที่และภาพถ่ายทางอากาศ พ.ศ. 2540	
	โครงการ	จัดทำแผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากรรายตำบล และพื้นที่เกษตรกรรมในเขตเมืองและปริมณฑล ใน 20 ปีข้างหน้า	
	โค	แผนที่แสดงการกระจายตัวของประชากรรายตำบล พ.ศ. 2540	
		แผ่นที่ 7.8 วันที่	

จังหวัดสงขลา โดยมีการเพิ่มประชากรในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.36 ซึ่งสูงกว่าการเพิ่มประชากรเฉลี่ยทั้งจังหวัด และรองรับการเพิ่มประชากรถึงร้อยละ 84.97 ของจำนวนการเพิ่มทั้งจังหวัด ทั้งนี้ อำเภอหาดใหญ่มีบทบาทรองรับการเพิ่มประชากรถึงร้อยละ 52.20 โดยเป็นการเพิ่มในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ร้อยละ 51.76 ตำบลโดยรอบเทศบาลนครหาดใหญ่ที่รองรับการเพิ่มประชากรในจำนวนและอัตราที่สูง คือ ตำบลคลองแห และเทศบาลตำบลบ้านพรุ ส่วนการเพิ่มประชากรบริเวณอำเภอเมืองสงขลานั้นเป็นการเพิ่มที่ขยายมารอบนอกเทศบาลในเขตตำบลเขารูปช้างและตำบลพะวง อำเภอสิงหนครมีการเพิ่มค่อนข้างสูงในเขตตำบลสทิงหม้อ และตำบลชิงโค การเพิ่มประชากรในเขตอำเภอสะเดาส่งผลมากเป็นการเพิ่มในเขตเทศบาลและตำบลปาดังเบซาร์ซึ่งเป็นที่ตั้งสุขาภิบาล ส่วนพื้นที่อื่นมีการเพิ่มประชากรไม่สูงนัก โดยเฉพาะบริเวณตำบลรอบทะเลสาบสงขลามีการเพิ่มในระดับต่ำเป็นส่วนมาก ลักษณะการเพิ่มประชากรนี้สรุปได้ว่า พื้นที่บริเวณหาดใหญ่และปริมณฑลที่ต่อเนื่องไปถึงจังหวัดสงขลา และตามเส้นทางไปอำเภอสะเดาเป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีบทบาทในการรองรับการเพิ่มประชากรสูง (รูปที่ 7.9)

● ชุมชน

การศึกษาระบบชุมชนสรุปได้ว่า พื้นที่ศึกษามีชุมชนในระดับเทศบาล สุขาภิบาลจำนวนรวม 12 แห่ง เป็นเทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 2 แห่ง และที่เหลือเป็นสุขาภิบาล ชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรมากและหนาแน่นคือ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสงขลา รองลงมาคือเทศบาลตำบลสะเดาและเทศบาลตำบลบ้านพรุ โดยชุมชนในกลุ่มพื้นที่ต่อเนื่องหาดใหญ่ - สงขลา - สิงหนคร - สะเดา มีขนาดประชากรค่อนข้างสูงและส่วนมากอยู่ในเขตผังเมืองรวม ส่วนชุมชนทางตอนบนคือในเขตอำเภอรัตภูมิและควนเนียงเป็นชุมชนขนาดเล็กมีประชากรไม่มากนัก

● ปัญหาของการตั้งถิ่นฐาน

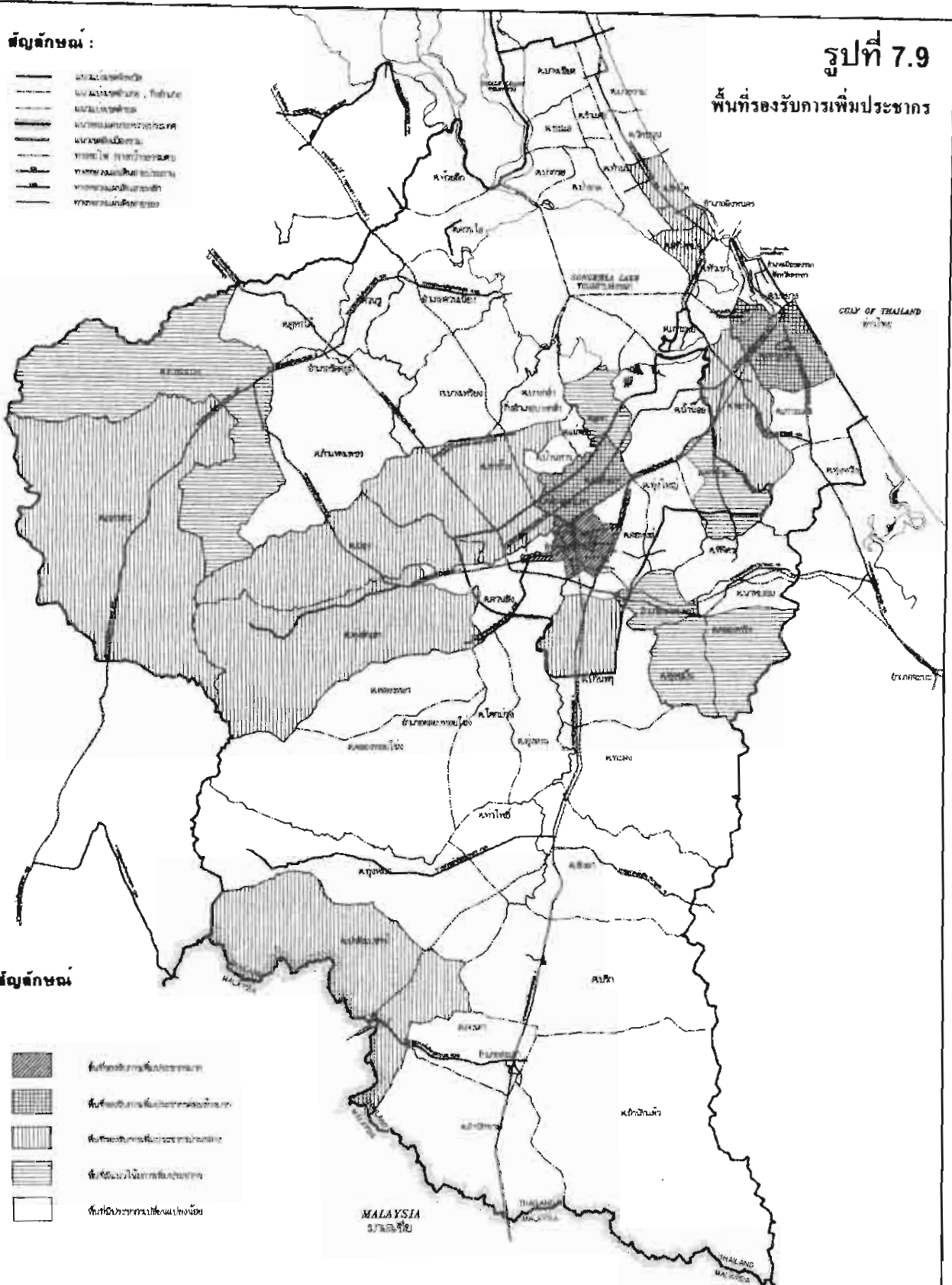
การศึกษาปัญหาการพัฒนาพื้นที่ศึกษาได้รวบรวมจากแบบสำรวจ อบต.ประกอบกับการสรุปจากการสำรวจ สอบถามข้อมูลภาคสนาม ซึ่งครอบคลุมในส่วนของปัญหาระดับ อบต. ซึ่งจะนำไปประมวลกับปัญหาการพัฒนาและระดับการพัฒนาจากข้อมูลการพัฒนาชนบทระดับตำบล และจะได้ทำการสรุปปัญหาในระดับชุมชนต่อไป การสรุปปัญหาในระดับตำบลในเบื้องต้นพบว่าปัญหาที่อบต. ส่วนมากเห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไข ได้แก่ เรื่องสภาพเส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลหมู่บ้าน ปัญหาด้านการสาธารณสุขที่ไม่สามารถให้บริการได้พอเพียงด้วยขาดเจ้าหน้าที่

สัญลักษณ์ :

- เส้นทางสายรถไฟ
- แนวเขตจังหวัด , เทศบาล
- แนวเขตตำบล
- แนวเขตหมู่บ้าน
- แนวเขตแปลงที่ดิน
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข
- ทางหลวงชนบท
- ทางหลวงพิเศษ

รูปที่ 7.9

พื้นที่รองรับการเพิ่มประชากร

สัญลักษณ์

- พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการเพิ่มประชากร
- พื้นที่ที่มีศักยภาพปานกลางในการเพิ่มประชากร
- พื้นที่ที่มีศักยภาพต่ำในการเพิ่มประชากร
- พื้นที่ที่ไม่มีศักยภาพในการเพิ่มประชากร
- พื้นที่ที่มีประชากรเบาบาง

	วัตถุประสงค์ ศึกษาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มประชากร โครงการ ศึกษาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มประชากร และ ประโยชน์ เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มประชากร ระยะ ศึกษาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มประชากร	 7.9
--	--	---------

และประชากรยังคงมีการเจ็บป่วยในด้านเกี่ยวกับอาหาร ปัญหายาเสพติดซึ่งมีผลต่อคดีและอาชญากรรม รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนปัญหาด้านการใช้ที่ดินนั้นส่วนมากเป็นด้านเอกสารสิทธิ์และด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องขยะและน้ำเสีย สำหรับด้านไฟฟ้าและประปาแน่นอนบต. ส่วนมากระบุว่ามีปัญหาในด้านการบริการที่ยังไม่ครบทุกครัวเรือน อย่างไรก็ตามการบริการในระดับตำบลนี้จัดว่าทั่วถึงทุกตำบล

7.3.2 การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land-Uses)

ในพื้นที่โครงการมีการใช้ประโยชน์ที่ดินหลายประเภทและแตกต่างกันค่อนข้างชัดเจนในเขตผังเมืองรวมทั้ง 3 แห่ง ในเขตเมืองหาดใหญ่มีพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็นย่านธุรกิจศูนย์กลางเมือง (Central Business District : CBD) ที่ขยายตัวออกไปในทุกทิศทาง เมืองสงขลายังมีลักษณะเป็นศูนย์กลางสถาบันราชการ ย่าน CBD มีการเปลี่ยนแปลงอย่างจำกัด พื้นที่ชุมชนและย่านธุรกิจย่อย ๆ ขยายตัวตามเส้นทางเชื่อมต่อกับชุมชนเมืองหาดใหญ่เป็นหลัก ในขณะที่ชุมชนท่าเรือน้ำลึกสิงหนคร เป็นเขตพัฒนา (หรือสนับสนุนการพัฒนา) อุตสาหกรรมตามแผนการพัฒนาเมือง แต่ยังคงจำกัดประเภท พื้นที่อุตสาหกรรม ๆ ยังกระจายอยู่ในเขตอำเภอสงขลา-หาดใหญ่ เช่น สองฟากถนนกาญจนาภิเษย์ ช่วงอำเภอเมืองสงขลา-หาดใหญ่ นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ในเขตอำเภอหาดใหญ่ฯ การใช้พื้นที่เพื่อการท่าเรือซึ่งเคยมีความสำคัญในพื้นที่นี้ ได้ลดความสำคัญลงมาก คงมีแต่การนำดินในพื้นที่ที่เสื่อมแล้ว รวมทั้งการเปิดหน้าดินใหม่ ไปใช้เป็นวัสดุก่อสร้างเป็นหลัก เช่น ในบริเวณบ้านน้ำน้อย ฯลฯ

การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรส่วนใหญ่เป็นสวนยางพารา รองลงมาเป็นสวนผลไม้ มะพร้าว พืชผัก และปศุสัตว์ ในทะเลสาบสงขลาตอนล่างและบริเวณโดยรอบทะเลสาบ รวมทั้งอำเภอสิงหนคร มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น ปลากะพง ปลาเก๋า ในกระชัง และกุ้งกุลาดำ ซึ่งมีความสำคัญรองลงมาจากสวนยางพารา พื้นที่กิจกรรมด้านตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอหาดใหญ่และส่วนที่อยู่ติดกับทะเลสาบสงขลาด้านตะวันตกเป็นพื้นที่ชลประทาน

การใช้พื้นที่เพื่อพักผ่อนหย่อนใจและท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทธรรมชาติในพื้นที่โครงการ ที่สำคัญอยู่ในเขตอำเภอเมืองสงขลา

สัดส่วนการใช้ที่ดินประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีการสำรวจอย่างเป็นทางการในเขตผังเมืองรวมหาดใหญ่และสงขลาแสดงในตารางที่ 7.5

ตารางที่ 7.5 การใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวม หาดใหญ่ พ.ศ. 2532 และสงขลา พ.ศ. 2536

ประเภท	เมืองหาดใหญ่ 2532		เมืองสงขลา 2536	
	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ย่านพักอาศัย	8,957	5.63	6,623	6.95
ย่านการค้า	1,088	0.68	588	0.62
บริเวณราชการ	1,222	0.77	2,557	2.68
ย่านอุตสาหกรรม	1,106	0.70	352	0.37
โกดังสินค้า	142	0.90	155	0.16
ศาสนสถานฯ สาธารณูปโภค	874	0.55	502	0.53
พักผ่อน สันทนาการ	307	0.19	290	0.31
เลี้ยงสัตว์	92	0.06	478	0.50
ถนน ขยาย	192	0.12	879	0.92
โรงเรียน สถานศึกษา	1,843	1.16	1,374	1.44
แม่น้ำ ลำคลอง	2,727	1.71	4,920	5.16
เกษตรกรรม ป่า ที่ว่าง	140,530	88.34	76,587	80.36
รวมทั้งหมด	159,080	100.00	95,305	100.00
	(254.53 ตร.กม.)		(152.49 ตร.กม.)	

หมายเหตุ : ตัวเลขพื้นที่รวมสำหรับเขตผังเมืองรวมสงขลา ไม่ตรงกับการคำนวณ

เนื่องจากการสำรวจอย่างไม่เป็นทางการ ใน พ.ศ. 2538⁵ พบว่าในเขตผังเมืองรวมหาดใหญ่ ได้มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการใช้พื้นที่หลายประเภทด้วยกัน ดังแสดงในตารางที่ 7.6 โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชุมชนและย่านการค้ามีการขยายตัวออกไปจากย่านศูนย์กลางเมือง ในหลายพื้นที่ เช่น ในเขตเทศบาลตำบลบ้านพรุ และทางไปสนามบินหาดใหญ่ อย่างไรก็ตามในย่านศูนย์กลางเมืองพื้นที่ชุมชนได้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในแนวดิ่ง ทำให้ชุมชนเมืองมีความหนาแน่นสูงขึ้นอย่างมาก

⁵ สำรวจโดย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2538

ตารางที่ 7.6 การใช้ที่ดินในเขตผังเมืองรวมหาดใหญ่ พ.ศ. 2538

ประเภท	เมืองหาดใหญ่ 2532		เมืองสงขลา 2536	
	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ย่านพักอาศัย	8,957	5.63	10,009	6.29
ย่านการค้า	1,088	0.68	1,278	0.8
บริเวณราชการ	1,222	0.77	1,222	0.77
ย่านอุตสาหกรรม	1,106	0.70	1,940	1.22
โกดังสินค้า	142	0.90	-	0.00
ศาสนสถานฯ สาธารณูปโภค	874	0.55	1,274**	0.8
พักผ่อน สันทนาการ	307	0.19	370*	0.19
เลี้ยงสัตว์	92	0.06	124	0.08
ถนน ขยาย	192	0.12	319	0.2
โรงเรียน สถานศึกษา	1,843	1.16	1,843*	1.16
แม่น้ำ ลำคลอง	2,727	1.71	2,727*	1.71
เกษตรกรรม ป่า ที่ว่าง	140,530	88.34	138,037	86.77
รวมทั้งหมด	159,080	100.00	159,080	99.99
	(254.53 ตร.กม.)		(254.53 ตร.กม.)	

หมายเหตุ : * = ใช้ตัวเลข พ.ศ. 2532 ทั้งหมด, ** ใช้ตัวเลข พ.ศ. 2532 บางส่วน
- = รวมกับอุตสาหกรรม

7.3.3 แผนพัฒนาเมือง

สงขลา-หาดใหญ่ ได้ถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาเมืองตลอดมาทุกยุคทุกสมัยโดยมีฐานะเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ตอนล่างตลอด นโยบายการพัฒนาเมืองสงขลา-หาดใหญ่ ได้ถูกกำหนดและดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) แต่เพื่อรวบรัดจะได้กล่าวย้อนหลังเพียงพอสมควร

7.3.3.1 แผนพัฒนาเมืองที่ผ่านมา

- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 -2539)

แผนฉบับนี้ได้วางแนวทางพัฒนาเมืองสงขลา-หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางหลักด้านการค้า การบริการท่องเที่ยว การบริหารของภาคใต้ตอนล่าง โดยให้สงขลาเป็นเมืองท่า แหล่งท่องเที่ยวและศูนย์กลางบริหารราชการและหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางคมนาคม ธุรกิจการค้า การบริการ พร้อมทั้งเชื่อมโยงกับปัตตานี และจุดการค้าชายชายแดน ได้แก่ สะเดา (จังหวัดสงขลา)

บทบาทการพัฒนาเมืองตามแผนนี้ที่จะมีผลต่อการพัฒนาหาดใหญ่และบริเวณโดยรอบ คือ

เมืองศูนย์กลางความเจริญ เมืองสงขลา-หาดใหญ่ เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคที่ได้รับการพัฒนาตามแผนพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค

เมืองท่าสำคัญ สงขลามีบทบาทเชื่อมโยงการขนส่งทางทะเลสู่กรุงเทพฯ พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกและอินโดจีน และเมืองหาดใหญ่จะมีบทบาทสำคัญที่จะเชื่อมโยงเมืองสงขลากับเมืองสตูลที่จะมีบทบาทเป็นเมืองชายฝั่งเชื่อมโยงสู่พื้นที่สามเหลี่ยมเศรษฐกิจทะเลอันดามัน และสุ่มพทวิป

เมืองชายแดน เมืองหาดใหญ่มีความเชื่อมโยงกับเมืองชายแดนที่มีบทบาทในการเป็นศูนย์กลางธุรกิจ การค้าเชื่อมโยงกับเมืองชายแดนของประเทศมาเลเซีย และเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ เมืองสะเดาและปาดังเบซาร์ (สงขลา)

- การพัฒนาจังหวัดศูนย์กลางอุตสาหกรรมภาคใต้ตอนล่าง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ได้กำหนดนโยบายกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาค ได้กำหนดให้สงขลา-หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตเพื่อการส่งออกเป็นฐานการบริการและการท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับกลุ่มอาเซียนและนานาชาติ

การดำเนินการพัฒนาสงขลา-หาดใหญ่ เพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมดังกล่าวมีโครงการพัฒนาที่มีผลต่อบทบาทและการขยายตัวของชุมชนเมืองได้มีการดำเนินการมาแล้ว ที่สำคัญได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกสงขลา การปรับปรุงสนามบินหาดใหญ่ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลุง) การขยายและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ได้แก่ ประปา โทรศัพท์ การปรับปรุงบริการพื้นฐานทางสังคมในเมือง การปรับปรุงสภาวะแวดล้อม ตลอดจนมาตรการการประกาศใช้บังคับผังเมืองรวม

7.3.3.2 แผนพัฒนาที่กำลังดำเนินการอยู่

- แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

(พ.ศ. 2540-2544)

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง โดยมีการกำหนดแนวทางพัฒนาชุมชนศูนย์กลาง ชุมชนชายแดน และชุมชนด้านเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ แนวทางพัฒนาที่สำคัญที่มีผลต่อการขยายตัวของพื้นที่ศึกษาชุมชนเมืองหาดใหญ่ และพื้นที่โดยรอบ คือ

การพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกลุ่มเอเชียตะวันออกและกลุ่มเอเชียใต้ ที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนเมืองในระดับภาค คือ หาดใหญ่ ซึ่งเป็นประตูเศรษฐกิจของภาคใต้ตอนล่าง ที่เชื่อมโยงกับศูนย์กลางระดับภาคในพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้

การพัฒนาพื้นที่ระดับอนุภาค และชุมชนศูนย์กลาง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะพัฒนาเป็นแหล่งจ้างงานอุตสาหกรรมใหม่ แหล่งบริการ และการท่องเที่ยว

การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การลงทุน และส่งเสริมการกระจายตัวของอุตสาหกรรม และธุรกิจเอกชน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมเมือง

ทั้งนี้ ชุมชนเมืองสงขลา-หาดใหญ่ ได้รับการกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนศูนย์กลางและชุมชนชายแดน

- แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

แผนแม่บทการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งทำการศึกษาในปี พ.ศ. 2538 มีสาระสำคัญของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่หาดใหญ่-สงขลาสรุปได้ดังนี้

ชุมชนเมืองในกลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเดา ตั้งกระจายอยู่ต่อเนื่องกันนับเป็นพื้นที่มีระดับความเป็นเมืองสูง และเป็นบริเวณซึ่งเป็นแกนการพัฒนาหลักของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เชื่อมโยงการพัฒนาไปสู่พื้นที่จังหวัดข้างเคียง และเป็นประตูที่สำคัญไปสู่พื้นที่ประเทศมาเลเซีย ชุมชนเมืองในบริเวณนี้ นับเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และมีประชากรอาศัยอยู่มากและค่อนข้างหนาแน่นโดยเฉพาะบริเวณโดยรอบเมืองหาดใหญ่ เมืองสงขลาและสิงหนคร ในปี พ.ศ. 2538 ประชากรเมืองในกลุ่มพื้นที่นี้มีประมาณ 340,000 คน เทศบาลนครหาดใหญ่ และ

เทศบาลเมืองสงขลา มีประชากรอยู่หนาแน่นมากกว่า 7,000 คนต่อตารางกิโลเมตร การเกาะกลุ่มของชุมชนบริเวณนี้มีผลต่อการจราจรระหว่างเมืองสงขลา - หาดใหญ่ และบริเวณฝั่งด้านสิงหนคร รวมไปถึงการขยายตัวของกิจกรรมต่างๆ โดยรอบเมือง และการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเมือง

พื้นที่จากบริเวณเมืองหาดใหญ่ไปยังอำเภอสะเดา มีชุมชนขนาดกลางที่มีประชากรค่อนข้างหนาแน่นกระจายอยู่ต่อเนื่องกันไป โดยเมืองสะเดาและปาดังเบซาร์เป็นชุมชนใหญ่บริเวณชายแดน ประชากรทั้งสองชุมชนชายแดนรวมประมาณ 25,000 คน

เมืองสงขลา-หาดใหญ่ ได้รับการกำหนดเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาค และจะเป็นชุมชนเมืองสำคัญในระดับภูมิภาคในพื้นที่ความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามฝ่าย คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทย (IMT-GT) มีบทบาทเป็นศูนย์กลางระดับภาคในการบริหาร การบริการเศรษฐกิจ สังคม การค้า การคมนาคม อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยบทบาทของเมืองสงขลาจะเป็นด้านการบริหารราชการเป็นเมืองท่าและเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ ในขณะที่หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการบริการเศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรม

ชุมชนลำดับรอง ซึ่งมีบทบาทหลักในการบริหารราชการ การบริการเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งบทบาทความสำคัญเฉพาะด้าน ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาพื้นที่หาดใหญ่และปริมณฑล ได้แก่

ชุมชนเมืองสะเดา เป็นเมืองชายแดนที่มีบทบาทด้านการบริหารและการบริการ

ชุมชนเมืองปาดังเบซาร์ เป็นเมืองชายแดน มีบทบาทด้านการค้า การท่องเที่ยว

ชุมชนเมืองสิงหนคร เป็นเมืองท่า มีบทบาทด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว

ชุมชนเมืองบ้านพรุ มีบทบาทการบริการการค้า การบริการ การพักอาศัย

ชุมชนเมืองจะนะ มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว อุตสาหกรรม

แผนแม่บทพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เสนอศักยภาพของชุมชนเมืองในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่เหมาะสมต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ คือ

เมืองสงขลา-หาดใหญ่ มีแนวโน้มการเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ประมาณ 1,000,000 คน และเป็นเมืองศูนย์กลางการพัฒนาของภาคใต้ตอนล่างที่เป็นประตูสู่นานาชาติซึ่งควรได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ คือ

-การพัฒนาบทบาทการเป็นศูนย์กลางภาคและภูมิภาคที่จะต้องพัฒนาเป็น International center โดยเฉพาะด้านการคมนาคมขนส่ง การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

-การเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอุตสาหกรรม การเงิน การลงทุน การค้า การบริการ

-การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมือง

-การพัฒนาโครงข่ายระบบขนส่งมวลชนระหว่างเมือง

เมืองสิงหนคร - มีบทบาทต่อการเป็นเมืองท่า การขนส่งทางน้ำ การบริการด้านการขนส่ง

เมืองสะเดา-ปาดังเบซาร์ - เป็นเขตการค้าและการบริการชายแดน บริการการขนส่งและจุดพักสินค้า

7.3.3.3 การพัฒนาพื้นที่เฉพาะภายใต้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย อินโดนีเซีย - มาเลเซีย - ไทย (IMT-GT)

มีทิศทางการพัฒนาที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความร่วมมือทางการค้า การลงทุน การผลิตและถ่ายทอดเทคโนโลยี การท่องเที่ยว การเกษตร การประมง การพัฒนาทรัพยากร การพัฒนาความร่วมมือด้านพลังงาน การพัฒนาโครงข่ายเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน โครงการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากได้รับความเห็นชอบนำไปสู่การปฏิบัติจะมีผลกระทบต่อการพัฒนาเมือง บทบาทชุมชน การขยายตัวของชุมชนขนาดใหญ่และพื้นที่โดยรอบ ได้แก่

- โครงการจัดตั้งศูนย์อบรมฝีมือแรงงาน
- ศูนย์ฝึกอบรมทางการท่องเที่ยว
- โครงการจัดตั้งตลาดกลางขายส่งสินค้าเกษตรที่ชายแดน
- การพัฒนาสถานีบรรจุและแยกสินค้า
- การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม เขตอุตสาหกรรม

- การจัดเขตการค้าเสรี
- การก่อสร้างถนนและทางรถไฟ เชื่อมโยงชุมชนเมืองระหว่างประเทศ
- แลนด์บริดจ์สงขลา- ปีนัง และทางรถไฟ สงขลา-อโปห์
- การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวตะรุเตา - ลังกาวิ ซึ่งมีส่วนต่อชุมชนขนาดใหญ่ในบทบาทการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับสตูล

7.3.3.4 นโยบายพัฒนาตามผังเค้าโครงการพัฒนาภาคสำหรับประเทศไทย (Spatial Development Framework for Thailand) (รูปที่ 7.10)

ผังเค้าโครงการพัฒนาภาคนี้ ถือแนวนโยบายพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 โดยพื้นที่อนุภาค-ภาคใต้ตอนล่างเป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ (International Development Zone Boundary)

แนวทางพัฒนาที่สำคัญตามผังเค้าโครงฯ นี้ ได้แก่

- การพัฒนาทางหลวงหมายเลข 4 สงขลา-สะเดา เป็น Export Processing Corridor เชื่อมโยงสู่ปีนังเพื่อขยายการบริการให้กับท่าเรือสำเภาสงขลา เป็นการอำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าผ่านแดนโดยใช้ประโยชน์ของเส้นทางด่านเหนือ-ใต้ ของประเทศมาเลเซีย และเส้นทางนี้จะสนับสนุนต่อการพัฒนาเขตกิจกรรมต่อเนื่องกับสนามบิน และสถานีบรรจุและคัดแยกสินค้ากล่องที่หาดใหญ่ International Container Depot (ICD)
- การพัฒนาเมืองสงขลา-หาดใหญ่(Songkhla-Hatyai Cluster) โดยปรับปรุงระบบคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างกัน รวมทั้งปรับปรุง แก้ปัญหาการคมนาคมภายในเมืองหาดใหญ่
- การพัฒนามหาวิทยาลัยสงขลา-หาดใหญ่ ให้เป็นเมืองท่องเที่ยว
- การเพิ่มประสิทธิภาพของท่าเรือสงขลา

รูปที่ 7.10

การพัฒนาภาคใต้ตอนล่างตามผัง
เค้าโครงการพัฒนาประเทศ

ที่มา : ผังเค้าโครงการพัฒนาภาคของประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4-Lane Malaysian Controlled Access
Highway to Kuala Lumpur & Singapore

MALAYSIA &
SINGAPORE

LEGEND

สัญลักษณ์

- กลุ่มจังหวัดในระยะที่ 1 (-2543)
Cluster Phase I (-2000)
- พื้นที่ชายแดน
Key Border Area
- ศูนย์ภูมิภาคหลัก
Key Regional Centre
- แหล่งอุตสาหกรรมหลัก/เขตการพัฒนาพิเศษ
Special Development Zone / Key Industrial Complex
- พื้นที่พัฒนาผสมผสาน
Integrated Development Area
- พื้นที่พัฒนาชายฝั่ง
Coastal Amenity Area
- พื้นที่รักษาสภาพแวดล้อม
Inland Amenity Area
- ศูนย์บริการส่งออกทางอากาศ
Export-Oriented Aviation Complex
- เส้นทางรถไฟปัจจุบัน
Existing Rail Line
- เส้นทางรถไฟในอนาคต
Future Rail Line

- ทางด่วนที่ควบคุมการเข้าออก
Controlled Access Superhighway
- ทางหลวงที่ปรับปรุงในระยะที่ 1 (-2543)
Highway Upgrading Phase I (-2000)
- ทางหลวงที่ปรับปรุงในระยะที่ 3 (2549-2558)
Highway Upgrading Phase III (2005-2015)
- ทางหลวงใหม่ที่ควรสร้างในระยะที่ 1 (-2543)
New Highway Phase I (-2000)
- ทางหลวงใหม่ที่ควรสร้างในระยะที่ 2 (2544-2548)
New Highway Phase II (2001-2005)
- ท่าเรือลึกปัจจุบัน
Existing Deepsea Port
- ท่าเรือลึกในอนาคต
Future Deepsea Port
- การเดินเรือสมุทรในระยะที่ 1 (-2543)
Shipping Phase I (-2000)
- การเดินเรือสมุทรในระยะที่ 2 (2544-2548)
Shipping Phase II (2001-2005)
- การเดินเรือสมุทรในระยะที่ 3 (2549-2558)
Shipping Phase III (2006-2015)
- การบริการเรือท่องเที่ยว/บริการขนส่งผู้โดยสาร
Tourism Cruises/Passenger Service

- การพัฒนาสถานีบรรจุและคัดแยกสินค้ากล่องที่บริเวณ
หาดใหญ่ (ICD)

- การปรับปรุงและพัฒนาบริเวณสนามบินหาดใหญ่เป็นศูนย์
บริการส่งออกทางอากาศ (Export Oriented Aviation Complex)

- การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กิจการ
เกษตร การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- เสริมสมรรถนะการพัฒนาเมืองศูนย์กลางความเจริญ
หาดใหญ่-สงขลา

- ป้องกันและรักษาสภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลสาบสงขลา

- การพัฒนาบริเวณสะเดา เป็นพื้นที่พัฒนาเมืองชายแดน

7.3.3.5 นโยบายพัฒนาตามแผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบ สงขลา (Songkhla Lake Basin Planning Study) (รูปที่ 7.11)

แผนพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นแผนพัฒนาแบบชักนำ
ประกอบด้วยสามรูปที่เชื่อมโยงกัน คือ แผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคม และแผนจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเสนอแนวทางพัฒนาหลัก 3 ประการในการพัฒนาพื้นที่ คือ

- ความเชื่อมโยงในการพัฒนาให้สอดคล้องกับการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม

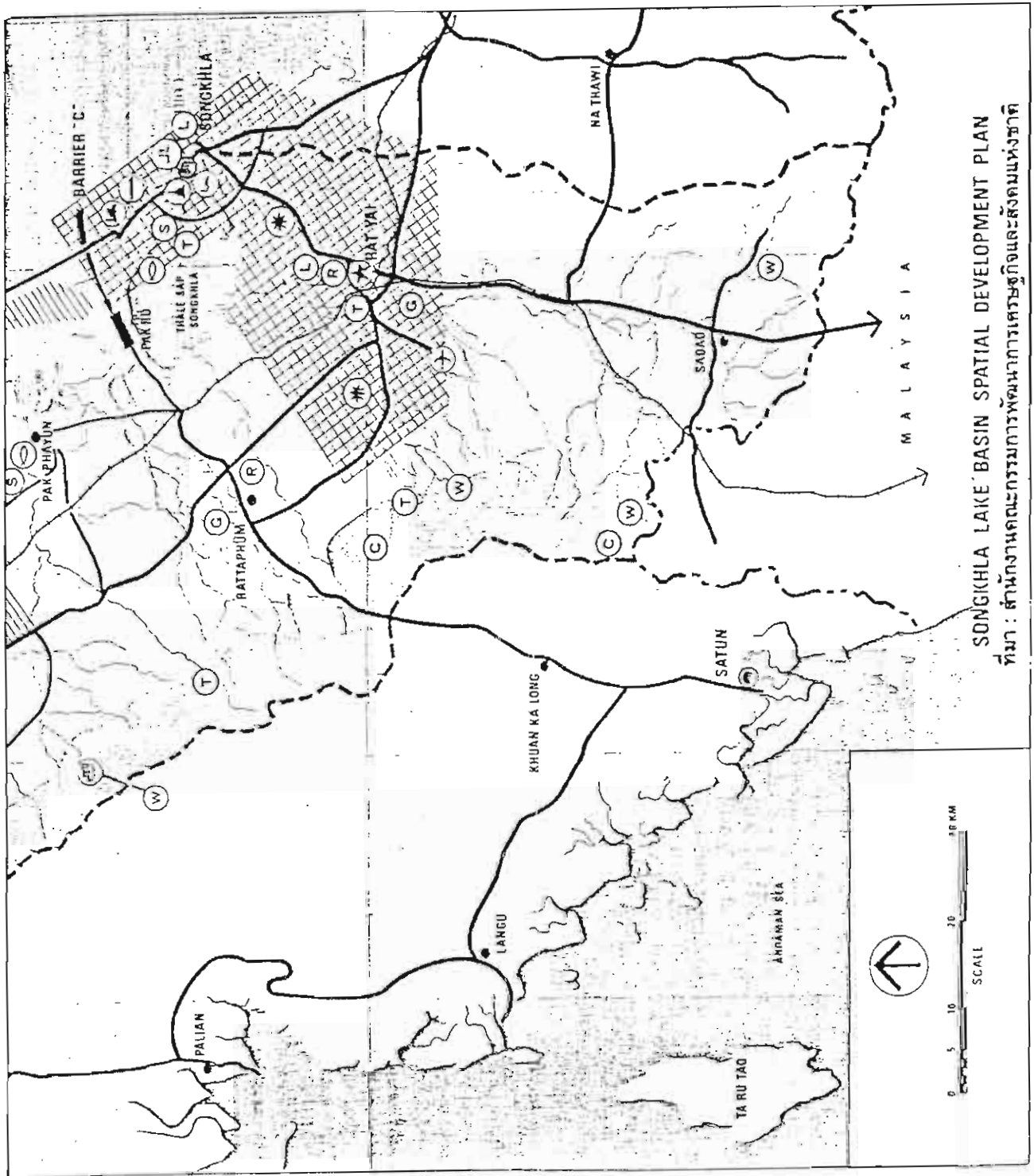
- การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมและเท่า
เทียมกัน

- การป้องกัน ปรับปรุง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของพื้นที่ลุ่มน้ำ

รูปที่ 7.11

การพัฒนาพื้นที่ตามแผนพัฒนา ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

- ศูนย์กลางหลัก
- ศูนย์กลางรอง
- ✈ ศูนย์กลางความร่วมมือภูมิภาค
- ✳ จุดสถานีการชลประทาน
- ✈ จุดสถานีการระบายน้ำ
- ✈ ท่าอากาศยานนานาชาติ
- ✈ ท่าเรือน้ำลึก
- ✈ ท่าเรือประมง
- เหวเสียดงชาผัง
- พื้นที่เก็บกักน้ำ
- สถานีไฟฟ้าพลังน้ำ
- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- พื้นที่พัฒนาการท่องเที่ยว
- ป่าบดน้ำเสีย
- ศูนย์วิจัย
- ศูนย์บริการชุมชนริมทะเลสาบ
- ศักยภาพการพัฒนาน้ำใต้ดิน
- แหล่งโบราณคดี - ประวัติศาสตร์
- โรงแรมนานาชาติ
- จุดสถานีการระบายน้ำ

ทั้งนี้ ได้เสนอนโยบายพัฒนากลุ่มพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางด้านการบริหาร การค้า การบริการ การพัฒนาอุตสาหกรรมเบา และการท่องเที่ยว โดยมี การวางแผนประสานการพัฒนาอุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเมือง

7.3.3.6 การพัฒนาจังหวัดศูนย์กลางอุตสาหกรรมภาคใต้ ตอนล่าง

นโยบายกระจายอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคได้กำหนดให้สงขลา-หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อการส่งออก เป็นฐานการบริการและการท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับกลุ่มอาเซียนและนานาชาติ

การดำเนินการพัฒนาสงขลา-หาดใหญ่เพื่อเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมดังกล่าว มีโครงการพัฒนาที่มีผลต่อบทบาทและการขยายตัวของชุมชนเมืองได้มีการดำเนินการมาแล้ว ที่สำคัญได้แก่ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การก่อสร้างท่าเรือ น้ำลึกสงขลา การปรับปรุงสนามบินหาดใหญ่ การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลุง) การขยาย และปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ได้แก่ ประปา โทรศัพท์ การปรับปรุงบริการ พื้นฐานทางสังคมในเมือง การปรับปรุงสภาวะแวดล้อม ตลอดจนมาตรการการประกาศใช้บังคับผังเมืองรวม

7.3.3.7 การพัฒนาการท่องเที่ยว

พื้นที่ศึกษาจัดอยู่ในจังหวัดท่องเที่ยวหลัก ซึ่งได้รับการกำหนดเป็นประตูการท่องเที่ยวของประเทศ ตามแผนพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดย JICA ได้เสนอการพัฒนาประตูการท่องเที่ยว (Tourism Gateway) ของภาคใต้ กำหนดให้สงขลา -หาดใหญ่ พัฒนาเป็นประตูการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนล่าง และพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับภูเก็ต ซึ่งเป็นประตูการท่องเที่ยวของประเทศทางภาคใต้ตอนบน รวมทั้งการเชื่อมโยงกับสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักทางภาคใต้ตอนบนฝั่งอ่าวไทย

ตามแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ได้เสนอนโยบายระดับประเทศที่มีผลต่อการกำหนดแนวทาง แผนงานพัฒนาในพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลัก คือ

- การพัฒนาระบบขนส่งมวลชนในทุกจังหวัดท่องเที่ยวหลัก เพื่อแก้ไขปัญหาจราจร

- การควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมและลดมลภาวะ โดยการเพิ่มพื้นที่สีเขียว การปรับปรุงภูมิทัศน์ และควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน
- การขยายกำลังรองรับของสาธารณูปโภคเพิ่มเติมจากความต้องการเดิมของท้องถิ่น โดยเฉพาะการจัดขยะและน้ำเสีย เพื่อให้สอดคล้องกับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว
- การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท่องเที่ยว และได้รับประโยชน์จากกิจกรรมบริการและกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังได้จัดทำแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยว 5 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง และได้เสนอการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา ให้มีบทบาทเป็นพื้นที่ศูนย์กลางหลักทางการท่องเที่ยว โดยสงขลา-หาดใหญ่ เป็นฐานรองรับการท่องเที่ยวด้านการท่องเที่ยวในเมือง การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การบริการ แหล่งที่พัก และกระจายการท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ในกลุ่มสงขลา-หาดใหญ่ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวสทิงพระ-ทะเลสาบสงขลา กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวจะนะ-เทพา และกลุ่มแหล่งธรรมชาติในพื้นที่นาทวี-สะบ้าย้อย โดยบริเวณชายแดนสะเดา-ปาดังเบซาร์ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายแดนและประตูการท่องเที่ยวของประเทศทางบก ตามแผนนี้ ได้เสนอการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา คือ กลุ่มเมืองสงขลาปอซางและพื้นที่ข้างเคียง กลุ่มเมืองสงขลาเขาแดง กลุ่มเมืองหาดใหญ่ กลุ่มสะเดา-ปาดังเบซาร์ โดยมีสาระสำคัญของการพัฒนาในด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยว การอนุรักษ์สถานที่ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองและแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมวงจรท่องเที่ยวกระจายในพื้นที่ และการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว (รูปที่ 7.12 ถึงรูปที่ 7.14)

7.3.3.8 แผนปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จังหวัดสงขลา

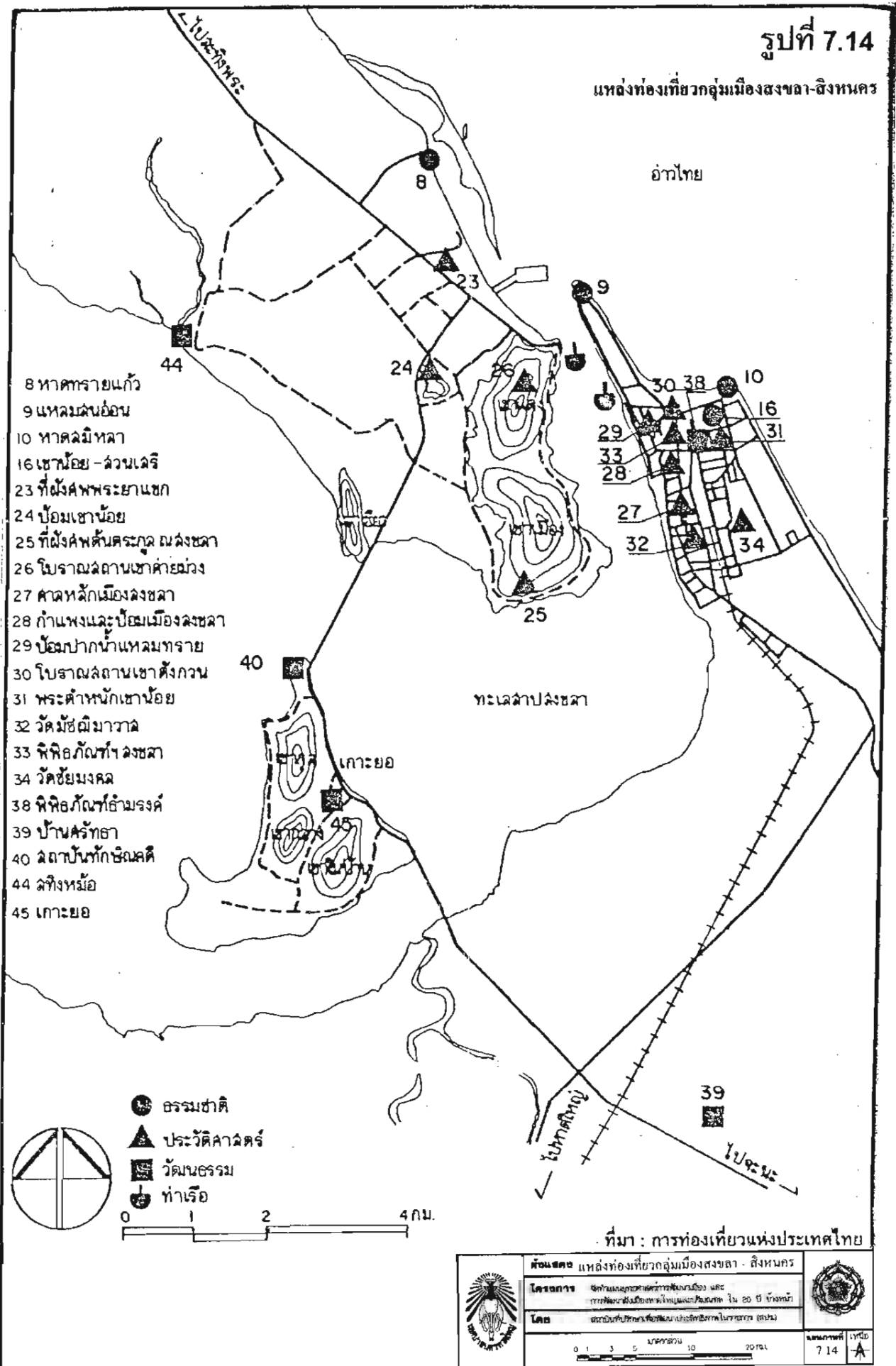
แผนปฏิบัติการและจัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม จังหวัดสงขลา ได้เสนอการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และลำดับความสำคัญของชุมชนที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ

แผนปฏิบัติการระยะสั้น ประกอบด้วยปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข คือ :

- กากของเสีย
- มลพิษทางน้ำ

รูปที่ 7.14

แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มเมืองสงขลา-สิงหนคร

- การใช้ที่ดินและเขตควบคุมอาคาร
- ระบบการจราจร
- แหล่งเสื่อมโทรม และการตั้งถิ่นฐานที่ผิดกฎหมาย
- มลพิษทางอากาศ
- สภาวะน้ำท่วม
- มลทัศน์
- ภูมิทัศน์ของเมือง
- ความปลอดภัย
- อนามัยสิ่งแวดล้อม

แผนปฏิบัติการในระยะกลาง และระยะยาว ได้แก่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- มลพิษทางเสียง
- การสูญเสียคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของอาคารเก่า
- การเข้าเมืองผิดกฎหมาย
- สารพิษ

ชุมชนเมืองขนาดใหญ่ จัดเป็นชุมชนเมืองที่มีความสำคัญสูงสุดทุกด้านในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ยกเว้นด้านการสูญเสียคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของอาคารเก่าซึ่งมีความสำคัญสูงสุดที่เมืองสงขลา ทั้งนี้ ชุมชนในกลุ่มขนาดใหญ่ - สงขลา - สะเตา - ปาดังเบซาร์ ได้รับความสำคัญต่อการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความเร่งด่วนมากตามลำดับในการแก้ไขปัญหาด้านกากของเสีย มลพิษทางน้ำ การใช้ที่ดินและเขตควบคุมอาคาร ระบบการจราจร และภูมิทัศน์ชุมชน ชุมชนเมืองแห่งอื่นที่มีปัญหาเร่งด่วนสูง คือ สิงหนคร ซึ่งมีปัญหาเร่งด่วนด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม แหล่งเสื่อมโทรม และการตั้งถิ่นฐานที่ผิดกฎหมาย (รูปที่ 7.15)

นอกจากการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองแล้ว แผนนี้ยังได้เสนอแนวทางการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

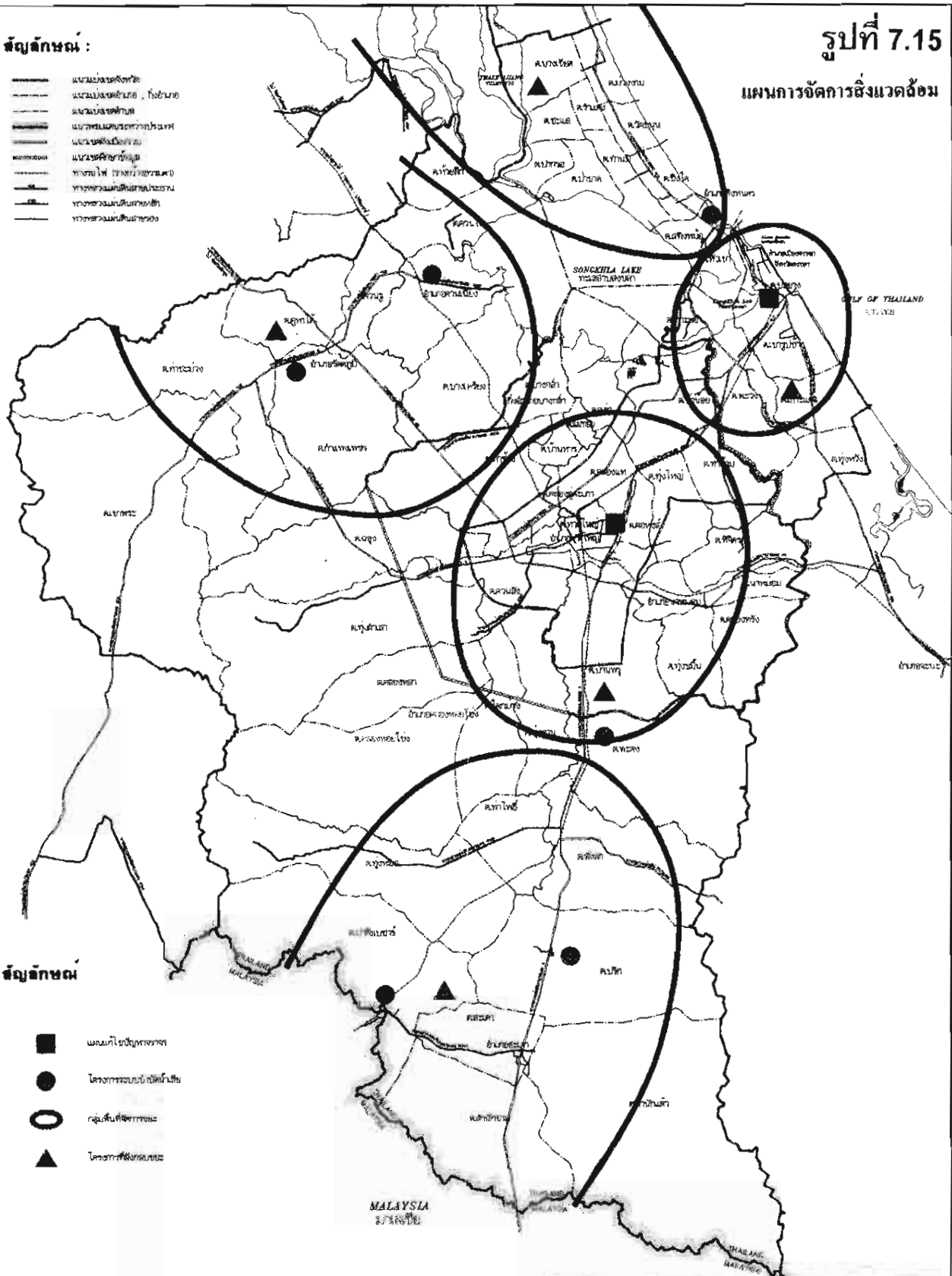
- การจัดการด้านทรัพยากรทางทะเลและพื้นที่ชายฝั่ง
- การจัดการด้านทรัพยากรดิน
- การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
- การจัดการด้านทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า
- การจัดการด้านทรัพยากรแหล่งน้ำ

สัญลักษณ์ :

- แนวแบ่งเขตจังหวัด
- แนวแบ่งเขตอำเภอ , กิ่งอำเภอ
- แนวแบ่งเขตตำบล
- แนวเขตเมืองหรือเทศบาล
- แนวเขตเมืองหรือเทศบาล
- แนวเขตเมืองหรือเทศบาล
- ทางรถไฟ
- ทางหลวงแผ่นดินสายประธาน
- ทางหลวงแผ่นดินสายรอง
- ทางหลวงแผ่นดินสายรอง

รูปที่ 7.15

แผนการจัดการสิ่งแวดล้อม

สัญลักษณ์

- แผนภูมิเชิงพื้นที่
- โครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- กลุ่มพื้นที่จัดการขยะ
- ▲ โครงการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ที่มา : สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม

	ผู้จัดทำ	แผนการจัดการสิ่งแวดล้อม	
	โครงการ	จัดทำแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม และ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ใน 20 ปีข้างหน้า	
	โดย	สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและกรมสิ่งแวดล้อม (ส.อ.อ.)	

- การจัดการด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และมรดกทางวัฒนธรรม
- การจัดการด้านทรัพยากรแหล่งแร่
- ทรัพยากรมนุษย์

7.3.4 สภาพด้านเศรษฐกิจ

การศึกษาด้านเศรษฐกิจในระดับโครงสร้างนี้พิจารณาจากโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดในเบื้องต้น จากรายงานภาวะเศรษฐกิจภาคใต้ของธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2539 สรุปว่า จังหวัดสงขลามีโครงสร้างเศรษฐกิจหลักในภาคเกษตรกรรม ร้อยละ 38.0 การค้าส่งค้าปลีกร้อยละ 13.7 และภาคบริการร้อยละ 9.2 นับเป็นจังหวัดที่มีบทบาททางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดของภาคใต้ตอนล่าง

- **ภาคเกษตรกรรม** ซึ่งมีบทบาทสำคัญ มีพื้นที่การเกษตรทั้งจังหวัดประมาณ 2.3 ล้านไร่ ส่วนใหญ่เป็นการใช้ปลูกยางพารา 5.4 แสนไร่ โดยพื้นที่ศึกษามีพื้นที่ปลูกยางพารารวม 987,591 ไร่ ส่วนมากปลูกในเขตอำเภอสะเดา 384,816 ไร่ รองลงมาคืออำเภอหาดใหญ่ 315,837 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดในพื้นที่ศึกษารวม 197,264 ไร่ ส่วนใหญ่ปลูกในเขตอำเภอรัตนภูมิ ควนเนียง และสิงหนคร พืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญรองจากยางพาราและข้าวคือ มะม่วงหิมพานต์ มะพร้าวทุเรียน และปาล์มน้ำมัน สาขาการผลิตการเกษตรที่มีความสำคัญรองจากการเพาะปลูก คือ การประมง ซึ่งมีทั้งประมงน้ำจืด ประมงน้ำกร่อย และประมงทะเล การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การแปรรูปสัตว์น้ำ **เมืองสงขลา ยังเป็นศูนย์กลางตลาดสินค้าสัตว์น้ำที่สำคัญของภาคใต้** ส่วนการปศุสัตว์มีทั่วไปตามครัวเรือนในชนบท ส่วนมากเป็นการเลี้ยงเพื่อใช้งานและบริโภคมากกว่าเพื่อการค้า

พื้นที่ศึกษา นับว่ามีบทบาทสำคัญในด้านเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ การบริการ และอุตสาหกรรม โดยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมเศรษฐกิจด้าน**ธุรกิจการค้า การส่งออก อุตสาหกรรม การบริการ** โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ และพื้นที่ต่อเนื่องไปยังอำเภอเมืองสงขลาและอำเภอสะเดา **การค้าระหว่างประเทศ**นับว่ามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษามากขึ้น เนื่องจากมีท่าเรือน้ำลึกที่จะสนับสนุนการนำเข้าและส่งออก โดยมีมูลค่าการส่งออกและนำเข้าปีละประมาณ 90,000 ล้านบาท

- **ภาคอุตสาหกรรม** นับเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีศักยภาพพัฒนาในพื้นที่ศึกษามากขึ้น นับตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 7 จนถึงปัจจุบัน ได้มีการเพิ่มปริมาณการลงทุนและ

การกระจายอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษามากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาด้านความไม่เพียงพอของโครงสร้างพื้นฐานบางประเภท ปัญหาด้านความไม่สะดวกในเรื่องกฎ ระเบียบ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันอุตสาหกรรมส่วนใหญ่ในพื้นที่ศึกษากระจุกตัวในพื้นที่สามบริเวณ คือ กลุ่มตำบลโดยรอบเทศบาลนครหาดใหญ่ บริเวณตำบลคอหงส์ ท่าช้าง พะตัง ควนลัง บ้านพรุ กลุ่มพื้นที่บริเวณตำบลน้ำน้อย พะวง และเขารูปช้าง และกระจายตัวตามพื้นที่สองฝั่งถนนกาญจนวนิชย์ จากคลองแงะไปยังอำเภอสะเดา ประเภทอุตสาหกรรมส่วนมากเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตรในท้องถิ่นเป็นหลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมยางแผ่นรมควัน อุตสาหกรรมอาหารแช่แข็ง อุตสาหกรรมอาหารทะเลกระป๋อง อุตสาหกรรมแปรรูปจากไม้ยางพารา อุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง อุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ รวมทั้งอุตสาหกรรมเคมีและพลาสติก และอุตสาหกรรมบริการ (รูปที่ 7.16)

พื้นที่ศึกษายังเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (ฉลุง) พื้นที่ 2,382 ไร่ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบลฉลุง อำเภอหาดใหญ่ ห่างจากอำเภอหาดใหญ่ 13 กิโลเมตร จากท่าเรือน้ำลึกสงขลา 47 กิโลเมตร จากสนามบินนานาชาติหาดใหญ่ 16 กิโลเมตร จากชายแดนด่านสะเดา 88 กิโลเมตร และจากด่านปาดังเบซาร์ 87 กิโลเมตร ปัจจุบันเริ่มดำเนินการพัฒนาในระยะที่ 1 พื้นที่ 1,269 ไร่ ประกอบด้วยเขตอุตสาหกรรมทั่วไป เขตอุตสาหกรรมส่งออก เขตพักอาศัย เขตพาณิชยกรรม พื้นที่สีเขียว และสาธารณูปโภคต่างๆ อุตสาหกรรมที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อุตสาหกรรมการผลิตและแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมการผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์ ยาง และพลาสติก อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และอุตสาหกรรมอื่นๆที่ไม่ใช้น้ำมากในกระบวนการผลิต ทั้งนี้ในปัจจุบันมีเพียงโรงงานเดียวที่เริ่มเปิดดำเนินการ คือ โรงงานผลิตแผ่นยิปซัม และมีโรงงานที่จองพื้นที่ไว้แล้วแต่ยังไม่เริ่มดำเนินการอีก 5 แห่ง และพื้นที่จองสำหรับเป็นศูนย์พัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีก 1 แห่ง

●การท่องเที่ยว นับเป็นสาขาเศรษฐกิจที่มีผลต่อการขยายตัวของธุรกิจบริการในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะที่เทศบาลนครหาดใหญ่ โดยมีตลาดหลักเป็นนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ แต่เริ่มมีแนวโน้มนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคอื่นมายังพื้นที่ศึกษามากขึ้นทั้งในรูปแบบการท่องเที่ยวทั่วไป กรู๊ปทัวร์ กลุ่มสัมมนา และการเดินทางติดต่อธุรกิจการค้า

จากสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในปี พ.ศ.2540 (กรกฎาคม-ธันวาคม) สรุปผู้เยี่ยมเยือน (Visitor) จังหวัดสงขลา รวม 1,219,042 คน เป็นชาวไทย 752,434 คน และชาวต่างประเทศ 466,608 คน โดยชาวต่างประเทศส่วนมากเป็นชาวมาเลเซีย สิงคโปร์ ลักษณะการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการเดินทางเพื่อท่องเที่ยว พักผ่อนร้อยละ 80.35 การติดต่อธุรกิจร้อยละ 11.95 และเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น สัมมนา เยี่ยมญาติ ดูงาน ร้อยละ 7.7

รูปที่ 7.16

การกระจายสถานประกอบการอุตสาหกรรม

สัญลักษณ์ :

- แนวแบ่งเขตจังหวัด
- แนวแบ่งเขตตำบล, เทศบาล
- แนวเขตเทศบาล
- แนวเขตเมือง
- แนวเขตเมืองเก่า
- แนวเขตเมืองใหม่
- แนวเขตเมืองเก่าใหม่
- แนวเขตเมืองใหม่เก่า
- แนวเขตเมืองเก่าใหม่เก่า
- แนวเขตเมืองเก่าใหม่เก่าใหม่
- แนวเขตเมืองเก่าใหม่เก่าใหม่เก่า
- แนวเขตเมืองเก่าใหม่เก่าใหม่เก่าใหม่

สัญลักษณ์

- มากกว่า 100 แห่ง
- 40 - 100 แห่ง
- 20 - 40 แห่ง
- 10 - 20 แห่ง
- 0 - 10 แห่ง

ที่มา : 1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2. การสำรวจภาคสนาม

	ผู้จัดทำ : กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โครงการ : ศึกษาและจัดทำแผนที่แสดงการกระจายสถานประกอบการอุตสาหกรรม โดย : สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่พิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.)	
	ปี : 2555 เลขที่ : 7.16	
	มาตรา : 1:50,000 หน่วย : กิโลเมตร	

ผู้เยี่ยมเยือนประมาณร้อยละ 85 จะพักแรม โดยมีวันพักเฉลี่ย 2.5 วัน ผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยมีการใช้จ่ายเฉลี่ยวันละ 2,846.06 บาท ชาวต่างประเทศวันละ 4,166.98 บาท และรายได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ.2539 ต่อปีในพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่ ประมาณ 16,622.96 ล้านบาท เป็นรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 9,393.82 ล้านบาท และผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศ 7,229.14 ล้านบาท การใช้จ่ายส่วนมากเป็นค่าซื้อสินค้า ร้อยละ 45.21 รองลงมาคือค่าที่พัก ร้อยละ 18.01 บริการบันเทิง ร้อยละ 13.3 และค่าอาหารร้อยละ 12.72 การใช้จ่ายในด้านบริการเดินทางมีน้อยเพียงร้อยละ 4.16 เนื่องด้วยการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงกระจุกในพื้นที่เมือง หาดใหญ่ - สงขลา ยังไม่กระจายไปยังแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่รอบนอกมากนัก

จากการศึกษาแผนแม่บทพัฒนาการท่องเที่ยวภาคใต้ตอนล่าง พบว่า ตัวเมืองหาดใหญ่ เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวซึ่งผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยร้อยละ 99.8 เดินทางมาท่องเที่ยวซื้อสินค้าและบริการ แหล่งท่องเที่ยวอื่นที่ชาวไทยนิยม คือ หาดสมิหลา เกาะยอ น้ำตกโดนงาข้างสถาบันทักษิณคดี ปาตังเบซาร์ส่วนการท่องเที่ยวแหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมมีสัดส่วนต่ำกว่าร้อยละ 20 สำหรับชาวต่างประเทศทั้ง 100 % มาท่องเที่ยวที่หาดใหญ่ โดยเน้นที่แหล่งบันเทิง 89.2 ของผู้เยี่ยมเยือนทั้งจังหวัด รองลงมาคือการท่องเที่ยวไปยังหาดสมิหลา ร้อยละ 85.2 และเป็นที่สังเกตว่า แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เมืองหาดใหญ่และสงขลา ได้แก่ สถาบันทักษิณคดี เกาะยอ มีผู้เยี่ยมเยือนชาวต่างประเทศประมาณระหว่างร้อยละ 11-20 น้ำตกโดนงาข้างมีเพียงร้อยละ 0.8 วัดมัทนิมาวาสซึ่งอยู่ในเขตเมืองสงขลา มีเพียงร้อยละ 0.2

ถึงแม้ว่าวิกฤติการณ์เศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยรวม แต่คาดว่าผลจากการจัดปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 1998-1999) จะมีผลต่อการเพิ่มปริมาณผู้เยี่ยมเยือนพื้นที่ศึกษามากขึ้น ทั้งในรูปแบบการท่องเที่ยวเดิมที่เดินทางโดยทางบกและทางอากาศ และการท่องเที่ยวโดยเรือเดินสมุทรที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งมีการเดินทางมาจากสิงคโปร์มายังสงขลาแล้วท่องเที่ยวเมืองสงขลา หาดใหญ่ แล้วเดินทางโดยเรือต่อไปยังเกาะสมุย อย่างไรก็ตาม ลักษณะการท่องเที่ยวในปัจจุบันยังคงจำกัดอยู่เฉพาะบริเวณหาดใหญ่-สงขลา เป็นส่วนมาก โดยเน้นกิจกรรมพักผ่อน ซื้อสินค้า และบันเทิง รูปแบบการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวทางการกีฬา การศึกษา และการท่องเที่ยวตามกลุ่มความสนใจยังคงมีน้อย และการท่องเที่ยวยังไม่กระจายไปสู่พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกเท่าที่ควร อันเนื่องจากเวลาในการท่องเที่ยว การเดินทางไม่สะดวก ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว การขาดการประชาสัมพันธ์และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

การลงทุนในด้านอสังหาริมทรัพย์ในพื้นที่ศึกษา พบว่าแนวโน้มในช่วงปีพ.ศ. 2538-2539 มีสัดส่วนพื้นที่ก่อสร้างลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ลดลงในด้านที่อยู่อาศัยและอาคารพาณิชย์ แต่การลงทุนด้านอาคารสำนักงาน คอนโดมิเนียม และการบริการด้านสังคม โรงพยาบาลเอกชนมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะที่บริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ต่อเนื่อง

ทั้งนี้ โครงการพัฒนาของรัฐที่จะมีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบันและอนาคต ที่สำคัญได้แก่ โครงการก่อสร้างและปรับปรุงสนามบินหลัก โครงการนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ ซึ่งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลักและเริ่มมีโรงงานเข้าไปเปิดดำเนินการแล้ว โครงการขยายถนน 4 ช่องจราจรจากอำเภอรัตนบุรีไปจังหวัดพัทลุง โครงการก่อสร้างอุโมงค์ลอดทะเลสาบสงขลา ซึ่งมีการดำเนินการศึกษาความเป็นไปได้และการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

โครงการพัฒนาพื้นที่ร่วมไทย-มาเลเซีย (JDA) อันเป็นโครงการร่วมทุนทอสงก๊าซและโรงแยกก๊าซระหว่างปตท.ของประเทศไทย และเปโตรนาสของมาเลเซีย ในการสำรวจและแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรปิโตรเลียมบนพื้นฐานของการปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินการในเขตอำเภอจะนะและในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยมีการร่วมทุนทอสงก๊าซ Trans - Thailand - Malaysia ให้แล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2544 และการร่วมทุนติดตั้งโรงแยกก๊าซ JDA ที่อำเภอจะนะ เพื่อจำหน่ายให้อุตสาหกรรมทางภาคใต้ของไทย และทางตอนเหนือของมาเลเซีย โดยคาดว่าจะระบบทอสงก๊าซจะผ่านพื้นที่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ และอำเภอสะเตกา การพัฒนาดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อนพื้นที่ศึกษาในด้านโอกาสการขยายตัวของอุตสาหกรรม การเติบโตทางเศรษฐกิจ การจ้างงานและส่งผลต่อการขยายตัวของเมือง และสภาพแวดล้อมที่จำเป็นต้องมีแผนแม่บทในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรก๊าซธรรมชาติที่ประสานกับการพัฒนาเมือง และสภาพแวดล้อมในอนาคต

นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญที่จะมีผลกระทบต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจพื้นที่ศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนแรงงานที่จะมีผลต่อการขยายตัวการลงทุนต่าง ๆ นโยบายการเงินการคลังที่มีผลต่อเงินทุนและภาวะการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่จะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเกี่ยวกับอาหารทะเลและยางพาราซึ่งเป็นอุตสาหกรรมหลักของพื้นที่ศึกษา

- **สรุปสภาพการพัฒนาพื้นที่ศึกษา**

ด้านกายภาพ

- พื้นที่ศึกษาเป็นที่ราบลาดสู่ทะเลสาบสงขลา
- มีพื้นที่สูงขนาดด้านตะวันออก ตะวันตก พื้นที่ป่าส่วนมากอยู่ทางด้านตะวันตก
- การใช้ที่ดินส่วนใหญ่เป็นสวนยาง พื้นที่ริมทะเลสาบเป็นป่าชายเลนและพื้นที่เพาะเลี้ยงชายฝั่ง
- พื้นที่ชุมชนกระจุกตัวบริเวณกลุ่มหาดใหญ่-ปริณทล และกลุ่มสงขลา-สิงหนคร
- พื้นที่อุตสาหกรรมมีลักษณะกระจายตัว
- พื้นที่ซึ่งมีการวางผังเมืองรวม 4 ผัง รวม 549.61 ตร.กม. พื้นที่วางผัง รองรับประชากรในปี พ.ศ.2538 473,459 คน ปี 2559 รวม 1.1 ล้านคน

ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

- การเกษตรกรรม เป็นโครงสร้างเศรษฐกิจหลัก ส่วนใหญ่เป็นสวนยาง การประมง
- อุตสาหกรรม มีศักยภาพในด้านอุตสาหกรรมเกี่ยวกับประมงและยาง
- การบริการ ส่วนมากอยู่ในชุมชน บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีผลต่อการขยายตัวของกิจกรรมเศรษฐกิจในชุมชน
- กิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยังคงจำกัดอยู่บริเวณตัวเมืองสงขลา - หาดใหญ่

ประชากรและการตั้งถิ่นฐาน

- ประชากรพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2538 จำนวน 793, 872 คน คิดเป็นร้อยละ 66.6 ของประชากรทั้งจังหวัด
- การตั้งถิ่นฐานประชากรส่วนมากอยู่บริเวณหาดใหญ่-ปริณทลบริเวณเมืองสงขลาและพื้นที่โดยรอบ บริเวณชุมชนสิงหนคร และบริเวณสะเดา-ปาดังเบซาร์

ของคลื่นที่ซัดเข้ามาบริเวณชายฝั่งด้านนี้เป็นเวลานาน ทำให้ลักษณะภูมิประเทศมีการเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นที่ราบดังในปัจจุบัน และพื้นที่บริเวณนี้ ยังเกิดจากการทับถมของตะกอนที่ถูกน้ำพัดพามาทับถมกันอีกด้วย สำหรับระดับความสูงของพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลด้านนี้ ส่วนใหญ่จะมีระดับความสูงประมาณ 2 ถึง 10 เมตร จากระดับน้ำทะเล

(2) พื้นที่ราบตอนกลาง

พื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณตอนกลางของพื้นที่โครงการ เกิดจากการทับถมของตะกอนที่ถูกพัดพามา โดยน้ำจากลำน้ำสายต่าง ๆ ที่มาจากทางเทือกเขาและเนินเขาทางด้านตะวันตก และทางใต้ของพื้นที่โครงการศึกษา โดยทิศทางการไหลของน้ำจะไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลา ซึ่งแนวพื้นที่ราบลุ่มน้ำตอนกลางนี้จะอยู่ตามลำน้ำสายหลัก ๆ อันได้แก่

- ที่ราบลุ่มน้ำบริเวณคลองอู่ตะเภา ในเขต อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองสงขลา และ อำเภอสะเดา
- ที่ราบลุ่มน้ำบริเวณคลองรัตภูมิ ในเขต อำเภอรัตภูมิ และ อำเภอควนเนียง
- ที่ราบลุ่มน้ำบริเวณคลองนาทวี ในเขต อำเภอนาทวี และ อำเภอจะนะ
- ที่ราบลุ่มน้ำบริเวณคลองเทพา ในเขต อำเภอเทพา และ อำเภอสะบ้าย้อย

นอกจากนี้ยังมีบริเวณที่ราบลุ่มโดยรอบทะเลสาบสงขลา ซึ่งลักษณะการเกิดของพื้นที่บริเวณนี้ การเกิดก็เช่นเดียวกับบริเวณที่ราบลุ่มน้ำอื่นๆ คือ เกิดจากการทับถมของตะกอนที่ถูกน้ำพัดพามา โดยลักษณะพื้นที่บริเวณนี้มักเป็นป่าชายเลน ป่าพรุและที่ลุ่ม บางแห่งเป็นดินเปรี้ยว ดินเค็มบางส่วนใช้ทำนาได้

สำหรับบริเวณตอนกลางของพื้นที่โครงการศึกษานี้ เป็นบริเวณที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่ที่สำคัญซึ่งได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ และพื้นที่บริเวณนี้มีลักษณะความลาดเอียงไปทางตอนเหนือ ซึ่งเป็นที่ราบลุ่มริมฝั่งคลองอู่ตะเภา และทะเลสาบสงขลา ภายในตัวเมืองหาดใหญ่และบริเวณโดยรอบ จะเป็นที่ราบกว้างใหญ่ ตามปกติน้ำจะไม่ท่วมเว้นเฉพาะถ้ามีฝนตกติดต่อกันหลายวัน ทำให้น้ำไหลบ่าลงคลองอู่ตะเภาเกิดน้ำท่วมบริเวณที่ลุ่มทั่วๆ ไปได้ เพราะพื้นที่บริเวณนี้ส่วนใหญ่จะมีระดับความสูงต่ำกว่า 20 เมตร จากระดับน้ำทะเล โดยทั่วไปอยู่ที่ 2 ถึง 10 เมตร จากระดับน้ำทะเล

(3) พื้นที่เนินเขาและเทือกเขา

พื้นที่บริเวณนี้จะอยู่ด้านทิศใต้และทิศตะวันตกของพื้นที่โครงการศึกษา ซึ่งบริเวณแนวเทือกเขาทางด้านทิศตะวันตกนี้อยู่ในแนวของเทือกเขาบรรทัด ต่อมาทางทิศใต้จะอยู่ในแนวของเทือกเขาสนกาลาคีรี ใช้เป็นแนวพรมแดนกันระหว่างประเทศไทยและประเทศ

มาเลเซียด้วย ซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 250 ถึง 1,350 เมตร จากระดับน้ำทะเล พื้นที่บริเวณนี้ นอกจากมีการทอดตัวของแนวเทือกเขาในแนวเหนือ-ใต้ แล้วยังมีเนินเขาสลับกับที่ราบสูงด้วย พื้นที่บริเวณนี้จะมีระดับความสูง โดยทั่วไปจะอยู่ประมาณ 200 ถึงมากกว่า 400 เมตร จากระดับน้ำทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และเป็นต้นกำเนิดของลำน้ำที่ไหลลงสู่ทะเลสาบสงขลาและอ่าวไทย ซึ่งเป็นลุ่มน้ำสำคัญของจังหวัด อย่างไรก็ตามจากข้อมูลเส้นชั้นระดับความสูงจากแผนที่ทหารสามารถแยกพื้นที่ออกได้ตามระดับชั้นความสูงออกเป็นพื้นที่ต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. พื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางซึ่งมีระดับชั้นความสูงต่ำกว่า 0.00 เมตร
2. พื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางซึ่งมีระดับชั้นความสูงระหว่าง 0 -19 เมตร
3. พื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางซึ่งมีระดับชั้นความสูงระหว่าง 20-39 เมตร
4. พื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางซึ่งมีระดับชั้นความสูงระหว่าง 40-99 เมตร
5. พื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางซึ่งมีระดับชั้นความสูงระหว่าง 100-199 เมตร
6. พื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางซึ่งมีระดับชั้นความสูงระหว่าง 200-399 เมตร
7. พื้นที่จากระดับน้ำทะเลปานกลางซึ่งมีระดับชั้นความสูงมากกว่า 400 เมตร

การพิจารณาศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ในแง่ระดับชั้นความสูงก็คือ พื้นที่ใดที่มีระดับชั้นความสูงกว่าย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ดีกว่าพื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงต่ำกว่านั่นเอง

7.4.1.2 สมรรถนะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร

สมรรถนะของการใช้ที่ดินสำหรับด้านเกษตรกรรมของพื้นที่โครงการศึกษา จากการจำแนกตามลักษณะความเหมาะสมสำหรับการเพาะปลูกนั้น จำแนกเป็นกลุ่มใหญ่หลักๆ ได้ 5 กลุ่ม ดังนี้

- (1) กลุ่มพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร
- (2) กลุ่มพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว
- (3) กลุ่มพื้นที่ ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่
- (4) กลุ่มพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชสวน
- (5) กลุ่มพื้นที่ที่เป็นป่าไม้

(1) กลุ่มพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร

กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นบริเวณที่เป็นที่ตั้งของชุมชนเมือง หรือเป็นบริเวณที่กิจกรรมของมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้อง อาทิเช่น สร้างสนามบิน สำหรับจังหวัดสงขลานั้น พื้นที่ที่อยู่ในกลุ่มที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตรจะอยู่บริเวณตัวเมืองสงขลา ตัวเมืองหาดใหญ่ เป็นต้น และนอกจากนี้บางบริเวณรอบทะเลสาบสงขลาเป็นพื้นที่ป่าชายเลนไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก และนอกจากนี้น้ำทะเลยังขึ้นถึงด้วย

(2) กลุ่มพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว

กลุ่มพื้นที่นี้ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่ราบลุ่มของพื้นที่โครงการศึกษา โดยเฉพาะบริเวณรอบทะเลสาบสงขลาและที่ราบลุ่มน้ำที่สำคัญต่างๆ การที่เราจำแนกพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มน้ำมีความสมบูรณ์ในเรื่องของแหล่งน้ำมีใช้สำหรับการเพาะปลูกพอสมควรในฤดูแล้งสามารถใช้ปลูกพืชล้มลุกหรือพืชผักได้ แต่สำหรับพื้นที่บริเวณโดยรอบทะเลสาบสงขลา และที่ราบลุ่มน้ำสำคัญๆ นั้น ถ้าจะใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์มีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวมากขึ้น ควรที่จะมีการบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และเหมาะสมโดยการบำรุงดินด้วยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้ดินหรือในกรณีดินเปรี้ยว ดินเค็ม จำเป็นต้องมีการจัดการที่ดินเพื่อลดความเป็นกรด-ด่างของดิน ให้มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าว

(3) กลุ่มพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่

กลุ่มพื้นที่นี้ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย ตั้งแต่อำเภอสิงหนคร อำเภอสิงหนคร และอำเภอจะนะ พื้นที่บริเวณนี้เหมาะในการปลูกมะม่วง หิมพานต์ มะพร้าว พืชไร่ อาทิเช่น สับปะรด และทำทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ การใช้ประโยชน์ที่ดินในบริเวณนี้มีปัญหาด้านที่ดินเป็นทรายจัด มีชั้นอินทรีย์ต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ต่ำมาก จึงต้องมีการเพิ่มสมรรถนะและธาตุอาหารให้ดิน และความสามารถในการดูดซับน้ำและธาตุอาหารกับพืชที่ปลูกเพื่อให้ดินมีความสมบูรณ์และช่วยให้ดินมีการระบายดูดซับน้ำและธาตุอาหารกับพืชที่ปลูกให้ดีขึ้น

(4) กลุ่มพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชสวน

กลุ่มพื้นที่นี้ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่ราบตอนกลางและที่ราบเชิงเขาโดยจะมีการกระจายตัวอยู่ทั่วไปทั้งจังหวัดและพื้นที่ในกลุ่มนี้ยังสามารถแบ่งความเหมาะสมออกเป็น 2 กลุ่มได้อีก คือ

(4.1) กลุ่มความเหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา พื้นที่ ๑ ใช้ปลูกยางพารา นี่จะเป็นบริเวณที่อยู่ระหว่างที่ราบตอนกลางและที่ราบเนินเขา พื้นที่บริเวณนี้นอกจากจะมีความเหมาะสมสำหรับยางพาราแล้ว ยังมีปาล์มน้ำมัน และพืชไร่ สำหรับการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ดินบริเวณนี้ เนื่องจากเป็นดินทราย โดยการใช้ปุ๋ยเพื่อเสริมสมรรถนะให้แก่อินทรีย์วัตถุ รวมถึงการใช้น้ำชลประทานในระยะที่ฝนทิ้งช่วง

(4.2) กลุ่มความเหมาะสมสำหรับไม้ผลต่าง ๆ จะเป็นบริเวณที่ราบเชิงเขา ซึ่งไม้ผลที่มีการเพาะปลูก อาทิเช่น มังคุด ทุเรียน เงาะ ซึ่งพื้นที่บริเวณนี้ยังมีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจเกือบทุกชนิด รวมถึงกาแฟและโกโก้ร้อน เนื่องจากเป็นดินในลักษณะน้ำไหลทรายมูลอันเกิดจากตะกอนที่ทับถมกันจากการพัดพามาของน้ำจากบริเวณภูเขาและเทือกเขาทั้งทางด้านตะวันตกและทางใต้ของพื้นที่โครงการศึกษา

(5) กลุ่มพื้นที่ป่าไม้

กลุ่มพื้นที่ป่าไม้นี้จะอยู่บริเวณภูเขา และเทือกเขาทางด้านตะวันตก และทางใต้ของพื้นที่โครงการมีความลาดชันสูงมาก สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันมากกว่า 35% จึงไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจเพราะยากต่อการจัดการดูแลรักษาที่ดิน และง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายของดิน แต่สมควรอนุรักษ์ไว้มิให้มีการเข้าไปบุกรุกกลุ่มพื้นที่นี้ เนื่องจากพื้นที่ป่าไม้บริเวณนี้เป็นแหล่งต้นน้ำของลำน้ำสายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ โดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่โครงการศึกษา นี้

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับความเหมาะสมของพื้นที่เพื่อการเกษตรกรรมประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้ ก็อาศัยหลักการที่ว่าหากพื้นที่นั้นเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการเกษตร เช่น พื้นที่ป่าไม้ ก็จะไม่เหมาะสมอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเป็นชุมชน พื้นที่ที่เหมาะสมน้อยต่อการใช้เป็นเกษตรกรรมน้อยลงมา เช่น พื้นที่นาข้าว ก็จะเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับใช้พัฒนาเป็นชุมชนต่อไป เป็นต้น

7.4.1.3 เส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลัก

ระบบการคมนาคมขนส่งหลัก ๆ ของพื้นที่ศึกษานั้น มี 4 ประเภท ได้แก่ ทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางอากาศและทางทะเล ซึ่งในจังหวัดสงขลานั้นถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งของภาคใต้ และยังเป็นศูนย์กลางที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์

จังหวัดสงขลาอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามทางหลวงแผ่นดิน 1,200 กิโลเมตร และทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางทะเล 725 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพฯ 1,400 กิโลเมตร ประเทศมาเลเซีย ประมาณ 480 กิโลเมตร และประเทศสิงคโปร์ ประมาณ 718 กิโลเมตร

ทางรถยนต์ การเดินทางโดยรถยนต์ รถประจำทาง เป็นการเดินทางที่สะดวกที่สุด สำหรับการติดต่อกัน ทั้งอำเภอต่ออำเภอ , อำเภอต่อจังหวัด , จังหวัดต่อจังหวัด หรือแม้แต่จังหวัดต่อประเทศเพื่อนบ้านก็สามารถได้รับความสะดวกเช่นกัน

สำหรับระบบทางของพื้นที่ศึกษานั้น มีเส้นทางสายสำคัญ ๆ อยู่ดังนี้

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) เป็นถนนสายหลักของภาคใต้ที่ใช้เชื่อมภาคใต้กับภาคอื่นๆ ของประเทศ โดยทางหลวงหมายเลข 4 เริ่มต้นจากกรุงเทพฯ มาภาคใต้ผ่านจังหวัดชุมพร ตัดเรียบชายฝั่งทะเลด้านตะวันตก ผ่านจังหวัดกระบี่ พัทลุง แล้วเข้าสู่

อำเภอหาดใหญ่ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา แล้วไปบรรจบกับทางด่วนเหนือ-ใต้ของประเทศ มาเลเซียบริเวณชายแดนประเทศไทย-มาเลเซีย ที่บ้านคลองพรวน อำเภอสะเดาช่วงระหว่าง อำเภอหาดใหญ่ถึงบ้านคลองพรวน อำเภอสะเดา เป็นทางหลวง 4 ช่องจราจรทั้งไปและกลับ

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 เริ่มจากบ้านคลองแงะ อำเภอสะเดา ผ่าน อำเภอนาทวี เข้าสู่จังหวัดปัตตานี ที่อำเภอโคกโพธิ์ ไปจนถึงจังหวัดยะลา และสิ้นสุดที่อำเภอเมือง นราธิวาส ซึ่งยังสามารถเดินทางต่อไปยังรัฐกลันตันเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 3 เลียบชายฝั่งตะวันออกของประเทศมาเลเซียที่ด่านตาบา หรือ ด่านปาดังเบซาร์

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 43 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่อำเภอ รัตภูมิ ผ่านอำเภอบางกล่ำ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาหม่อม อำเภอจะนะ ไปบรรจบกับ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 42 ที่จังหวัดปัตตานี เป็นทางหลวงขนาด 4 ช่องจราจรทั้งไปและ กลับ จากอำเภอรัตภูมิจนถึงอำเภอจะนะ

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 406 แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่ อำเภอรัตภูมิ ไปยังอำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล มีทางเชื่อมกับเมืองกันดาร์ เมืองหลวงของรัฐ เปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 407 เริ่มจากอำเภอเมืองสงขลา ถึงบ้านคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ (ถนนกาญจนวนิช)

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 408 เป็นถนนที่เชื่อมต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเริ่มจากบ้านปากะวะ อำเภอระโนด ผ่านอำเภอระโนด อำเภอสทิงพระ สิงหนคร ผ่านสะพาน ดินสุลนันทน์ ไปเชื่อมต่อกับทางหลวงหมายเลข 407 (ถนนกาญจนวนิช) และทางหลวงหมายเลข 414 (ถนนลพบุรีราเมศวร์)

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 414 (ถนนลพบุรีราเมศวร์)เป็นถนนเลียบตัวเมือง หาดใหญ่ แยกจากทางหลวงหมายเลข 43 ที่อำเภอหาดใหญ่ถึงสี่แยกเกาะยอ (อำเภอเมืองสงขลา)

เส้นทางคมนาคมดังกล่าวมานี้ ถือได้ว่าเป็นเส้นทางคมนาคมสายหลักที่สำคัญ สำหรับการเชื่อมโยงไปสู่พื้นที่ข้างเคียงกับพื้นที่ศึกษาและไปยังภูมิภาคอื่นๆ(Inter-regional Routes) ซึ่งจากสภาพปัจจุบันจะพบว่า บนเส้นทางสายหลักเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่ตั้งของชุมชน หลายแหล่งรวมทั้งอุตสาหกรรมต่าง ๆ ดังนั้นศักยภาพพื้นที่ซึ่งมีเส้นทางสายหลักพาดผ่าน จึงเป็น พื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นชุมชน เมื่อเทียบกับพื้นที่ซึ่งอยู่นอกเส้นทางดังกล่าว

7.4.1.4 โครงสร้างทางธรณีวิทยา

การศึกษาด้านลักษณะทางโครงสร้างธรณีวิทยาในบริเวณพื้นที่ศึกษานี้ ก็เพื่อต้องการทราบเป็นแนวทางถึงสภาพความแข็งแรงในการรับน้ำหนักของชั้นใต้ดินตามสภาพโครงสร้าง ของวัสดุหินประเภทต่าง ๆ จากการศึกษาแผนที่ทางธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณี พ.ศ.2523 สามารถจำแนกวัสดุทางธรณีวิทยา (Geologic Material) ตามอายุและชนิดของหิน แบ่งออกได้เป็น กลุ่มใหญ่ ๆ 3 กลุ่มคือ :

(1) กลุ่มหินชั้นและหินแปร (Sedimentary and Metamorphic Rock)

(2) กลุ่มหินอัคนี (Igneous Rock)

(3) กลุ่มตะกอนใหม่ (Quaternary Deposits)

(1) กลุ่มหินชั้นและหินแปร (Sedimentary and Metamorphic Rock)

หินกลุ่มนี้ประกอบด้วย หินชั้นและหินแปร ที่ถูกแบ่งออกเป็นชุดหิน (Group) ดังนี้

(1.1) หินชุดทุ่งสง (Thung Song Groups)

(1.2) หินชุดราชบุรี (Ratburi Groups)

(1.3) หินชุดตะนาวศรี (Tanaosi Groups)

(1.1) หินชุดทุ่งสง (Thung Song Limestone - Ordovician Period)

หินชุดนี้ประกอบไปด้วย หินปูน (Limestone) เป็นส่วนใหญ่ มีลักษณะมีสีเทาเข้ม-ดำ มักจะพบผลึกของแร่ไพไรต์ (Pyrite (Fe_2S)) และพวก Calcareous Materials นอกจากนี้ยังมี Clay และ Sand Impurities เป็นแนวยาวตาม Bedding Plane แทรกสลับเป็นชั้นบาง ๆ ทั้งตอนบนและล่างของหินชุดนี้ สำหรับทางภาคใต้หินชุดนี้อาจมีความหนาเฉลี่ยถึง 700 เมตร พื้นที่ ๆ พบมากในพื้นที่ศึกษาได้แก่ บริเวณอำเภอรัตภูมิ อำเภอสะเดา และอำเภอกวนเนียง

(1.2) หินชุดราชบุรี (Ratburi Group - Upper Carboniferous-Permian Period)

หินชุดนี้ประกอบไปด้วย หินปูน (Limestone) สีขาว - เทา เป็นส่วนใหญ่ และมีลักษณะการโค้งงอปรากฏให้เห็น รวมทั้งบางส่วนจะแสดง Recrystallization ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าหินชุดนี้นอกจากประกอบด้วยหินปูนแล้ว ยังประกอบไปด้วย Clastic และ Volcanogenic Sediments เช่น Sandstone, Shale และ Conglomerate มักพบเห็นในลักษณะหน้าผาสอง และบางครั้งอาจเกิดในลักษณะของภูเขาโดด ๆ ในบริเวณที่ราบ หินชุดนี้ พบว่ากระจายอยู่ทั่วไปทางอำเภอในพื้นที่ศึกษา โดยวางตัวอยู่ในแนวเหนือ-ใต้ ยกเว้นอำเภอนาหม่อม

(1.3) หินชุดตะนาวศรี (Tanaosi Group - Silurian, Devonian, Carboniferous Period)

หินชุดนี้พบว่ามี การแผ่กระจายค่อนข้างมาก โดยมากจะปรากฏตามแนวเทือกเขาตะนาวศรี หินชุดนี้มีการเปลี่ยนทางกายภาพและทางเคมีมากกว่าหินชุดอื่น ทำให้เกิด

ความซับซ้อนในการลำดับชั้นหิน จึงได้แบ่งหินชุดนี้ออกเป็น 2 หน่วย (Formation) คือ หน่วยหินกาญจนบุรี (Kanchanaburi Formation) และหน่วยหินแก่งกระจาน (Kaeng Krachan Formation) โดยมีหน่วยหินแก่งกระจานซึ่งประกอบด้วย Mudstone , Shale , Sandstone และ Graywacke ส่วนใหญ่มีสีเทา - ดำ อยู่บนหน่วยหินกาญจนบุรี ซึ่งประกอบด้วยหินแปรพวก Low grade metamorphism ได้แก่ Slate , Phyllite , Quartzite , Shale , Sandstone และ Limestone หินชุดตะนาวศรีนี้สามารถพบกระจายอยู่ทั่วไปในทุกอำเภอของพื้นที่ศึกษา

(2) กลุ่มหินอัคนี (Igneous Rock)

หินกลุ่มนี้ในบริเวณพื้นที่ศึกษา ส่วนมากจะเป็นหินอัคนีประเภทที่เกิดจากการเย็นตัวภายในพื้นผิวโลก (Intensive Rock) ที่สำคัญได้แก่ Granite ซึ่งพบว่าเป็น Granite ที่มีอายุอยู่ราว ๆ ยุค Jurassic - Triassic และ Cretaceous หินชุดนี้จะพบการกระจายตัวอยู่ทั่วไป แต่มีปริมาณที่น้อยมาก เช่นในบริเวณอำเภอรัตถุมิ อำเภอสงขลา และจะพบหินอัคนียุค Cretaceous ค่อนข้างมากในบริเวณอำเภอสะเดา

(3) กลุ่มตะกอนใหม่ หรือชั้นตะกอนควอเทอร์นารี (Quaternary Deposits)

เป็นตะกอนที่เกิดจากกระแสน้ำพัดพาเอากรวด หิน ดิน ทราย และโคลนตม ซากพืช ซากสัตว์มาสะสมอยู่ตามบริเวณพื้นที่ราบลุ่ม และบริเวณชายฝั่งทะเล สำหรับตะกอนที่สะสม อยู่ตามเชิงเขาและบริเวณที่ราบลุ่มในทางตะวันตกและภาคใต้ของไทย เป็นแหล่งตะกอน Quaternary ที่สะสมของแร่ดีบุกและแร่ทั้งสะเดา

สำหรับในบริเวณพื้นที่ศึกษา พบชั้นตะกอน Quaternary ที่ประกอบด้วย ตะกอนน้ำพัดพา (Alluvial Deposits) จำพวกกรวดและทราย ซึ่งสะสมตัวบริเวณตามแหล่งน้ำ ต่างๆ ที่ไหลสู่ทะเลสาบสงขลา รวมทั้งตะกอนเศษหินเชิงเขา (Colluvial Deposits) และตะกอน ลานตะพักน้ำ (Terrace Deposits) อยู่ถัดมาจากแนวหินอายุแก่กว่าด้านตะวันตก ตะกอนส่วนใหญ่เป็นกรวด ทราย ทรายแป้ง บริเวณที่พบกลุ่มตะกอนใหม่ได้แก่ อำเภอรัตถุมิ อำเภอบางกล่ำ อำเภอหาดใหญ่ อำเภอลงหยง และอำเภอสะเดา

จากการจำแนกวัสดุทางโครงสร้างธรณีวิทยา ตามชนิดของหินดังกล่าวมานี้ พอทราบถึงความเหมาะสมในสภาพความแข็งแรงของหินตามลักษณะทางกายภาพ โดยเรียงจากสภาพความแข็งแรงของหิน จากความแข็งแรงมากที่สุดไปน้อยสุดได้ดังนี้ :

1. หินแกรนิต (Granite)
2. หินปูนชุดราชบุรี (Ratburi Limestone)
3. หินปูนชุดทุ่งสง (Thung Song Limestone)
4. หินชุดตะนาวศรี และหน่วยหินแก่งกระจาน
(Tanaosi Group & Kaeng Krachan Formation)
5. ตะกอนใหม่ (Quarternary Deposits)

ปัจจุบันตัวเมืองในบริเวณพื้นที่ศึกษานี้ เช่น เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสงขลา และเทศบาลตำบลบ้านพรุ ส่วนใหญ่จะตั้งอยู่บนหินชุดตะนาวศรีทั้งสิ้น บางชุมชนก็ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่ประกอบด้วยหินชุดราชบุรี เช่น สุขาภิบาล-ปาดังเบซาร์ เทศบาลตำบลสะเดา และสุขาภิบาลนาสีทอง เป็นต้น ส่วนสุขาภิบาลควนเนียง ตั้งอยู่บนหินชุดทุ่งสง จึงสรุปได้ว่าพื้นที่ชุมชนเมืองส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนโครงสร้างที่มีความแข็งแรงปานกลางค่อนข้างมาก

7.4.1.5 สินแร่ (Mineral Deposit)

แหล่งแร่ที่สำคัญและสามารถพบได้ในบริเวณพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ดีบุก วุลแฟรม และแบไรต์ แร่ต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีความสำคัญทางเศรษฐกิจแต่ละประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมอย่างมาก

(1) แร่ดีบุก

ดีบุก (Tin) เป็นแร่เศรษฐกิจตัวหนึ่งที่มีคุณสมบัติเป็นแร่โลหะที่ไม่ใช่โลหะเหล็ก เช่นเดียวกับตะกั่ว ทองแดง สังกะสีและอลูมิเนียม เป็นต้น แร่ดีบุกแร่โลหะที่มีความสำคัญที่สุดของประเทศไทย เหมืองแร่ดีบุกส่วนใหญ่อยู่ทางภาคใต้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแหล่งลานแร่หรือแหล่งแร่พลัด ส่วนที่เป็นแหล่งทางแร่มักพบในบริเวณภาคอื่น ๆ ของประเทศ

แร่ดีบุกที่พบส่วนใหญ่จะอยู่ในกลุ่มหินพวกหินแปรและเป็นแร่ดีบุกชนิดแคสสิเทอไรต์ (Cassiterite) สำหรับบริเวณพื้นที่ศึกษา เราพบว่ามีการประกอบการทำเหมืองแร่ดีบุกค่อนข้างมาก ได้แก่ บริเวณอำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาหม่อม อำเภอสะเดา และอำเภอรัตภูมิ

จังหวัดสงขลา ในบางบริเวณเราอาจพบว่าบางเหมืองอาจผลิตเฉพาะดีบุกแต่เพียงอย่างเดียว แต่บางบริเวณก็อาจผลิตแร่ชนิดอื่นๆด้วย อาทิ วุลแฟรม หรือแบไรต์รวมอยู่ด้วย

ประโยชน์ของแร่ดีบุกส่วนใหญ่จะถูกล้างเป็นโลหะดีบุก เพื่อส่งจำหน่ายยังต่างประเทศและบางส่วนใช้ประโยชน์ทั้งภายในประเทศก็นำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น ผสมสังกะสีและพลวงในการชุบสังกะสีมุงหลังคาใช้ในอุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ

(2) แร่ วุลแฟรม

แร่ วุลแฟรมหรือที่รู้จักกันอีกชื่อหนึ่งคือ แร่ทั้งสเดน ประกอบด้วยสินแร่หลายชนิดที่สำคัญคือ วุลแฟรไมต์ ($(\text{Fe}, \text{Mn}) \text{WO}_4$) เพอร์เบอไรต์ ($\text{Fe} \text{WO}_4$) เฮิบเนไรต์ ($\text{Mn} \text{WO}_4$) และซีไลต์ ($\text{Ca} \text{WO}_4$) แต่ที่เรารู้จักกันดีที่สุดคือ วุลแฟรไมต์ โดยทั่วไปในบริเวณโครงการพื้นที่ศึกษา เราพบว่าการประกอบการทำเหมืองแร่ วุลแฟรมหลายบริเวณได้แก่ บริเวณอำเภอหาดใหญ่ อำเภอรัตภูมิ อำเภอสะเดา อำเภอนาหม่อม และอำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ในบางบริเวณอาจพบว่าการผลิตวุลแฟรมร่วมกับแร่ชนิดอื่นเช่นดีบุกอยู่ด้วย

ประโยชน์ของแร่ วุลแฟรม (ทั้งสเดน) เพื่อส่งจำหน่ายต่างประเทศ และสำหรับในประเทศใช้ประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมหนักเพราะแร่ วุลแฟรม (ทั้งสเดน) ใช้ผสมเหล็กกล้าในการทำเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทนต่อความร้อนสูง ทำเครื่องจักรกล ไส้หลอดไฟฟ้า ฯลฯ

(3) แร่แบไรต์ (Barite)

แร่แบไรต์เป็นแร่ที่มีบทบาทสำคัญในวงการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของไทย เนื่องจากมีความสำคัญต่อการเจาะสำรวจน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ในบริเวณโครงการพื้นที่ศึกษา เราอาจพบแร่แบไรต์แทรกตัวอยู่ในหินปูนและหินดินดานของหินชุดทุ่งสง (Ordovician) และเรายังพบว่าการประกอบการทำเหมืองแร่แบไรต์ในบริเวณอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

ประโยชน์ของแร่แบไรต์ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ของตลาดโลก นำไปใช้ทำโคลนผงซึ่งใช้ในการเจาะสำรวจ โดยเฉพาะการเจาะหาน้ำมันและก๊าซธรรมชาติตลอดจนการเจาะน้ำบาดาล นอกจากนี้ยังใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมแก้ว กระดาษ ยาง ฯลฯ ตลอดจนเป็นส่วนผสมของยารักษาโรค ใช้เป็นน้ำยาในการถ่ายภาพ เอ็กซเรย์ทางการแพทย์ ฯลฯ

ในการพิจารณาเรื่องนี้ จากข้อมูลแสดงตำแหน่งที่ตั้งของบริเวณสัมปทานเหมืองแร่ของแผนที่สารสนเทศทรัพยากรธรรมชาติลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ฝ่ายข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและจัดการสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา สำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าพื้นที่สัมปทานดังกล่าว ส่วนใหญ่จะอยู่ค่อนข้างตอนเหนือของพื้นที่ศึกษาพื้นที่หรือกริดซึ่งปรากฏที่ตั้งของบริเวณสัมปทานเหมืองแร่ดังกล่าวจึงเห็นว่าไม่เหมาะสมแก่การพัฒนาเมือง เมื่อเทียบกับบริเวณอื่น ๆ ที่ไม่ได้ออกสัมปทานดังกล่าว

7.4.1.6 โครงสร้างพื้นฐาน

จากข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานดังปรากฏในตารางที่ 7.11 สรุปข้อมูลระดับตำบลจำแนกตามลักษณะพื้นที่ประชากรและปัญหา ได้แสดงภาพรวมของปัญหาในการบริการโครงสร้างพื้นฐาน 10 รายการ คือ

(1) ถนน	(2) ประปา
(3) ไฟฟ้า	(4) การใช้ที่ดิน
(5) น้ำเสีย	(6) ขยะ
(7) ขยะอันตราย	(8) แรงงาน
(9) สาธารณสุข	(10) ความปลอดภัย

ซึ่งได้แสดงให้เห็นว่าแต่ละชุมชนทั้งในระดับเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และสุขาภิบาลตำบลต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษา มีปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวนี้ในรายการใดบ้าง ซึ่งก็มีปัญหาดังแต่น้อยรายการไปจนกระทั่งทุกรายการ ดังนั้นโดยภาพรวมดังกล่าวนี้ข้อพิจารณาในแง่ศักยภาพการพัฒนาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานนี้ก็คือ ชุมชนซึ่งมีปัญหามากมายการย่อมมีศักยภาพในการพัฒนาน้อยกว่าชุมชนที่มีปัญหาน้อยรายการ

7.4.1.7 การวิเคราะห์พื้นที่โดยวิธี Potential Surface Analysis (PSA)

จากปัจจัยทั้ง 6 ดังกล่าวมานี้คือ :

- 7.4.1.1 สภาพระดับความสูงต่ำของภูมิประเทศ
- 7.4.1.2 สมรรถนะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร
- 7.4.1.3 เส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลัก
- 7.4.1.4 โครงสร้างธรณีวิทยา

7.4.1.5 สิ้นแร่

7.4.1.6 โครงสร้างพื้นฐาน

ได้ถูกนำมาใช้วิเคราะห์ศักยภาพรวม (Composite Potential) สำหรับการ
พัฒนาพื้นที่เป็นชุมชนเมือง โดยเทคนิคการวิเคราะห์แบบ Potential Surface Analysis⁶ ซึ่ง
จะแบ่งพื้นที่ศึกษาที่มีอยู่ทั้งหมด 3,612 ตารางกิโลเมตร ออกเป็นตารางหรือกริด ๆ ละ 1 ตาราง
กิโลเมตร แล้วแสดงค่าคะแนนความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่ตามความเหมาะสมของแต่ละ
ปัจจัยลงในช่องกริดทุก ๆ กริด ดังนั้นแต่ละปัจจัยจึงแสดงค่าคะแนนความเหมาะสมหรือศักยภาพ
การพัฒนาตั้งแต่น้อยไปมาก โดยกำหนดว่าค่าน้อยหมายถึงมีศักยภาพในการพัฒนาสูง และค่า
มากหมายถึงมีศักยภาพในการพัฒนาดำกว่าเป็นต้น ตัวอย่างเช่น ในปัจจัยเรื่องสภาพระดับความ
สูงต่ำของภูมิประเทศ

พื้นที่ที่มีระดับความสูงอยู่ระหว่าง 0 - 19 เมตร มีค่าคะแนน = 6

พื้นที่ที่มีระดับความสูงอยู่ระหว่าง 20 - 40 เมตร มีค่าคะแนน = 5

แสดงว่าพื้นที่สูงกว่าได้คะแนนน้อย (5) ย่อมมีศักยภาพดีกว่าพื้นที่ที่ได้
คะแนนมาก (6) เพราะอยู่สูงกว่า และเพื่อให้อ่านได้ง่ายค่าคะแนนเหล่านี้จะถูกนำมาแปลงเป็น
ภาพ Graphic โดยพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาน้อย (คะแนนมาก) จะมีความเข้มสูงกว่าพื้นที่
ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนามาก (คะแนนน้อย) การให้คะแนนแต่ละปัจจัยจะถูกนำมาทับซ้อนกัน
(Overlay) และให้ค่าน้ำหนักแต่ละปัจจัยตามความเหมาะสมก็จะได้ศักยภาพรวมของทั้ง 6 ปัจจัย
กระบวนการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้จะถูกประมวลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ซึ่งเขียนขึ้นโดยเฉพาะเพื่อ
การวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์และแผ่นพิมพ์ที่เป็น Graphic แสดงผลศักยภาพ
แต่ละปัจจัยได้จากภาคผนวกในรายงานฉบับนี้

⁶ ศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับเทคนิคนี้ได้จากวารสาร "ข่าวสารสำนักผังเมือง"
ของกรมการผังเมือง ฉบับที่ 39

การให้น้ำหนักแต่ละปัจจัย

จากการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการด้านการพัฒนา
ผังเมือง เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2541 ณ จังหวัดสงขลา คณะที่ปรึกษาด้านการพัฒนาผังเมือง
ได้แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับการให้ความสำคัญหรือให้น้ำหนักแก่ปัจจัยทั้ง 6 ดังกล่าว สรุปผล
การให้น้ำหนักโดยเฉลี่ยของคณะกรรมการชุดนี้ได้ดังนี้ :

ปัจจัย	น้ำหนัก
1. สมรรถนะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร	11.66
2. ระดับความสูงของภูมิประเทศ	14.90
3. เส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลัก	25.45
4. โครงสร้างธรณีวิทยา	13.35
5. สินแร่	8.49
6. การให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน	26.15
รวม	100.00

จะพบว่าคณะกรรมการให้ความสำคัญกับความพร้อมในการให้บริการ
โครงสร้างพื้นฐานเป็นอันดับแรก ซึ่งใกล้เคียงกับปัจจัยด้านเส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลัก โดยมี
ปัจจัยด้านระดับความสูงต่ำของภูมิประเทศ โครงสร้างธรณีวิทยา และสมรรถนะการใช้ที่ดินเพื่อ
การเกษตรเป็นอันดับ 3 , 4 และ 5 ตามลำดับด้วยน้ำหนักที่ใกล้เคียงกัน และปัจจัยด้านสินแร่
เป็นลำดับสุดท้าย (ตารางที่ 7.7)

ค่าน้ำหนักเหล่านี้ได้ถูกนำมาใช้เพื่อป้อนเข้าคอมพิวเตอร์และคำนวณค่า
ศักยภาพรวมของการพัฒนาพื้นที่ และได้ผลสรุปดังรูปที่ 7.17 ซึ่งเป็นแผ่นพิมพ์ (Print-out)
จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์ดังกล่าวแล้ว สำหรับแผ่นพิมพ์ (Print-out) ของแต่ละปัจจัยได้รวมไว้
ในภาคผนวกของรายงานฉบับนี้แล้ว

COMPOSITE POTENTIAL SURFACE OF 6 FACTORS

12345678901234567890123456789012345678901234567890123456789012345678

ศักยภาพรวมของการพัฒนาพื้นที่เป็นชุมชน

รูปที่ 7.17

7.4.1.8 สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพรวมของพื้นที่การพัฒนา เป็นชุมชน

จากวิธีเทคนิคภาพเชิงซ้อนดังกล่าวโดยได้พิจารณาปัจจัยหลักทั้ง 6 พบว่าในพื้นที่ศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มพื้นที่ศักยภาพในการพัฒนาเป็นชุมชนได้เป็นสามกลุ่ม คือ

(1) กลุ่มพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาน้อย มีพื้นที่รวมกันประมาณหนึ่งในสี่ของพื้นที่ทั้งหมดโดยแยกเป็น 2 ส่วน คือ กลุ่มพื้นที่ตอนใต้ของอำเภอสะเดาซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ โครงสร้างธรณีไม่ค่อยดีนัก และขาดบริการโครงสร้างพื้นฐาน อีกส่วนหนึ่งอยู่ทางตอนบนของพื้นที่ศึกษาในแนวตะวันออก-ตก และกระจายอยู่มากทางตอนล่างของอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งจะเป็นที่ต่ำเมื่อเทียบกับพื้นที่ทั้งหมด โครงสร้างธรณีปานกลางบางส่วนก็เหมาะสำหรับการเกษตร การบริการโครงสร้างพื้นฐานปานกลาง และมีพื้นที่สัมปทานเหมืองแร่อยู่บางจุด นอกจากนั้นก็อยู่ทางตอนล่างของอำเภอควนเนียง อำเภอเมืองสงขลาและอำเภอนาหม่อม สาเหตุอาจเป็นเพราะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ทำให้ไม่สามารถเกิดชุมชน จึงไม่มีบริการโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ด้วย

(2) กลุ่มพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาปานกลาง มีพื้นที่ประมาณครึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมด โดยจะอยู่บริเวณส่วนกลางของพื้นที่ศึกษาเป็นส่วนใหญ่ในท้องที่อำเภอหอยโข่ง ตอนล่างของอำเภอหาดใหญ่และตอนบนของอำเภอสะเดา รวมทั้งด้านตะวันตกของอำเภอรัตนภูมิและอำเภอหาดใหญ่ บริเวณอำเภอนาหม่อม อำเภอเมืองและบริเวณรอบๆ ทะเลสาบสงขลาในอำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำและอำเภอสิงหนคร เนื่องจากพื้นที่กลุ่มนี้มีระดับความสูงปานกลาง โครงสร้างธรณีปานกลาง เหมาะแก่การเกษตรและมีบริการโครงสร้างพื้นฐานในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่

(3) กลุ่มพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาสูง มีพื้นที่ประมาณเกือบหนึ่งในสี่ของพื้นที่ทั้งหมด ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ทางตอนบนของพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะบริเวณรอบๆ ทะเลสาบสงขลาสลับกับพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพในการพัฒนาปานกลางในอำเภอหาดใหญ่ อำเภอบางกล่ำ อำเภอเมือง อำเภอสิงหนคร อำเภอรัตนภูมิ และทางตอนบนของอำเภอสะเดา ส่วนใหญ่เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงพอควร สภาพโครงสร้างธรณียาค่อนข้างดี การเกษตรกรรมปานกลาง และมีบริการโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างพร้อมมูล ทำให้เป็นพื้นที่ซึ่งมีศักยภาพค่อนข้างจะได้เปรียบ โดยเฉพาะในช่วงระหว่างหาดใหญ่-สงขลา เพราะมีท่าเลสูงปานกลาง และค่อนข้างจะสมบูรณ์ในเรื่องบริการโครงสร้างพื้นฐานโดยทั่วไป ไม่มีการทำเหมืองแร่ และไม่ค่อยเหมาะกับการเกษตรกรรม โดยสรุปพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเป็นชุมชนจะอยู่ทางตอนบนของพื้นที่ โดยเฉพาะในเขตอำเภอรอบ ๆ ทะเลสาบสงขลาและด้านตะวันออกของอำเภอรัตนภูมิ และในช่วงพื้นที่ที่เชื่อมต่อระหว่างหาดใหญ่และสงขลา

ตารางที่ 7.7 รายละเอียดคะแนนความเหมาะสมของปัจจัยหลักในการพิจารณาศักยภาพของพื้นที่เพื่อการพัฒนา

ปัจจัยหลักที่ใช้พิจารณา	คะแนนความเหมาะสมในการพัฒนาเป็น
1. สมรรถนะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร	
1.1 พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการเกษตร (เหมาะสำหรับพัฒนาเป็นชุมชน)	1
1.2 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว	2
1.3 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่	3
1.4 พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชสวน	4
1.5 พื้นที่ป่าไม้ (ไม่เหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชน)	5
2. ระดับความสูงของภูมิประเทศจากระดับน้ำทะเลปานกลาง	
2.1 พื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงมากกว่า 400 เมตรขึ้นไป	1
2.2 พื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 200 - 399 เมตร	2
2.3 พื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 100 - 199 เมตร	3
2.4 พื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 40 - 99 เมตร	4
2.5 พื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 20 - 39 เมตร	5
2.6 พื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงระหว่าง 0 - 19 เมตร	6
2.7 พื้นที่ซึ่งมีระดับความสูงต่ำกว่า 0 เมตร	7
3. เส้นทางคมนาคมขนส่งสายหลัก	
3.1 พื้นที่ซึ่งมีเส้นทางสายหลักผ่านในระยะ 1,500 เมตร ทั้งสองฟาก	1
3.2 พื้นที่ซึ่งไม่มีเส้นทางสายหลักผ่าน	2
4. โครงสร้างธรณีวิทยาในด้านการรับน้ำหนัก	
4.1 พื้นที่ซึ่งมีโครงสร้างหินอัคนี (รับน้ำหนักได้มากที่สุด)	1
4.2 พื้นที่ซึ่งมีโครงสร้างหินปูนชุดราชบุรี	2
4.3 พื้นที่ซึ่งมีโครงสร้างหินปูนชุดทุ่งสง	3
4.4 พื้นที่ซึ่งมีโครงสร้างหินชุดตะนาวศรี	4
4.5 พื้นที่ซึ่งมีโครงสร้างตะกอนใหม่ (รับน้ำหนักได้น้อยที่สุด)	5
5. พื้นที่ซึ่งมีการสัมปทานเหมืองแร่	
5.1 พื้นที่ซึ่งไม่มีการสัมปทานทำเหมืองแร่ (ใช้พัฒนาเป็นชุมชนได้)	0
5.2 พื้นที่ซึ่งมีการสัมปทานทำเหมืองแร่ (ไม่ควรใช้พัฒนาเป็นชุมชน)	1
6. ความพร้อมในการให้บริการโครงสร้างพื้นฐาน	
6.9 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 1 รายการ (เหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนมาก)	0
6.8 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 2 รายการ	1
6.7 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 3 รายการ	2
6.6 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 4 รายการ	3
6.5 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 5 รายการ	4
6.4 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 6 รายการ	5
6.3 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 7 รายการ	6
6.2 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 8 รายการ	7
6.1 พื้นที่ซึ่งมีปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน 9 รายการ (เหมาะสำหรับการพัฒนาเป็นชุมชนน้อย)	8

7.4.2 ศักยภาพการพัฒนาและแนวโน้ม

จากการศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาที่มีการกำหนดแนวทางพัฒนาพื้นที่ศึกษาในด้านต่าง ๆ และสภาพการพัฒนาในปัจจุบัน พื้นที่ศึกษาจัดว่ามีศักยภาพการพัฒนาสูงในกลุ่มพื้นที่อนุภาคภาคใต้ตอนล่าง โดยทำเลที่ตั้งที่เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับภาคใต้ตอนบน และนานาชาติด้วย มีการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมทั้งทางบกโดยถนนและทางรถไฟ ทางทะเล ทางอากาศ การเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีแหล่งธรรมชาติที่งดงาม แหล่งประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณีที่สามารถพัฒนาได้ และความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความร่วมมือในการพัฒนาระหว่างประเทศที่มีขึ้นในด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทำให้พื้นที่ศึกษามีโอกาสพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ในอนาคต ได้แก่ :

- การพัฒนาพื้นที่เมืองสงขลา-หาดใหญ่ และกลุ่มพื้นที่ศูนย์กลางไปสู่ความเป็นมหานคร มีบทบาทเป็นเมืองนานาชาติ ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ศูนย์กลางการค้า บริการ และการเงิน ความร่วมมือพัฒนาระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยว เป็นประตูท่องเที่ยวภาคใต้ตอนล่าง
- โอกาสการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กระจายจากเมืองสู่พื้นที่รอบนอก โดยพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ที่จะทำให้มีการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น และกระจายรายได้สู่ชนบท
- โอกาสการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และปรับปรุงการท่องเที่ยวในเมือง การสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่เพื่อเป็นทางเลือก เพิ่มศักยภาพการพัฒนาเมืองที่มีบทบาทเป็นประตูท่องเที่ยว
- การพัฒนาสะเดา-ปาดังเบซาร์ เป็นเมืองชายแดน ที่ส่งเสริมสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนา และเป็นการพัฒนาด้านสังคม รวมทั้งภาพลักษณ์ของประเทศ
- ความพร้อมในการเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร ที่สามารถพัฒนาเป็นเมืองเทคโนโลยี วิทยาการสมัยใหม่ในการบริการขนส่ง สื่อสาร การเป็นศูนย์กลางข่าวสารทางการพัฒนาที่สนับสนุนการลงทุนทางธุรกิจและอุตสาหกรรมรวมทั้งการพัฒนาสังคม

- การเป็นที่ตั้งของสถาบันการศึกษาระดับสูงที่สนับสนุนการพัฒนาบุคลากร การวิจัยและพัฒนาในระดับจังหวัด ภูมิภาค และความร่วมมือระดับนานาชาติ มีศักยภาพการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

- นโยบายการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบการสื่อสารและเทคโนโลยี เป็นสิ่งสนับสนุนศักยภาพการพัฒนา อุตสาหกรรมการผลิต - การส่งออก รวมทั้งอุตสาหกรรมขนาดย่อม และอุตสาหกรรมชนบทที่ขยายการลงทุนสู่ท้องถิ่นได้ในอนาคต

- ศักยภาพการเป็นศูนย์กลางและตลาดการประมง

การวิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาพื้นที่ศึกษาในอนาคต เป็นผลจากการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ได้แก่

- **ด้านการเมืองการปกครอง** ซึ่งองค์กรท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทาง จัดทำแผนงานและโครงการเพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตน ในขณะเดียวกันทิศทางการพัฒนาในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคก็เป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับท้องถิ่นอย่างมากตามกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้น ระบบการเมืองการปกครองในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นจะต้องมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นในกระบวนการจัดทำแผนงานพัฒนา โดยพิจารณาถึงแนวทางที่ท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการกิจการ การพัฒนาในพื้นที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรเอกชน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชน และความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นด้วยกันเอง

- **ด้านเศรษฐกิจ** แนวโน้มของเศรษฐกิจโลก กระแสโลกาภิวัตน์ ในยุคเศรษฐกิจไร้พรมแดนที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศและส่งผลกระทบต่อพัฒนาพื้นที่ศึกษาในอนาคต การที่พื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ตอนล่าง และเป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการพัฒนาที่สำคัญในโครงการความร่วมมือพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย (IMT-GT) เขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) มีผลต่อความร่วมมือและการแข่งขันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ แนวโน้มการขยายโอกาสทางเศรษฐกิจในพื้นที่จะไม่ถูกจำกัดด้วยพรมแดนทางภูมิศาสตร์ โอกาสการขยายตัวทางเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้พื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะหาดใหญ่-สงขลามีแนวโน้มการพัฒนาไปสู่ความเป็นมหานคร ศูนย์กลางธุรกิจการค้า การเงิน และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ที่จะมีส่วนต่อการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการลงทุนด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาพื้นที่หาดใหญ่-สงขลา และพื้นที่โดยรอบ

ตามแนวนโยบายนี้ รูปแบบของการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมในอนาคตจะไปสู่ความเป็นสากลและนานาชาติมากขึ้น มีความจำเป็นที่ต้องเตรียมการพัฒนามาตรฐาน และคุณภาพของกิจกรรม การสร้างกิจกรรมใหม่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน การขยายตลาดและการลงทุนที่จะส่งเสริมต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจในพื้นที่ การกระจาย กิจกรรมและรายได้สู่ชนบท ทั้งนี้ ต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาและการวางแผนพัฒนาพื้นที่ เพื่อเตรียมการบริหาร จัดการ การรองรับการขยายตัวของกิจกรรมพัฒนาและชุมชนใน อนาคต

- **ด้านสังคม** แนวโน้มการพัฒนาที่ไร้พรมแดน การขยายตัวของเมือง และ กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อแบบแผน วิถีชีวิตชุมชนในท้องถิ่น ซึ่งมีเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมของตน มีโอกาสการเปลี่ยนแปลงไปสู่แบบแผนสากลที่จะมีผลกระทบต่อการสูญเสีย เอกลักษณ์ท้องถิ่น ความขัดแย้งทางสังคม อันจะมีผลกระทบต่อเนื่องถึงการเป็นเมืองท่องเที่ยว นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิถีชีวิต แบบแผนการบริโภค แบบแผนการทำงาน ความ เสื่อมโทรมทางสังคม ยังมีผลกระทบต่อการเพิ่มขึ้นของโรคภัยไข้เจ็บที่ทำให้เกิดภาวะเครียด โรคจิต โรคเอดส์ รวมทั้งปัญหาอุบัติเหตุ ยาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิตและสิ่ง แวดล้อม การจัดให้มีบริการสาธารณะ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบ เรียบร้อย สวัสดิการสังคม และการพัฒนาพื้นที่สำหรับกิจกรรมพัฒนาสังคม และนันทนาการ สำหรับทุกกลุ่มชน

- **ด้านเทคโนโลยี** ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลต่อแนวโน้มการ พัฒนาในอนาคตที่ก้าวไปสู่โอกาสใหม่ๆทางเศรษฐกิจ เช่น ธุรกิจการสื่อสาร คมนาคม การนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการบริการด้านต่าง ๆ เทคโนโลยีการผลิตและอิทธิพลของเทคโนโลยียังส่งผลถึง การพัฒนาการบริหารจัดการ การวางแผนพัฒนาและการให้บริการในด้านต่างๆ เช่น ระบบสาร สนเทศเพื่อการบริหารการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การพัฒนาเมือง การแก้ปัญหาจราจร การป้องกัน การเตือนภัย และการบรรเทาสาธารณภัย อุบัติภัยต่างๆ การรักษาความสงบเรียบร้อย ในชุมชน การควบคุมและตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมดังกล่าว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการพัฒนา พื้นที่ และการเป็นเมืองวิทยาการสมัยใหม่ที่ส่งเสริมการพัฒนาไปสู่สากล

แนวโน้มของปัจจัยด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และ เทคโนโลยี ที่มีต่อการพัฒนาพื้นที่ศึกษาในอนาคต จะส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมต่างๆที่จะเกิดขึ้น ทั้งในเมืองและชนบท ทำให้เกิดการขยายตัวของประชากรและชุมชน ที่ต้องนำมาพิจารณาในการจัด

ทำผังโครงสร้างที่จะเป็นกรอบ แนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และโอกาสการพัฒนาในอนาคต

■ แนวโน้มการเพิ่มประชากร

การศึกษาวิเคราะห์เพื่อประมาณการแนวโน้มประชากรในอนาคตของพื้นที่ศึกษา ได้ประมาณการโดยอาศัยผลการประมาณการประชากรระดับภาคและจังหวัดของคณะทำงานคาดประมาณประชากรประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2533-2563 เป็นกรอบในการประมาณการ โดยใช้ประชากรปีฐาน พ.ศ. 2540 ตามประชากรในทะเบียนราษฎรในการประมาณการ และนำผลการวิเคราะห์ประชากรแฝงมาปรับเพิ่มจากฐานการประมาณการครั้งแรก โดยใช้ผลการประมาณการที่รวมประชากรแฝงเป็นฐานในการวางแผนสรุปผลการประมาณการ ดังนี้ :

การเพิ่มประชากรพื้นที่ศึกษาในช่วง พ.ศ.2540-2562 โดยไม่รวมประชากรแฝง จะเพิ่มในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 1.59 และจำนวนประชากรจะเพิ่มจาก 798,952 คน ใน พ.ศ. 2540 เป็นจำนวน 820,749 คน ในพ.ศ. 2542 และ 932,069 คน ในพ.ศ. 2552 และเพิ่มเป็น 1,029,889 คน ในพ.ศ.2562 ตามลำดับ และเมื่อปรับรวมประชากรแฝงแล้ว ประชากรพื้นที่ศึกษาจะเพิ่มจาก 918,766 คน ในพ.ศ. 2540 เป็นจำนวน 952,194 คน ในพ.ศ. 2542 และ 1,019,715 คน ในพ.ศ.2552 และ 1,204,850 คน ในพ.ศ.2562 ตามลำดับ

การเพิ่มประชากรรวมของอำเภอหาดใหญ่ ในช่วง พ.ศ.2540-2562 โดยรวมประชากรแฝง มีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 1.90 ในปี พ.ศ.2542 ประชากรอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งรวมเทศบาลนครหาดใหญ่และเทศบาลตำบลบ้านพรุจะเพิ่มเป็น 411,027 คน พ.ศ. 2552 จะเพิ่มเป็น 498,475 คน และ ในปี พ.ศ.2562 จะเพิ่มเป็น 586,154 คน

เทศบาลนครหาดใหญ่ มีอัตราเพิ่มประชากรเฉลี่ยร้อยละ 1.86 ในช่วง พ.ศ.2542-2562 โดยประชากรเขตเทศบาลรวมประชากรแฝงจะเพิ่มเป็น 230,066 คน ในปี พ.ศ.2542 และเพิ่มเป็น 272,865 คน ในปีพ.ศ.2552 และ 315,655 คน ในปีพ.ศ.2562 ผลการประมาณการประชากรระดับตำบลรวมประชากรแฝง ในพ.ศ.2542-2562 พบว่า ตำบลที่อยู่โดยรอบเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีบทบาทรองรับการเพิ่มประชากรในอนาคตสูง ได้แก่ ตำบลควนลัง รองรับประชากรมากกว่า 50,000 คน ตำบลคอหงส์ จะมีประชากรมากกว่า 40,000 คน รองลงมาได้แก่ ตำบล คลองแห มีประชากรระหว่าง 30,000-40,000 คน และเทศบาลตำบลบ้านพรุ มีประชากรระหว่าง 20,000-30,000 คน ตำบลคูเต่า ตำบลน้ำน้อย ตำบลพะตง และตำบลทุ่งตำเสา มีประชากรในช่วงปีที่ประมาณการ 10,000-20,000 คน

พื้นที่ตำบลในอำเภออื่นซึ่งมีบทบาทรองรับการตั้งถิ่นฐานของประชากรสูงในช่วง พ.ศ. 2542 -2562 ได้แก่ :

- บริเวณอำเภอเมืองสงขลาในเขตเทศบาลเมือง ตำบลเขารูปช้าง ตำบลพะวง ตำบลทุ่งหวังและตำบลเกาะแก้ว
- อำเภอสิงหนครในเขตตำบลชิงโค ตำบลสทิงหม้อ ตำบลม่วงงาม และตำบลหัวเขา
- อำเภอสะเดา ในเขตเทศบาลตำบลสะเดา ตำบลปาดังเบซาร์ ตำบลปริก ตำบลพังลาและตำบล สำนักแก้ว
- อำเภอรัตภูมิ ในเขตตำบลกำแพงเพชร ตำบลท่าชะมวง ตำบลคูหาใต้ และตำบลเขาพระ
- อำเภอบางกล่ำ ในเขตตำบลท่าช้าง
- อำเภอควนเนียง ในเขตตำบลรัตภูมิ

แนวโน้มการเพิ่มประชากรในเขตชุมชนเมือง รวมประชากรแฝง พบว่าประชากรเมืองพื้นที่ศึกษา จะเพิ่มจาก 421,768 คน ในพ.ศ.2540 เป็น 448,737 คน ในปี พ.ศ. 2542 และ 514,892 คน ในปีพ.ศ.2552 และเพิ่มเป็น 576,612 คน ในปี พ.ศ. 2562 ตามลำดับ สัดส่วนประชากรเมืองจะเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 45.91 ใน พ.ศ. 2540 เป็นร้อยละ 47.86 ในปีพ.ศ. 2562 (ตารางที่ 7.8 - 7.10)

7.4.3 ทิศทางการขยายตัว

การวิเคราะห์แนวโน้มการเติบโตของประชากรตามกลุ่มพื้นที่ ใน ช่วง พ.ศ. 2540 - 2562 พบว่าการขยายตัวของชุมชน มีลักษณะเด่นในพื้นที่กลุ่มต่างๆ คือ

- **กลุ่มขนาดใหญ่และปริมณฑล** ซึ่งรวมเทศบาลขนาดใหญ่ และตำบลโดยรอบใกล้เคียง คือตำบลควนลัง คอหงส์ บ้านพรุ คลองแห คลองอู่ตะเภา คูเต่า ท่าช้าง จะมีประชากรเพิ่มจาก 343,125 คน ในปี พ.ศ.2540 เป็น 449,992 คน ในปี พ.ศ.2552 และ 533,008 คน ในปี พ.ศ.2562 ตามลำดับ ทิศทางการขยายตัวของชุมชนและกิจกรรมการพัฒนาส่วนหนึ่งจะเป็นการเพิ่มในพื้นที่ว่างของเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งมีแนวโน้มการเติบโตในทางสูงมากขึ้น และขยายตัวมายังพื้นที่โดยรอบ โดยเฉพาะตำบลคลองแห ซึ่งทิศทางการขยายตัวมีแนวโน้มไปสู่พื้นที่ลุ่มที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและการจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐาน บริการพื้นฐานสำหรับชุมชน

- **กลุ่มสงขลา - สิงหนคร** ซึ่งรวมบริเวณเทศบาลเมืองสงขลา ชุมชนเมืองสิงหนคร และบริเวณโดยรอบ มีแนวโน้มการเพิ่มประชากรจาก 138,850 คน ในปีพ.ศ. 2540 เป็น 154,765 คน ในปี พ.ศ.2552 และ 163,165 คนในปี พ.ศ.2562 ตามลำดับทิศทางการขยายตัวของชุมชนและกิจกรรมต่างๆ ในฝั่งสงขลาจะขยายมาทางพื้นที่ริมทะเลสาบและตามแนวทางหลวงแผ่นดินในเขตตำบลเขารูปช้าง พะวง มายังบริเวณบ้านน้ำกระจาย เข้าไปสู่พื้นที่ตอนใน รวมทั้งตามแนวเส้นทางไปอำเภอจะนะ ส่วนทางฝั่งสิงหนครมีแนวโน้มขยายขึ้นไปทางด้านเหนือ และข้ามฝั่งเกาะยอมาชนกับพื้นที่ขยายตัวจากเมืองสงขลามากขึ้น

- **กลุ่มสะเดา - ปาดังเบซาร์** รวมถึงชุมชนในเขตอำเภอสะเดาในเขตตำบลปริก พังลา และชุมชนชายแดนที่ด่านนอกมีแนวโน้มการเพิ่มประชากรจาก 76,030 คน ในปีพ.ศ. 2540 เป็น 81,055 คน ในปีพ.ศ.2552 และ 85,369 คน ในปีพ.ศ.2562 ตามลำดับ การขยายตัวเป็นในลักษณะเกิดโดยรอบชุมชนเดิม และบริเวณสะเดา - ปาดังเบซาร์ มีทิศทางการขยายตัวเข้าหากัน โดยจะมีการปรับปรุงถนนสายสะเดา - ปาดังเบซาร์ ซึ่งดึงดูดต่อการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นอย่างไรก็ตาม คาดว่าทิศทางการพัฒนาในพื้นที่กลุ่มนี้ส่วนมากจะอยู่ตามแนวทางหลวงสายหลัก คือ ถนนกาญจนวนิชย์ เนื่องจากชุมชนและกิจกรรมที่มีอยู่มีลักษณะกระจาย

- **กลุ่มรัตภูมิ-ควนเนียง** ยังคงมีบทบาทเป็นศูนย์กลางบริการระดับอำเภอ มีแนวโน้มการเพิ่มประชากรจาก 46,855 คน ในปีพ.ศ.2540 เป็น 51,791 คน ในปีพ.ศ.2552 และ 54,202 คน ในปีพ.ศ. 2562 ตามลำดับ และมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นในกรณีมีการพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแนวตะวันออก-ตะวันตก เชื่อมโยงระหว่างสงขลา-สิงหนคร-ควนเนียง-รัตภูมิ-สตูล ซึ่งจะเป็นการเปิดแนวพัฒนา (Development Corridor) ใหม่ทางภาคใต้ตอนล่าง เชื่อมโยงท่าเรือน้ำลึกสงขลา กับฝั่งอันดามัน

การขยายตัวของประชากร และทิศทางการเติบโตของชุมชน และกิจกรรมการพัฒนาในอนาคต ในพื้นที่ศึกษาจะทำให้เกิดแนวโน้มการพัฒนาชุมชนเป็นกลุ่มพื้นที่ โดยมีประชากรในเขตชุมชนที่มีการขยายตัวสูงรวมถึงประมาณ 1 ล้านคนในช่วงของการประมาณการ ซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ ความเหมาะสมในการพัฒนาด้านการจัดการพื้นที่ การกระจายกิจกรรม การพัฒนาโครงข่ายคมนาคม ระบบขนส่งมวลชน โครงสร้างพื้นฐาน บริการสาธารณสุขูปโภค และสาธารณูปการ บนพื้นฐานของการพัฒนาเป็นกลุ่มพื้นที่ และความร่วมมือพัฒนาระหว่างภาครัฐ เอกชน และระหว่างท้องถิ่น (ดูตารางที่ 7.11 และรูปที่ 7.18 ถึง 7.23) และ (แผนภูมิที่ 7.1)

ตารางที่ 7,8 การประมาณการจำนวนประชากรระดับตำบลในพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2542-2562
(รวมประชากรแฝง)

อำเภอ-ตำบล	พ.ศ.					
	2540	2542	2547	2552	2557	2562
1. อ.เมืองสงขลา	174,914	179,290	189,029	197,212	205,032	208,909
1.1 เทศบาลเมืองสงขลา	93,127	95,503	100,691	105,068	109,235	111,322
1.2 ต.เขารูปช้าง	37,488	38,493	40,584	42,361	44,041	44,852
1.3 ต.เกาะแก้ว	9,919	10,187	10,740	11,169	11,631	11,831
1.4 ต.พะวง	19,615	20,034	21,123	22,017	22,871	23,303
1.5 ต.ทุ่งหวัง	10,399	10,604	11,180	11,682	12,164	12,414
1.6 ต.เกาะยอ	4,366	4,468	4,711	4,915	5,091	5,187
2. อ.หาดใหญ่	387,032	411,027	454,724	498,475	542,282	586,154
2.1 ท.นครหาดใหญ่	210,531	230,066	251,466	272,865	294,265	315,665
2.2 ทต.บ้านพรุ	18,283	19,040	20,928	22,813	24,696	26,577
2.3 ต.ควนลัง	29,454	30,322	36,674	43,026	49,379	55,732
2.4 ต.คูเต่า	10,519	11,773	13,785	15,798	17,811	19,824
2.5 ต.คอหงส์	29,248	29,233	33,719	38,203	42,689	47,173
2.6 ต.คลองแห	21,207	21,769	26,046	30,324	34,601	38,878
2.7 ต.คลองขุดตะกา	2,312	2,358	2,478	2,605	2,737	2,877
2.8 ต.ฉลุง	6,394	6,633	7,346	8,060	8,773	9,486
2.9 ต.ทุ่งใหญ่	4,244	4,352	4,610	4,868	5,125	5,383
2.10 ต.ทุ่งตำเสา	14,147	13,972	14,368	14,764	15,159	15,555
2.11 ต.ท่าข้าม	7,536	7,513	7,766	8,020	8,274	8,528
2.12 ต.น่าน้อย	14,467	14,758	15,511	16,302	17,134	18,007
2.13 ต.บ้านพรุ	4,535	4,626	4,862	5,110	5,370	5,645
2.14 ต.พะตง	14,155	14,612	15,164	15,718	16,270	16,823
3. อ. สิงหนคร	85,133	85,822	88,689	92,384	94,968	96,374
3.1 ต.ชิงโค	12,677	12,778	13,204	13,765	14,150	14,359
3.2 ต.สทิงหม้อ	17,758	17,891	18,488	19,279	19,818	20,111
3.3 ต.ท่าบง	4,445	4,475	4,624	4,801	4,935	5,008
3.4 ต.รำแดง	2,727	2,747	2,838	2,940	3,022	3,067
3.5 ต.วัดขนุน	8,976	9,037	9,339	9,659	9,929	10,076
3.6 ต.ชะแล้	2,805	2,839	2,934	3,065	3,150	3,197
3.7 ต.ปากบ่อ	2,567	2,596	2,682	2,777	2,854	2,897

ตารางที่ 7.8 (ต่อ)

อำเภอ-ตำบล	พ.ศ.					
	2540	2542	2547	2552	2557	2562
3.8 ต.ป่าขาด	2,828	2,862	2,957	3,080	3,167	3,213
3.9 ต.หัวเขา	15,289	15,420	15,935	16,654	17,120	17,373
3.10 ต.บางเขียด	3,714	3,740	3,865	4,035	4,148	4,209
3.11 ต.ม่วงงาม	11,348	11,438	11,820	12,330	12,675	12,863
4. อ.สะเตา	103,583	105,503	108,407	110,358	114,411	116,185
4.1 ทต.สะเตา	19,918	20,296	20,854	21,252	22,032	22,386
4.2 ต.ปริก	14,405	14,686	15,090	15,350	15,914	16,161
4.3 ต.พังลา	13,216	13,449	13,819	14,067	14,584	14,821
4.4 ต.สำนักแต้ว	9,990	10,167	10,447	10,624	11,014	11,174
4.5 ต.ทุ่งหมอ	6,652	6,756	6,942	7,045	7,303	7,405
4.6 ต.ท่าโพธิ์	6,171	6,298	6,472	6,577	6,819	6,913
4.7 ต.ป่าดงเบขาร์	21,355	21,744	22,342	22,755	23,591	23,944
4.8 ต.สำนักขาม	7,136	7,284	7,485	7,631	7,911	8,057
4.9 ต.เขามิเกียรติ	4,741	4,825	4,957	5,057	5,243	5,324
5. อ.นาหม่อม	19,908	20,380	21,602	22,503	23,217	23,638
5.1 ต.นาหม่อม	6,939	7,106	7,532	7,846	8,095	8,242
5.2 ต.พิจิตร	4,166	4,261	4,516	4,704	4,854	4,942
5.3 ต.ทุ่งขมิ้น	4,835	4,951	5,250	5,469	5,645	5,747
5.4 ต.คลองหรีด	3,969	4,063	4,304	4,484	4,624	4,707
6. อ. คลองหอยโข่ง	22,405	22,890	23,983	25,394	26,361	26,839
6.1 ต. คลองหอยโข่ง	5,432	5,549	5,816	6,158	6,390	6,506
6.2 ต.ทุ่งลาน	5,966	6,095	6,384	6,759	7,017	7,144
6.3 ต.โคกม่วง	6,696	6,841	7,166	7,587	7,876	8,019
6.4 ต.คลองหลา	4,311	4,405	4,617	4,889	5,078	5,170
7. อ. รัตภูมิ	64,894	65,486	69,125	72,569	74,601	76,103
7.1 ต.กำแพงเพชร	18,392	18,559	19,597	20,573	21,150	21,575
7.2 ต.ท่าชะมวง	14,410	14,545	15,353	16,118	16,562	16,895
7.3 ต.คูหาใต้	11,597	11,702	12,360	12,975	13,331	13,600
7.4 ต.ควนรู	6,276	6,333	6,678	7,010	7,214	7,359
7.5 ต.เขาพระ	14,219	14,348	15,138	15,893	16,345	16,674

ตารางที่ 7.8 (ต่อ)

อำเภอ-ตำบล	พ.ศ.					
	2540	2542	2547	2552	2557	2562
8. อ.บางกล่ำ	26,661	27,321	28,783	30,128	31,575	32,301
8.1 ต.บางกล่ำ	3,808	3,905	4,111	4,303	4,513	4,617
8.2 ต.ท่าช้าง	17,037	17,458	18,390	19,248	20,173	20,637
8.3 ต.แม่ทอม	2,370	2,427	2,560	2,680	2,805	2,873
8.4 ต.บ้านหาร	3,446	3,531	3,723	3,896	4,084	4,174
9. อ.ควนเนียง	34,235	34,473	35,373	36,847	37,666	38,349
9.1 ต.รัตภูมิ	14,244	14,341	14,712	15,325	15,669	15,953
9.2 ต.ควนโง	6,104	6,147	6,303	6,566	6,708	6,830
9.3 ต. ห้วยลึก	5,309	5,347	5,490	5,719	5,842	5,948
9.4 ต.บางเหรียง	8,579	8,639	8,868	9,238	9,447	9,618
รวมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด	918,766	952,194	1,019,715	1,085,869	1,150,113	1,204,850
รวมทั้งจังหวัดสงขลา	1,310,356	1,342,561	1,414,396	1,473,345	1,529,430	1,557,159

ที่มา : ประมาณการโดยใช้ผลการประมาณการระดับตำบลตามทะเบียนราษฎรมาปรับเพิ่มสัดส่วนประชากรแฝง

ตารางที่ 7.9 การประมาณการประชากรรวมประชากรแฝงระดับเทศบาล สุขาภิบาล
ในพื้นที่ศึกษา พ.ศ.2540-2562

เทศบาล / สุขาภิบาล พ.ศ.	ประชากรเมือง					
	2540	2542	2547	2552	2557	2562
1. อ.เมืองสงขลา	93,127	95,503	100,691	105,068	109,235	111,322
1.1 เทศบาลเมืองสงขลา	93,127	95,503	100,691	105,068	109,235	111,322
2. อ.หาดใหญ่	236,007	256,818	281,087	305,383	329,615	353,852
2.1 ท.นครหาดใหญ่	210,531	230,066	251,466	272,865	294,265	315,655
2.2 ทต.บ้านพรุ	18,283	19,040	20,928	22,813	24,696	26,577
2.3 ส.พะตง	7,193	7,712	8,693	9,705	10,654	11,620
3. อ.สิงหนคร	35,092	35,376	36,558	38,081	39,146	39,725
3.1 ส.สิงหนคร	35,092	37,145	39,117	41,127	42,669	43,698
4. อ.สะเตeah	45,639	48,809	50,684	52,627	54,888	56,829
4.1 ทต.สะเตeah	15,972	17,082	17,719	18,379	19,054	19,707
4.2 ส.พังลา	12,067	12,906	13,513	13,885	14,528	14,889
4.3 ส.ปริง	6,950	7,433	7,638	7,997	8,368	8,498
4.4 ส.ปาดังเบซาร์	10,648	11,388	11,813	12,366	12,938	13,735
5. อ.รัตภูมิ	7,450	7,747	8,332	8,939	9,301	9,894
5.1 ส.กำแพงเพชร	4,841	4,983	5,415	5,847	6,122	6,529
5.2 ส.นาสีทอง	2,609	2,764	2,918	3,092	3,179	3,365
6. อ.ควนเนียง	4,454	4,485	4,602	4,794	4,900	4,989
6.1 ส.ควนเนียง	4,454	4,709	4,878	5,177	5,292	5,488
รวมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด	421,768	448,737	481,953	514,892	547,085	576,612

ที่มา : การประมาณการ

ตารางที่ 7.10 การประมาณการจำนวนประชากรระดับตำบลในพื้นที่ศึกษา พ.ศ. 2542-2562

(รวมประชากรแฝง)

อำเภอ-ตำบล	พ.ศ.					
	2540	2542	2547	2552	2557	2562
1. อ. เมืองสงขลา	174,914	179,290	189,029	197,212	205,032	208,909
2. อ. หาดใหญ่	387,032	411,027	454,724	498,475	542,282	586,154
3. อ. สิงหนคร	85,133	85,822	88,689	92,384	94,968	96,374
4. อ. สะเตา	103,583	105,503	108,407	110,358	114,411	116,185
5. อ. นาม่อม	19,908	20,380	21,602	22,503	23,217	23,638
6. อ. คลองหอยโข่ง	22,405	22,890	23,983	25,394	26,361	26,839
7. อ. รัตนภูมิ	64,894	65,486	69,125	72,569	74,601	76,103
8. อ. บางกล่ำ	26,661	27,321	28,783	30,128	31,575	32,301
9. อ. ควนเนียง	34,235	34,473	35,373	36,847	37,666	38,349
รวมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด	918,766	952,194	1,019,715	1,085,869	1,150,113	1,204,850
กลุ่มเมืองสงขลา-สิงหนคร	138,850	141,591	148,318	154,765	160,323	163,165
ท. นครหาดใหญ่	210,531	230,066	251,466	272,865	294,265	315,665
กลุ่มเมืองหาดใหญ่-ปริณทล	343,125	366,645	408,348	449,992	491,720	533,008
กลุ่มเมืองสะเตา	76,030	77,458	79,590	81,055	84,032	85,369
กลุ่มรัตนภูมิ-ควนเนียง	46,855	47,248	49,447	51,791	53,164	54,202
รวมทั้งจังหวัดสงขลา	1,310,356	1,342,561	1,414,396	1,473,345	1,529,430	1,557,159

ที่มา : ประมาณการโดยใช้ผลการประมาณการระดับตำบลตามทะเบียนราษฎรมาปรับเปลี่ยนสัดส่วนประชากรแฝง

หมายเหตุ : 1. กลุ่มสงขลา - สิงหนคร รวมเมืองสงขลา ส.สิงหนครและหมู่บ้านในตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชน

2. กลุ่มหาดใหญ่ปริณทล รวม ท.หาดใหญ่ บ้านพรุ ควนลัง คลองแห คูเต่า คลองอู่ตะเภา คอหงส์ ท่าช้าง

3. กลุ่มสะเตารวมท.สะเตา และประชากรในพื้นที่ตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชนเมือง รวมบริเวณชุมชนด้านนอก

4. กลุ่มรัตนภูมิ-ควนเนียง รวมประชากรชุมชนเมืองและในตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชน

7.4.4 ปัญหาการพัฒนา

การศึกษาปัญหาการพัฒนาพื้นที่ศึกษาได้รวบรวมจากแบบสำรวจ อบต. ประกอบกับการสรุปจากการสำรวจ สอบถามข้อมูลภาคสนาม ซึ่งครอบคลุมในส่วนของปัญหาระดับ อบต. ซึ่งนำไปประมวลกับปัญหาการพัฒนาและระดับการพัฒนาจากข้อมูลการพัฒนาชนบทระดับตำบล และปัญหาในระดับชุมชน

การสรุปประเด็นปัญหาการพัฒนาในระดับตำบลพบว่าปัญหาที่ อบต. ส่วนมาก เห็นว่าเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการแก้ไข ได้แก่ เรื่องสภาพเส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลหมู่บ้าน ปัญหาด้านการสาธารณสุขที่ไม่สามารถให้บริการได้พอเพียงด้วยขาดเจ้าหน้าที่และประชากรยังคงมีการเจ็บป่วยในด้านเกี่ยวกับอาหาร ปัญหายาเสพติดซึ่งมีผลต่อคดีและอาชญากรรม รวมทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ส่วนปัญหาด้านการใช้ที่ดินนั้นส่วนมากเป็นด้านเอกสารสิทธิ์ และด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องขยะและน้ำเสีย สำหรับด้านไฟฟ้าและประปา นั้น อบต.ส่วนมากระบุว่า มีปัญหาในด้านการบริการที่ยังไม่ครบทุกครัวเรือน อย่างไรก็ตามการบริการในระดับตำบลนี้จัดว่าทั่วถึงทุกตำบล (ตารางที่ 7.5)

ประเด็นปัญหาการพัฒนาพื้นที่ศึกษาที่สำคัญ สรุปแบ่งเป็นลักษณะปัญหาดังนี้

ปัญหาการคมนาคม ได้แก่ การจราจรคับคั่งในเมือง ความไม่สะดวกในการติดต่อระหว่างหมู่บ้านใน อบต. การบริการขนส่งสาธารณะ ที่จอดรถ การปะปนกันของการจราจรท้องถิ่น-การจราจรระดับภาค

ปัญหาบริการสาธารณสุข ได้แก่ ขาดแคลนบริการในระดับหมู่บ้าน บุคลากร เครื่องมือ

ปัญหายาเสพติด มีความเกี่ยวข้องกับคุณภาพประชากรและสังคม ความปลอดภัยในเมือง ชนบท ทั้งความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และอุบัติภัยต่างๆ และส่งผลต่อภาพลักษณ์ของเมืองท่องเที่ยวในทางลบ

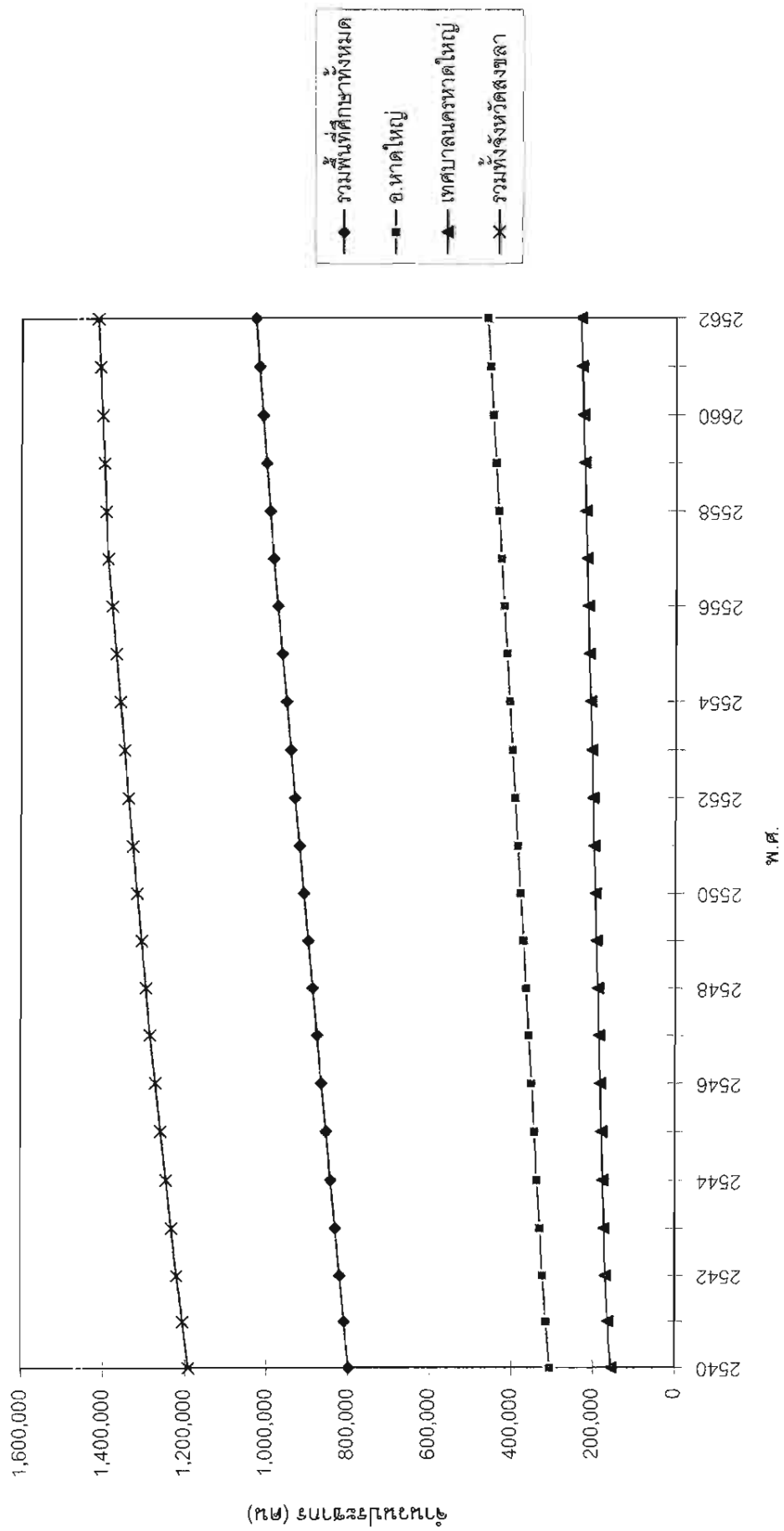
เอดส์ เป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสังคม คุณภาพชีวิตและการท่องเที่ยว **สาธารณสุขปโคค** ยังคงมีปัญหาขาดแคลนไฟฟ้า น้ำอุปโภคบริโภคบ้างในชนบท

การใช้ที่ดิน ได้แก่ ปัญหาความไม่เป็นระเบียบการใช้ที่ดินในเมือง ปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินในพื้นที่ชนบท ความขัดแย้งในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สิ่งแวดล้อม ปัญหาการจัดการขยะที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของประชากรและชุมชน รวมถึงปัญหาน้ำเสีย น้ำท่วม ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม แหล่งเสื่อมโทรม

แผนภูมิที่ 7.1 การประมาณการประชากรพื้นที่ศึกษา

พ.ศ.2542-2562

ตารางที่ 7.11 สรุปข้อมูลระดับตำบล จำแนกตามลักษณะพื้นที่ ประชากร และปัญหา

อำเภอ - ตำบล - เทศบาล	ลักษณะพื้นที่	ประชากร				รายได้ของ อบต.ต่อปี						ปัญหา									
		พื้นที่เกษตรกรรม ไร่	พื้นที่ปศุสัตว์ ไร่	พื้นที่ปลูกพืชไร่ ไร่	พื้นที่ปลูกพืชสวน ไร่	ประชากร 25-60 (คน)	ความหนาแน่น (คน/ก.ม. ²)	(%) พื้นที่เกษตร	(%) พื้นที่ปศุสัตว์	พื้นที่ปลูกพืชไร่ (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชสวน (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชไร่ (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชสวน (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชไร่ (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชสวน (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชไร่ (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชสวน (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชไร่ (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชสวน (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชไร่ (ไร่)	พื้นที่ปลูกพืชสวน (ไร่)
1. อ.เมืองสงขลา						154,919	909	1.11	13.56												
1.1 เทศบาลเมืองสงขลา	●					80,980	12011	0.02	0.16												
1.2 ต.เขารูปช้าง	●					32,598	1504	3.96	9.40												
1.3 ต.เกาะแก้ว	●					9,447	333	0.58	0.44												
1.4 ต.พะวง	●					17,832	442	2.62	3.54												
1.5 ต.ทุ่งหวัง	●					9,904	170	-0.07	-0.06												
1.6 ต.เกาะยอ	●					4,158	277	0.24	0.08												
2. อ.หาดใหญ่						305,260	437	2.23	52.20												
2.1 ท.นครหาดใหญ่	●					155,949	7426	4.64	51.76												
2.2 ท.ต.บ้านพรุ	●					15,236	848	2.06	2.41												
2.3 ต.ควนลัง	●					24,545	368	-2.72	-0.94												
2.4 ต.คูเต่า	●					9,563	282	1.28	0.96												
2.5 ต.คอหงส์	●					24,373	688	-4.32	-9.85												

อำเภอ - ตำบล - เทศบาล	ลักษณะพื้นที่	ประชากร			รายได้ของ อบต. ต่อปี						ปัญหา									
		(คน)	(คน/กก. 2540 คน)	(คน/กก. 2540 คน)	(%) (ไฟฟ้า)	(%) (ประปา)	มากกว่า 20 ล้าน	10-20 ล้าน	5-10 ล้าน	3-5 ล้าน	ต่ำกว่า 3 ล้าน	จำนวนครัวเรือนที่พบ	ถนน	ประปา	ไฟฟ้า	คนไร้บ้าน	คนไร้บ้าน	คนไร้บ้าน	คนไร้บ้าน	คนไร้บ้าน
3.5 ต.วัดขมิ้น	พื้นที่ราบ	7,480	223	0.13	0.22	0.13			X		8									
3.6 ต.ชะแล	พื้นที่ราบ	2,791	313	-0.56	-0.13	-0.13				X	5									
3.7 ต.ปากกร	พื้นที่ราบ	2,445	168	-4.22	-0.96	-0.96				X	6									
3.8 ต.ป่าขาด	พื้นที่ราบ	2,693	166	0.22	0.05	0.05					5									
3.9 ต.หัวเขา	พื้นที่ราบ	13,899	820	0.48	0.54	0.54														
3.10 ต.บางเขียด	พื้นที่ราบ	3,537	151	-1.52	-0.46	-0.46				X	5									
3.11 ต.ม่วงงาม	พื้นที่ราบ	10,808	785	0.18	0.16	0.16			X		10									
4. อ.สะเดา	พื้นที่ราบ	97,183	100	0.56	4.36	4.36														
4.1 ทต.สะเดา	พื้นที่ราบ	18,107	385	3.86	5.11	5.11														
4.2 ต.ปริก	พื้นที่ราบ	13,719	81	-0.06	-0.06	-0.06			X		11									
4.3 ต.พังงา	พื้นที่ราบ	12,587	257	-0.48	-0.50	-0.50			X		6									
4.4 ต.ลำน้ำแก้ว	พื้นที่ราบ	9,940	39	-2.32	-2.02	-2.02			X		9									
4.5 ต.ทุ่งหมอ	พื้นที่ราบ	6,335	66	0.96	0.48	0.48				X	7									
4.6 ต.ท่าโพธิ์	พื้นที่ราบ	5,877	186	-1.64	-0.83	-0.83					8									

อำเภอ - ตำบล - เทศบาล	ลักษณะพื้นที่	ประชากร				รายได้จริง อบต.ต่อปี					ปัญหา								
		(กม.)	(คน/กม.)	(คน/กม.)	(%)	(%)	มากกว่า 20 ล้าน	10-20 ล้าน	5-10 ล้าน	3-5 ล้าน	ต่ำกว่า 3 ล้าน	ขาดทุนสุทธิ	ขาดทุนสุทธิ	ขาดทุนสุทธิ	ขาดทุนสุทธิ	ขาดทุนสุทธิ	ขาดทุนสุทธิ	ขาดทุนสุทธิ	ขาดทุนสุทธิ
2.6 ต.คลองแห	๑	16,313	666	6.40	7.11		x				11								
2.7 ต.คลองขุดตะบารา	๑	2,010	297	1.17	0.19					x	4								
2.8 ต.คลอง	๑	5,560	41	2.72	1.14					x	6								
2.9 ต.ทุ่งใหญ่	๑	4,042	104	0.64	0.21					x	6								
2.10 ต.ทุ่งตำเสา	๑	12,861	112	1.77	1.77			x			10								
2.11 ต.ท่าข้าม	๑	7,177	212	1.08	0.61				x		8								
2.12 ต.บ้านใหม่	๑	12,056	255	0.62	0.60			x			10								
2.13 ต.บ้านพรุ	๑	3,779	391	2.15	0.62				x		5								
2.14 ต.พะวง	๑	11,796	104	0.64	0.60			x			7								
3.๑. สิงหนคร	๑	76,151	424	0.38	2.34														
3.1 ต.รังโค	๑	10,564	627	1.43	1.18					x	6								
3.2 ต.ต.สิงหนคร	๑	14,798	873	1.97	2.25														
3.3 ต.ท่าข้าม	๑	4,423	390	-0.56	-0.21						x								
3.4 ต.บ้านใหม่	๑	2,713	375	-0.93	-0.21						x								

จำแนก - ตำบล - เทศบาล	ลักษณะพื้นที่	ประชากร			รายได้ของ อบต. ต่อปี						ปัญหา									
		พื้นที่ตำบล	พื้นที่อำเภอ	พื้นที่จังหวัด	ประชากร 2540 (คน)	ความหนาแน่น (คน/กม.)	อัตราเพิ่ม (%)	อัตราการเพิ่ม (%)	มากกว่า 20 ล้าน	10-20 ล้าน	5 - 10 ล้าน	3 - 5 ล้าน	ต่ำกว่า 3 ล้าน	มากกว่า 10 ล้าน	มากกว่า 10 ล้าน	มากกว่า 10 ล้าน	มากกว่า 10 ล้าน	มากกว่า 10 ล้าน	มากกว่า 10 ล้าน	มากกว่า 10 ล้าน
4.7 ต.ปาดังเบซาร์	๑				19,414	95	1.56	2.36			X			10						
4.8 ต.ลำน้ำกวม					6,487	71	-0.37	-0.20			X			7						
4.9 ต.เขามิเกียริติ					4,717	170	0.05	0.02				X		5						
5. จ. นานหม่อม					19,434	200	1.34	2.05												
5.1 ต. นานหม่อม	๑				6,904	248	1.61	0.86		X				10						
5.2 ต. พิจิตร					4,145	217	0.50	0.17					X	5						
5.3 ต. พังขาม					4,605	176	1.99	0.71				X		7						
5.4 ต. คลองหรง					3,780	156	1.03	0.31				X		6						
6. จ. คลองหอยโข่ง					21,862	119	0.58	1.02												
6.1 ต. คลองหอยโข่ง					5,173	301	3.19	1.23				X		7						
6.2 ต. พังขาม					5,682	162	3.00	1.28		X				9						
6.3 ต. โคกม่วง					6,696	162	2.65	-1.57				X		9						
6.4 ต. คลองหลา					4,311	48	0.25	0.09				X		7						

เจ้าภาพ - ตำบล - เทศบาล	ลักษณะพื้นที่	ประชากร				รายได้ของ อบต. ต่อปี					ปัญหา								
		จำนวนประชากร (คน)	จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)	(%) ชาย (คน)	(%) หญิง (คน)	มากกว่า 20 ล้าน	10-20 ล้าน	5-10 ล้าน	3-5 ล้าน	ต่ำกว่า 3 ล้าน	จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต.	ถนน	ไฟฟ้า	ประปา	โทรศัพท์	รถจักรยานยนต์	รถจักรยาน	รถจักรยานยนต์	รถจักรยานยนต์
7. อ. รัตนภูมิ		61,804	114	1.11	5.42						จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต.								
7.1 ต. กำแพงเพชร	๑	17,516	192	1.24	1.72			X		9									
7.2 ต. ท่ามะม่วง		13,724	116	1.56	1.67			X		11									
7.3 ต. คูหาใต้		11,045	257	-0.08	-0.07				X	13									
7.4 ต. ควนบุรี		5,977	135	-0.07	-0.04			X		9									
7.5 ต. เขาพระ	๑	13,542	55	2.05	2.13				X	9									
8. อ. บางกล่ำ		24,654	140	1.51	2.91														
8.1 ต. บางกล่ำ		3,627	93	0.43	0.13					X	7								
8.2 ต. ท่าช้าง	๑	15,488	182		2.72	X				18									
8.3 ต. แม่athom	๑	2,257	47	-0.51	-0.09					X	6								
8.4 ต. บ้านหาร		3,282	632	0.61	0.16					X	5								
9. อ. ควนเนียง		32,605	138	0.42	1.11														
9.1 ต. รัตนภูมิ	๑	13,566	187	0.52	0.57			X			12								
9.2 ต. ควนโมโต		5,813	84	-0.46	-0.22				X	11									

อำเภอ - ตำบล - เทศบาล	ลักษณะพื้นที่			ประชากร				รายได้ของ อบต. ต่อปี						ปัญหา									
	พื้นที่ เกษตรกรรม	พื้นที่ ปศุสัตว์	พื้นที่ อุตสาหกรรม	ประชากร 2540 (คน)	จำนวนหน่อกะหล่ำ	(%) หน่อกะหล่ำ	(%) หน่อกะหล่ำ	มากกว่า 20 ล้าน	10-20 ล้าน	5 - 10 ล้าน	3 - 5 ล้าน	ต่ำกว่า 3 ล้าน	จำนวนหน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ	หน่อกะหล่ำ
9.3 ต. ห้วยลึก				5,056	210	0.02	0.01					X	9										
9.4 ต. บางเหียง				8,170	117	1.16	0.75			X			13										
รวมพื้นที่ศึกษา 9 อำเภอ				793,872	244	1.36	84.97																
รวมทั้งจังหวัดสงขลา				1,191,233	161	1.06	100.00																

ที่มา : 1. สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง

2. แบบสำรวจข้อมูล อบต. ของ สป.ร. เมษายน 2541

3. ผลการประเมินระดับการพัฒนาของตำบล - หมู่บ้าน ปี 2539 จาก กชช.2ค.

หมายเหตุ : 1. สัญลักษณ์ที่ใช้

☉ = ตำบลที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกับเทศบาลใหญ่

☉ = ตำบลที่มีพื้นที่อยู่ในเขตผังเมืองรวม

☉ = ตำบลที่มีพื้นที่อยู่ในเขตสุขภาพ

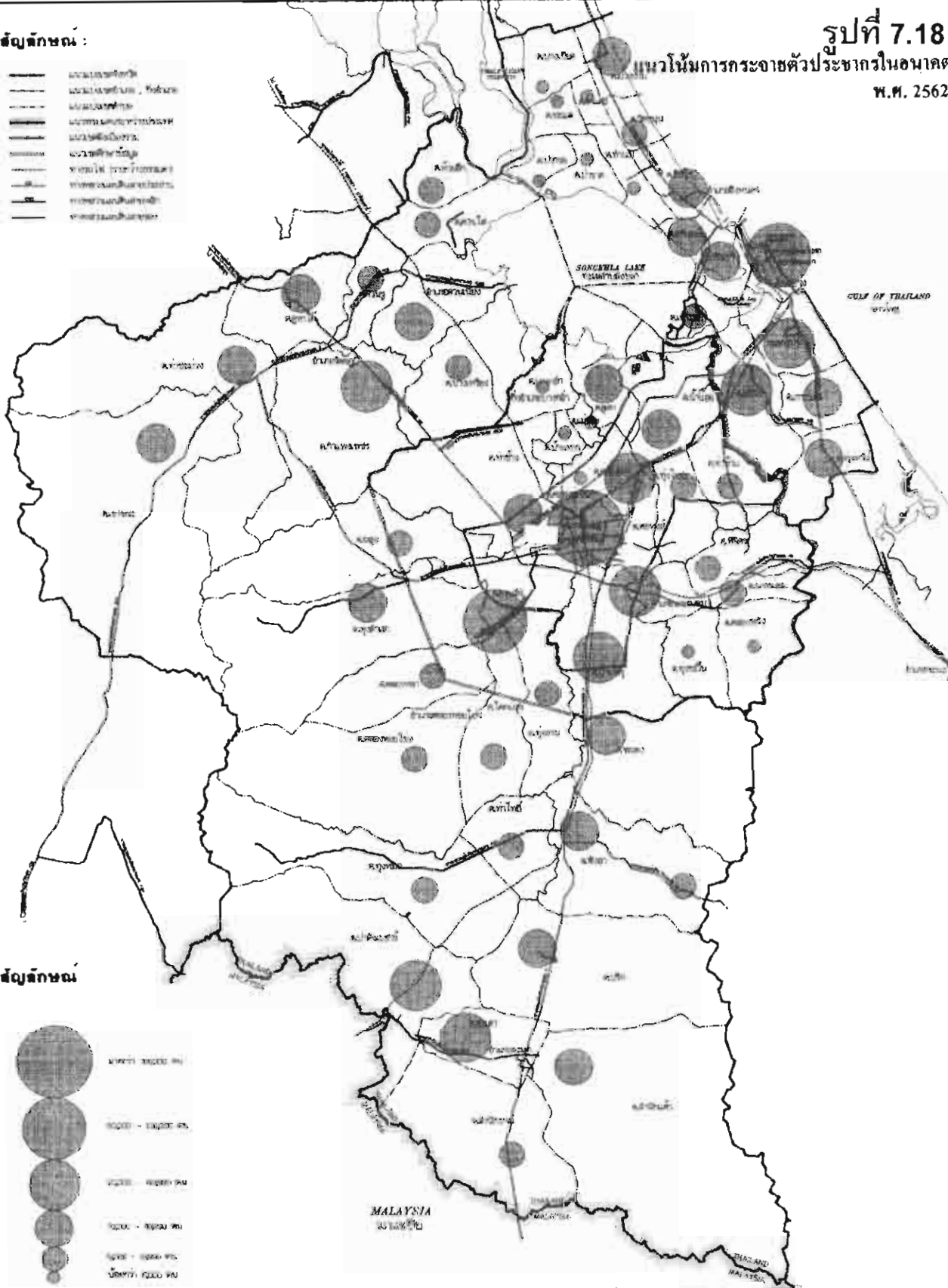
■ = ตำบลที่มีปัญหา

สัญลักษณ์ :

- แนวเขตจังหวัด
- แนวเขตอำเภอ, เทศบาล
- แนวเขตตำบล
- แนวเขตเทศบาลนคร
- แนวเขตเมือง
- แนวเขตอำเภอ
- ทางรถไฟ (รวมทางรถไฟ)
- ทางหลวงแผ่นดินสายหลัก
- ทางหลวงแผ่นดินสายรอง

รูปที่ 7.18

แนวโน้มการกระจายตัวประชากรในอนาคต
พ.ศ. 2562

สัญลักษณ์

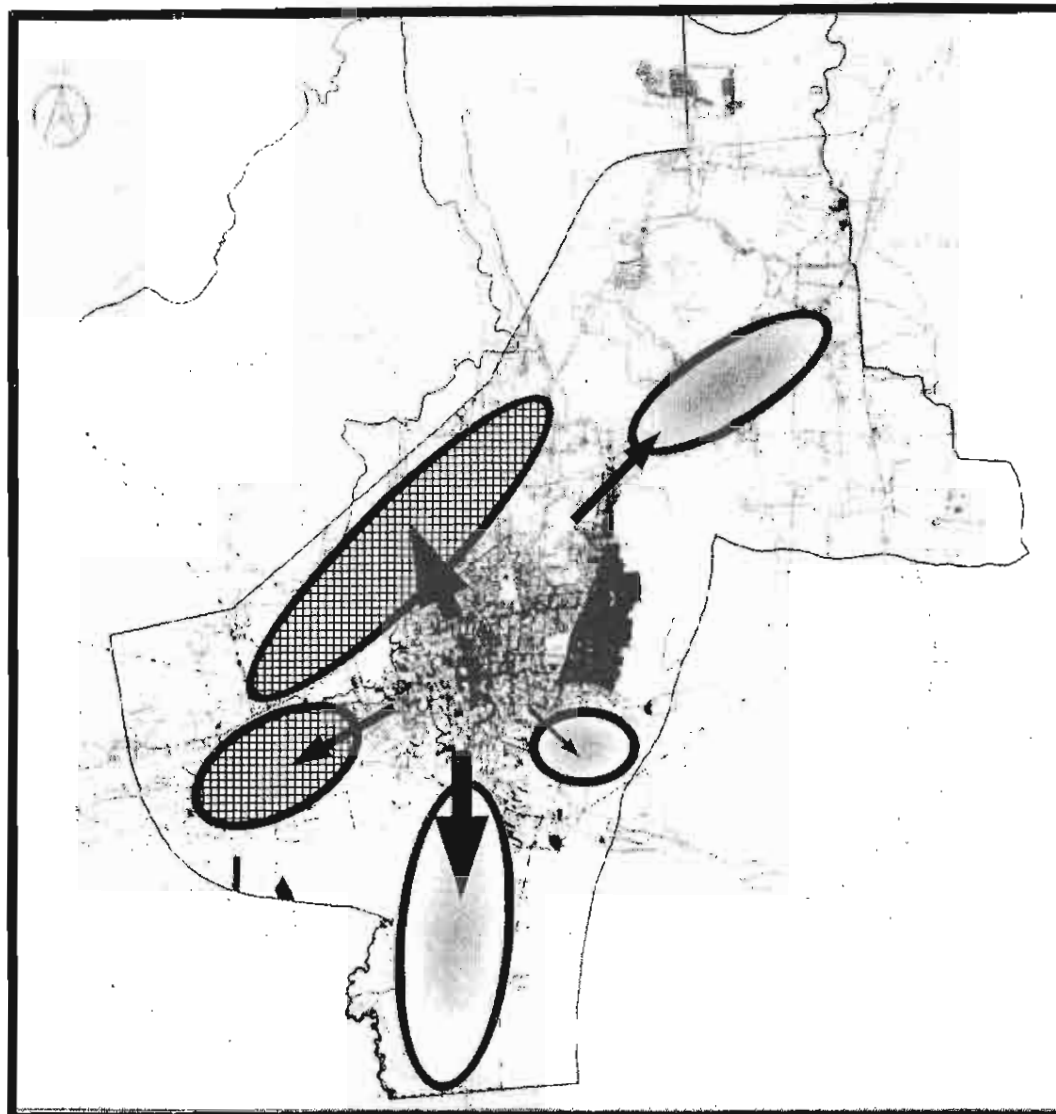
- มากกว่า 1,000,000 คน
- 500,000 - 1,000,000 คน
- 250,000 - 500,000 คน
- 100,000 - 250,000 คน
- 50,000 - 100,000 คน
- น้อยกว่า 50,000 คน

ที่มา : กรมการปกครอง

	ผอ.ร.ม. แนวโน้มการกระจายตัวประชากรในชนบท พ.ศ. 2562	
	โครงการ การศึกษาแนวโน้มการกระจายตัวประชากรในชนบท พ.ศ. 2562	
	โดย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)	
		หน้า 7.18

รูปที่ 7.19

ทิศทางการขยายตัวของเมืองหาดใหญ่ไปสู่ตำบลโดยรอบ

พื้นที่รองรับการขยายตัวของชุมชน

พื้นที่รองรับการขยายตัวของชุมชน - ที่ลุ่ม

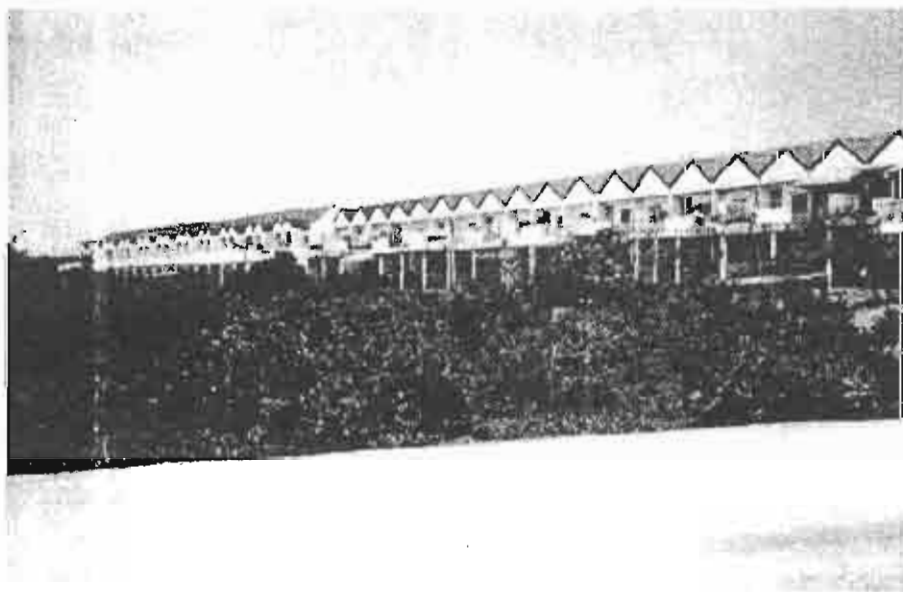
ทิศทางการขยายตัว

รูปที่ 7.20

การขยายตัวของชุมชนในกลุ่มหาดใหญ่ - สงขลาไปยังพื้นที่ตอนใน

การขยายตัวในกลุ่มพื้นที่ตอนในระหว่างหาดใหญ่ - สงขลา

ขยายตัวไปสู่พื้นที่ระหว่างกันทรุ - หาดใหญ่

รูปที่ 7.21

การขยายตัวของชุมชนในกลุ่มหาดใหญ่ - สงขลา

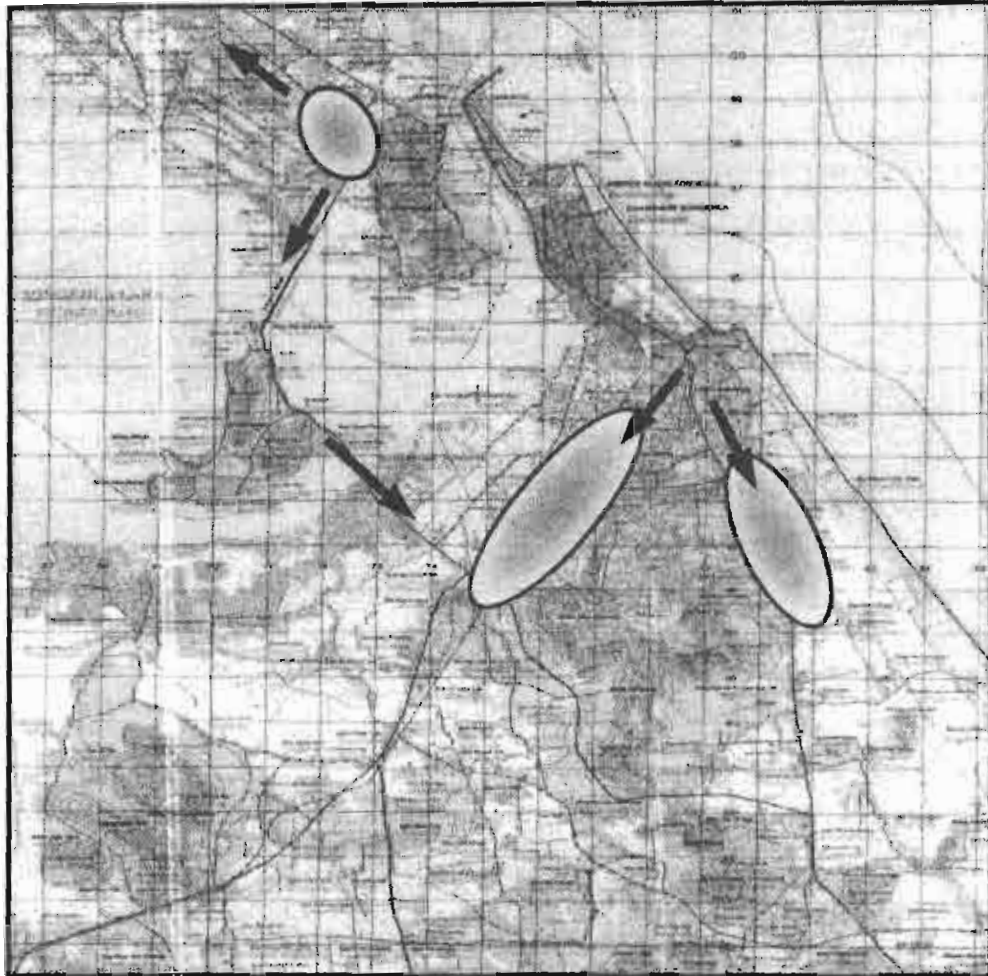
ขยายตัวไปยังพื้นที่ริมทะเลสาบ

ขยายตัวไปสู่พื้นที่ลุ่มตอเนื่องกับเทศบาลนครหาดใหญ่

รูปที่ 7.22

ทิศทางการขยายตัวของเมืองสงขลา - สิงหนคร

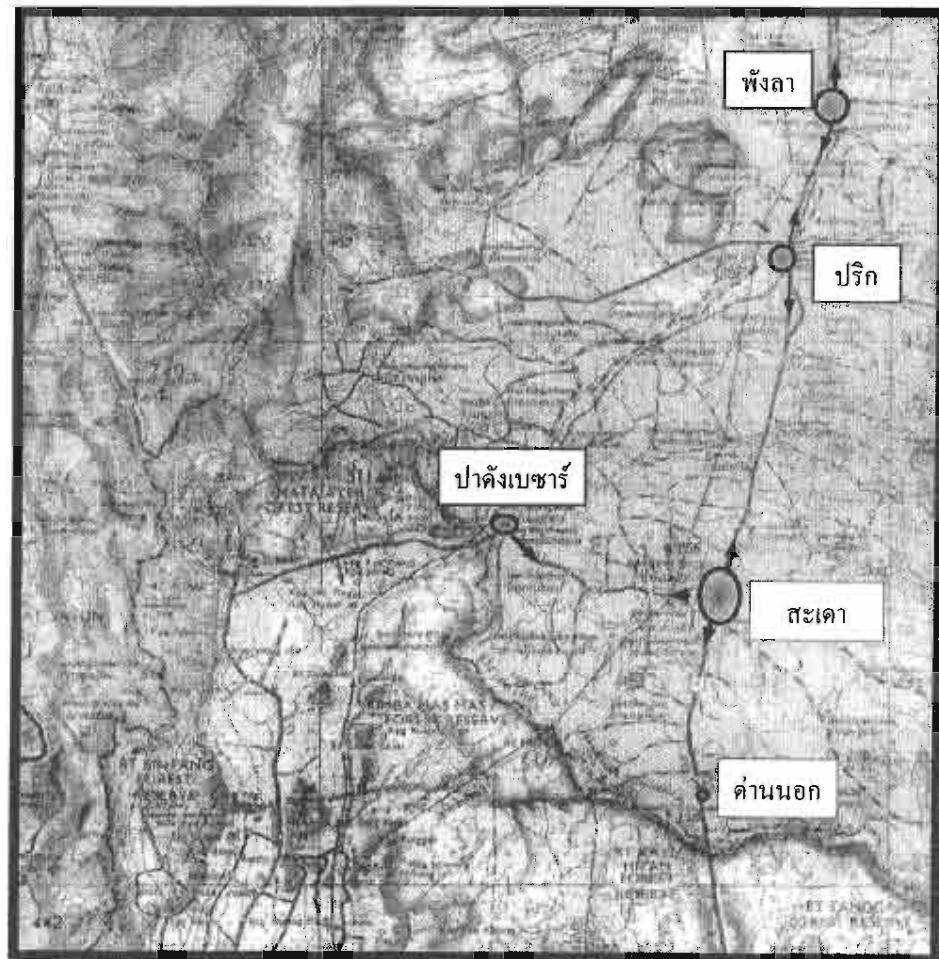
พื้นที่รองรับการขยายตัวของชุมชน

ทิศทางการขยายตัว

รูปที่ 7.23

ทิศทางการขยายตัวในกลุ่มพื้นที่ชายแดน

พื้นที่รองรับการขยายตัว

ทิศทางการขยายตัว

7.5 กรอบการพัฒนา

การกำหนดกรอบการพัฒนาผังโครงสร้าง เพื่อเสนอภาพอนาคตในรูปแบบต่างๆ ประกอบด้วย การกำหนดแนวความคิดและวัตถุประสงค์ในการพัฒนา ซึ่งพัฒนามาจากการศึกษาวิเคราะห์ ในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา นโยบายตามแผนต่างๆ สภาพปัญหาข้อจำกัดจากการพัฒนาในปัจจุบัน ศักยภาพและแนวโน้มในอนาคต และผลจากการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ ของจังหวัดสงขลา และเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งนำมาสู่การกำหนดแนวคิดการพัฒนาและวัตถุประสงค์การพัฒนาผังโครงสร้าง ซึ่งเป็นแนวนโยบายพัฒนา (Policy Guidelines) ด้านการใช้ที่ดิน ระบบชุมชน และโครงข่ายคมนาคมให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจในอนาคต

7.5.1 แนวคิดในการพัฒนา

การพัฒนาใดๆในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นเขตเมืองหรือเขตชนบทจะต้องเป็นการพัฒนาที่มีแผน มีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายกำกับเป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานทั้งสิ้น ซึ่งวัตถุประสงค์เป้าหมายเหล่านั้นเกิดมาจากการวิเคราะห์ศักยภาพของปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ที่ได้แสดงมาแล้วตั้งแต่ต้น สำหรับกลุ่มพื้นที่พัฒนาสงขลา-หาดใหญ่-สะเดาปรากฏว่ามีศักยภาพของการพัฒนาสรุปได้ดังนี้

- 1) โอกาสที่นครหาดใหญ่และเมืองสงขลาจะขยายตัวเข้ารวมกันเป็นมหานครขนาดใหญ่ ในลักษณะของ “เมืองแฝด”
- 2) โอกาสที่ชุมชนชายแดนทั้งสะเดาและปาดังเบซาร์จะยกฐานะเป็นเมืองหน้าด่านชายแดนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเป็นไปตามมาตรฐานสากล
- 3) โอกาสที่นครหาดใหญ่จะกลายเป็นศูนย์กลางของประเทศไทยในด้านความร่วมมือระหว่างประเทศตามนโยบายสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ
- 4) โอกาสในการพัฒนายุทธศาสตร์ชนบทควบคู่ไปกับอุตสาหกรรมหลักประเภทอื่น ๆ
- 5) โอกาสที่จะขยายผลของการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมจากด้านน้ำเสียไปสู่ด้านขยะ และด้านอื่น ๆ อันเป็นการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมเมือง และทะเลสาบสงขลา
- 6) โอกาสในการจัดระเบียบการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดสมดุลสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

7.5.2 วัตถุประสงค์การพัฒนา

- พัฒนาเพื่อเป็นพื้นที่ศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรมนุษย์ การท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง เทคโนโลยี ของภาคใต้ตอนล่าง
- พัฒนาศักยภาพพื้นที่ในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ
- พัฒนาศักยภาพพื้นที่ในการกระจายความเจริญสู่ชนบท
- มีระบบการเชื่อมโยงระหว่างชุมชน - ชนบท และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่อำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิต และการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ
- ให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์และพัฒนาที่สมดุลในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน
- อนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมทาง สังคม วิถีชีวิตชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น มีความสอดคล้องในการพัฒนากับการบริหารจัดการ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุผลและมีประสิทธิภาพ

7.5.3 ภาพอนาคตของกลุ่มพื้นที่พัฒนาสงขลา-หาดใหญ่-สะเดา

ภาพอนาคตของการพัฒนาได้แก่ รูปแบบทางกายภาพของการพัฒนาพื้นที่ที่เป็นผลมาจากการพัฒนาโดยใช้นโยบายการพัฒนา “เป็นตัวกำกับความเจริญที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ในอนาคต นโยบายการพัฒนาที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ให้เกิดการพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่ง พื้นที่แห่งใดแห่งหนึ่ง จะเป็นตัวสร้างภาพอนาคตของการพัฒนาให้ผิดแผกไปจากการพัฒนาที่ดำเนินไปโดยไม่มีการกำหนดเป้าหมายหรือที่เกิดเองตามแรงดันด้านเศรษฐกิจสังคมของพื้นที่ เช่น การสร้างเมืองใหม่ เป็นนโยบายการพัฒนาที่รัฐจะเข้ามาดำเนินการให้เกิดชุมชนเมืองที่บริเวณใดบริเวณหนึ่ง ที่เลือกสรรให้เกิดซึ่งให้ปล่อยให้เป็นเอง ก็จะไม่เกิดเป็นชุมชนเมืองที่จุดนั้น แม้ในนโยบายการสร้างเมืองใหม่เองก็มีหลายรูปแบบ เช่น เป็นเพียงเมืองบริวาร (Satellite Town) ของมหานคร ก็จะมีรูปแบบแตกต่างทั้งขนาดและที่ตั้งจากเมืองใหม่ที่จะให้มีฐานะเป็นเมืองที่สมบูรณ์แบบ (Self-contained Town) สำหรับประเทศไทยนโยบายการสร้างเมืองใหม่ที่มีรัฐเป็นผู้ดำเนินการยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่น่าไปสู่การปฏิบัติได้จริง จึงยังไม่มีโอกาสจะเป็นนโยบายการพัฒนาได้ในกลุ่มพื้นที่พัฒนาสงขลา-หาดใหญ่-สะเดานี้ นโยบายการพัฒนาที่น่าจะเป็นไปได้ของกลุ่มพื้นที่นี้อาจสร้างภาพอนาคตได้เป็น 3 รูปแบบด้วยกัน ซึ่งจะได้บรรยายให้เห็นในหัวข้อต่อไป

7.5.3.1 ภาพอนาคตที่ 1 (Scenario 1)

การพัฒนาตามแนวโน้มที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยเสริมการพัฒนาในกิจกรรมและพื้นที่ที่มีศักยภาพ

ให้ความสำคัญกับการพัฒนากิจกรรมในพื้นที่ชุมชนที่มีศักยภาพ โดย
หาดใหญ่ เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ สังคม บริการ การท่องเที่ยว
สงขลา เป็นศูนย์กลางการบริหาร การบริการสังคม เมืองท่า
สะเดา - ปาดังเบซาร์ - เมืองบริการชุมชนชายแดน

ชุมชนอื่นๆ ยังคงมีรูปแบบการพัฒนาตามบทบาทเดิม และลักษณะการขยายตัวเป็นตามแนวโน้มเดิม คือ การพัฒนาชุมชน อุตสาหกรรม มีลักษณะการจะขยายตามเส้นทางคมนาคมหลัก และขยายไปยังพื้นที่เกษตรกรรม

การพัฒนาพื้นที่ชนบทให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และพัฒนาที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม และสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ ของแต่ละพื้นที่ (รูปที่ 7.24)

ข้อดี

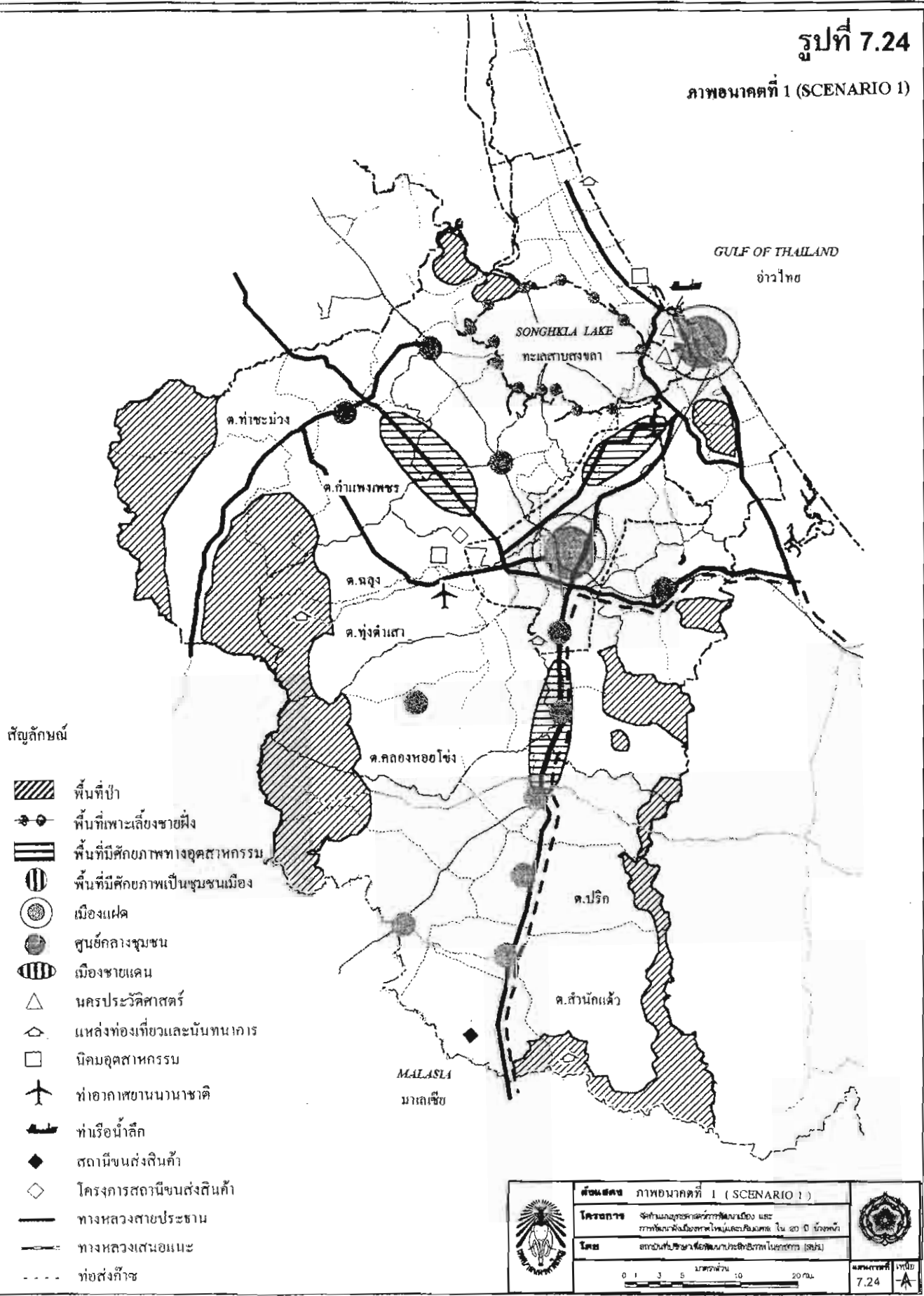
- เสริมบทบาทและจุดเด่นของหาดใหญ่ - สงขลา ในการเป็นศูนย์กลางพัฒนาพื้นที่
- แต่ละท้องถิ่นสามารถมีอิสระในการกำหนดรูปแบบและทิศทางการพัฒนาของตน
- ไม่ต้องลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใหม่มาก

ข้อเสีย

- การควบคุมทิศทางการขยายตัวของกิจกรรมในพื้นที่กระทำได้ยาก เนื่องจากการพัฒนามีลักษณะกระจาย

รูปที่ 7.24

ภาพอนาคตที่ 1 (SCENARIO 1)

- ในกรณีต้องมีการลงทุนพัฒนาบริการพื้นฐาน จะเป็นการสิ้นเปลืองเนื่องจากต้องพัฒนารายพื้นที่

- อาจเกิดข้อขัดแย้งในการพัฒนาระหว่างท้องถิ่นในด้านการใช้ทรัพยากรและการจัดการ มีความแตกต่างกันในระดับการพัฒนา ตามศักยภาพการพัฒนาและรายได้ท้องถิ่น

7.5.3.2 ภาพอนาคตที่ 2 (Scenario 2)

การพัฒนากลุ่มพื้นที่ โดยเน้นศักยภาพของพื้นที่ กิจกรรม ความสัมพันธ์ของบทบาทพื้นที่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ให้สนับสนุนซึ่งกันและกัน

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเป็นกลุ่มพื้นที่ตามลักษณะการกระจุกตัวของกิจกรรมและบทบาทที่สัมพันธ์กัน โดยกระจายกิจกรรมการพัฒนาที่มีศักยภาพตามพื้นที่ และพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน การเชื่อมโยงกัน อย่างเป็นระบบ (รูปที่ 7.25)

หาดใหญ่ - สงขลา - สิงหนคร เป็นพื้นที่การพัฒนาหลักด้านการบริหาร เศรษฐกิจ สังคม บริการ การท่องเที่ยว เมืองท่า โดยมีหาดใหญ่-สงขลา เป็นชุมชนศูนย์กลางที่จะกระจายความเจริญ และพัฒนาชุมชนรองในกลุ่มพื้นที่นี้เพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต

สะเดา - ปาดังเบซาร์ พัฒนาเป็นชุมชนการค้า และบริการ ชายแดน ที่การพัฒนาความเชื่อมโยงกับศูนย์กลางหลัก

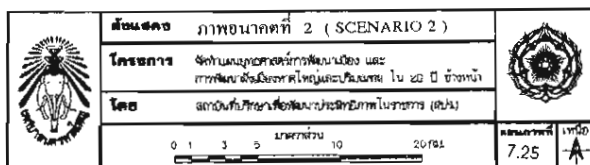
พัฒนาการโครงข่ายเชื่อมโยงเป็นวงจร ระหว่าง สงขลา-สิงหนคร-ควนเนียง - รัตภูมิ - บางกล่ำ-หาดใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสการพัฒนาพื้นที่ตอนบน และเชื่อมโยงกับเมืองชายแดนสตูล ทางฝั่งอันดามัน

พัฒนาชุมชนศูนย์กลางอำเภอ นาหม่อม คลองหอยโข่ง ให้เป็นชุมชนบริการระดับท้องถิ่น

อุตสาหกรรม เน้นการพัฒนาเป็นกลุ่มพื้นที่ บริเวณฉลุง และบริเวณตำบลพะตง

การพัฒนาพื้นที่ชนบทให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และพัฒนาที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม และสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับกลุ่มพื้นที่พัฒนาหลัก

ภาพอนาคตที่ 2 (SCENARIO 2)

ข้อดี

- มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในการพัฒนากลุ่มพื้นที่ ซึ่งกำหนดบทบาทพื้นที่ศูนย์กลาง และพื้นที่รอบนอกไว้อย่างสัมพันธ์กันและเหมาะสมกับศักยภาพ
- แต่ละท้องถิ่นยังคงมีอิสระในการกำหนดรูปแบบและทิศทางการพัฒนาของตนโดยมีแผนร่วมกัน
- เปิดโอกาสการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่รอบนอก เป็นการกระจายความเจริญสู่ชนบท
- เป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการพัฒนา การจัดการ และแก้ปัญหาร่วมกันที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ข้อเสีย

- การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต้องใช้งบประมาณมากสำหรับการพัฒนากลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่
- อาจเกิดปัญหาในด้านงบประมาณและการบริหารจัดการโครงการพัฒนาที่คาบเกี่ยวระหว่างท้องถิ่น
- การพัฒนาโครงการสำหรับพื้นที่ขนาดใหญ่อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหากขาดการป้องกันและควบคุม

7.5.3.3 ภาพอนาคตที่ 3 (Scenario 3)

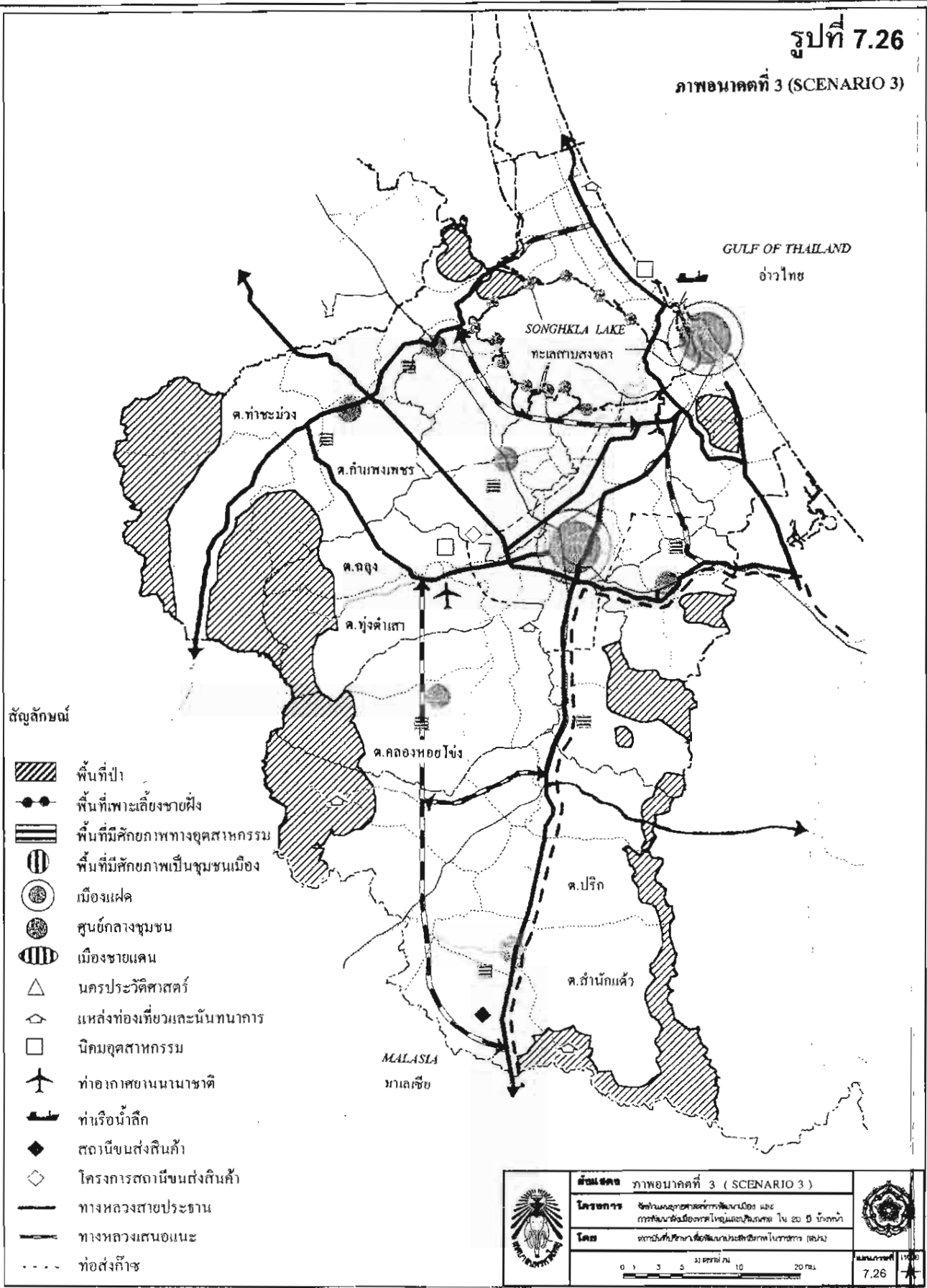
การพัฒนาโดยกระจายกิจกรรมให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ตามศักยภาพ เพื่อเปิดโอกาสการพัฒนาพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชนที่มีการพัฒนาสมบูรณ์แบบ เพื่อลดการพึ่งพาชุมชนหลัก ลดความแตกต่างในการพัฒนาระหว่างชุมชน และกระจายการพัฒนาสู่พื้นที่รอบนอกอย่างเต็มที่

ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุกพื้นที่ โดยพัฒนาศูนย์กลางในทุกอำเภอให้เป็นชุมชนที่มีความพร้อมในการบริการทุกด้าน เพื่อลดการพึ่งพาและการย้ายถิ่นมายังชุมชนหลัก กระจายการสร้างงานและความเจริญสู่พื้นที่รอบนอก พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และเน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7.26)

หาดใหญ่ - สงขลา ยังคงเป็นศูนย์กลางของพื้นที่ แต่ไม่เน้นการเสริมกิจกรรมเพิ่มขึ้นในอนาคต

รูปที่ 7.26

ภาพอนาคตที่ 3 (SCENARIO 3)

สะเดา - ปาดังเบซาร์ พัฒนาเป็นชุมชนชายแดน และชุมชนศูนย์กลางอำเภอที่มีความพร้อมในการบริการทุกด้าน

พัฒนาชุมชนศูนย์กลางอำเภอแห่งอื่น ให้มีความพร้อมในการบริการทุกด้านอย่างมีคุณภาพ แนวโน้มในอนาคต ชุมชนขนาดกลางและเล็กจะขยายตัวมากขึ้นตามเส้นทางหลัก ส่วนหาดใหญ่และสงขลา จะมีแนวโน้มการเติบโตในอัตราที่ลดลง

กระจายการพัฒนาอุตสาหกรรม บริการ ในทุกอำเภอตามความเหมาะสม

การพัฒนาพื้นที่ชนบทให้มีความสำคัญกับการอนุรักษ์และพัฒนาที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม

ข้อดี

- เปิดโอกาสการพัฒนาพื้นที่ทุกอำเภอ กระจายความเจริญและความเสมอภาคในการพัฒนา

- แต่ละท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดรูปแบบและทิศทางการพัฒนาของตน

- ส่งเสริมการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง และลดการย้ายถิ่น ตลอดจนการเดินทางมาสู่ศูนย์กลางหาดใหญ่ - สงขลา ซึ่งมีผลต่อปัญหาการจราจร และแหล่งเสื่อมโทรม

- ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในชนบท

ข้อเสีย

- การลงทุนพัฒนาในลักษณะกระจายเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ และไม่ประหยัดต่อขนาด

- ท้องถิ่นมีขีดจำกัดในด้านงบประมาณการพัฒนาไปสู่การพัฒนาสมบูรณ์แบบ ซึ่งการพัฒนาให้บรรลุผลต้องใช้ระยะเวลานาน

- ต้องพัฒนาโครงการมากและกระจาย ซึ่งมีผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ ในการจัดทำผังโครงสร้างการพัฒนาเลือกใช้ภาพอนาคตที่ 2 ในการจัดทำผังโครงสร้าง เนื่องจากมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในการพัฒนากลุ่มพื้นที่ ซึ่งกำหนดบทบาทพื้นที่ศูนย์กลาง และพื้นที่รอบนอกไว้อย่างสัมพันธ์กันและเหมาะสมกับศักยภาพ โดยแต่ละท้องถิ่นยังคงมีอิสระในการกำหนดรูปแบบและทิศทางการพัฒนาของตนโดยมีแผนร่วมกันเป็นการกระจายความเจริญสู่ชนบท และเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการและแก้ปัญหาในการพัฒนาร่วมกันที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

ภาพอนาคตทั้ง 3 ภาพ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเด็นต่าง ๆ ของการพัฒนาที่ดีมีประสิทธิภาพในอนาคตแล้วจะเป็นดังนี้

ผลของการพัฒนาพื้นที่จำแนกตามภาพอนาคตแต่ละสภาพ

ประเด็นการพัฒนา	ภาพอนาคต		
	1	2	3
1. การพัฒนาพื้นที่กระชับตัว ไม่กระจัดกระจาย	ด้อย	ดี	ด้อย
2. สอดคล้องกับผังเมืองรวมทุกฉบับ	ด้อย	ดี	ปานกลาง
3. เส้นทางการคมนาคมขนส่งต่อเนื่องกันเป็นวงจรไม่ติดขัดแม้ส่วนใดส่วนหนึ่งจะเกิดปัญหาผ่านไม่ได้	ด้อย	ดี	ดี
4. การเพิ่มขึ้นของปัญหาต่าง ๆ ในนครหาดใหญ่	มาก	ปานกลาง	น้อย
5. โอกาสในการจัดสรรบริการพื้นฐานให้ชุมชนได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ	ด้อย	ดี	ด้อย
6. ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาการระบายน้ำของนครหาดใหญ่	ด้อย	ปานกลาง	ด้อย
7. การเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมเมืองและทะเลสาบ	มาก	น้อย	มาก
8. ความสะอาดและอิสระในการพัฒนา	มาก	น้อย	มาก
9. พื้นที่ศักยภาพสูงได้รับการพัฒนาเต็มที่	น้อย	มาก	น้อย
10. ความเป็นศูนย์กลางการพัฒนาของนครหาดใหญ่	น้อย	มาก	มาก

จากผลการพัฒนาในประเด็นทั้ง 10 ประการนี้ สรุปได้ว่า นโยบายการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ที่ให้ภาพอนาคตที่ 2 จะสอดคล้องกับโอกาส และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วมากกว่าที่เป็นได้ในภาพอนาคตอื่น ดังนั้น ผังโครงสร้างกลุ่มพื้นที่พัฒนาสงขลา-หาดใหญ่-สะเดา จึงจะเลือกนโยบายตามภาพอนาคตที่ 2 เป็นแม่แบบในการจัดทำผัง เพราะจะเกิดความเชื่อมโยงและสอดคล้องกันในการพัฒนากลุ่มพื้นที่ทั้งศูนย์กลางและรอบนอกอย่างดี ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

7.5.4 ข้อเสนอผังโครงสร้างการพัฒนา

7.5.4.1 ผังโครงสร้างระบบชุมชน (รูปที่ 7.27)

ด้วยศักยภาพด้านที่ตั้งประกอบกับการพัฒนาโครงข่ายการคมนาคมและขนส่ง ในระยะเวลาที่ผ่านมาส่งผลให้พื้นที่สงขลา-หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใหญ่ที่สุดของจังหวัดและภาคใต้ตอนล่าง ขณะที่พื้นที่ส่วนอื่นๆของพื้นที่ศึกษายังคงมีลักษณะเป็นชุมชนศูนย์กลางขนาดเล็กในระดับอำเภอที่ให้บริการแก่พื้นที่ชนบทเกษตรกรรมโดยรอบ การที่ภาคเกษตรกรรมมีข้อจำกัดในการขยายตัว จึงทำให้ภาคอุตสาหกรรมและบริการที่อยู่ในเมืองมีบทบาทในการรองรับจำนวนประชากรที่จะเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วโครงการพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติร่วมระหว่างประเทศไทยและมาเลเซียซึ่งจะขุดทางส่งท่อก๊าซผ่านเข้ามาในพื้นที่ศึกษานับเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งเสริมการเติบโตของพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่

แต่การปล่อยให้การพัฒนากระจุกตัวอยู่ในพื้นที่เดียวจะมีผลทำให้เกิดเมืองหาดใหญ่ที่มีพื้นที่ครอบคลุม กว้างขวางจนเกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ ขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องถ่ายเทความเจริญจากพื้นที่ศูนย์กลาง (Center) ไปสู่ชุมชนศูนย์กลางรอบนอก (Periphery) แทน เพื่อลดความแออัดในพื้นที่ศูนย์กลางลง อันเนื่องมาจากการอพยพเข้ามาหางานทำและอยู่อาศัย จากการศึกษาแผนและโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับศักยภาพและแนวโน้มในการพัฒนาพื้นที่มีข้อเสนอแนวทางพัฒนาระบบชุมชน

• พื้นที่ต่อเนื่องบริเวณสงขลา-หาดใหญ่-สิงหนคร

ในการศึกษาภาพอนาคตจากปัจจัยหลาย ๆ ด้านชี้ให้เห็นว่าพื้นที่นี้ยังคงบทบาทที่สำคัญต่อไปในอนาคต การขยายตัวอย่างต่อเนื่องจะมีผลทำให้พื้นที่เมืองทั้งสามมีพื้นที่ปลูกสร้างเชื่อมต่อไปเป็นผืนเดียวกัน แต่จะมีบทบาทของชุมชนแตกต่างกันกล่าวคือ :

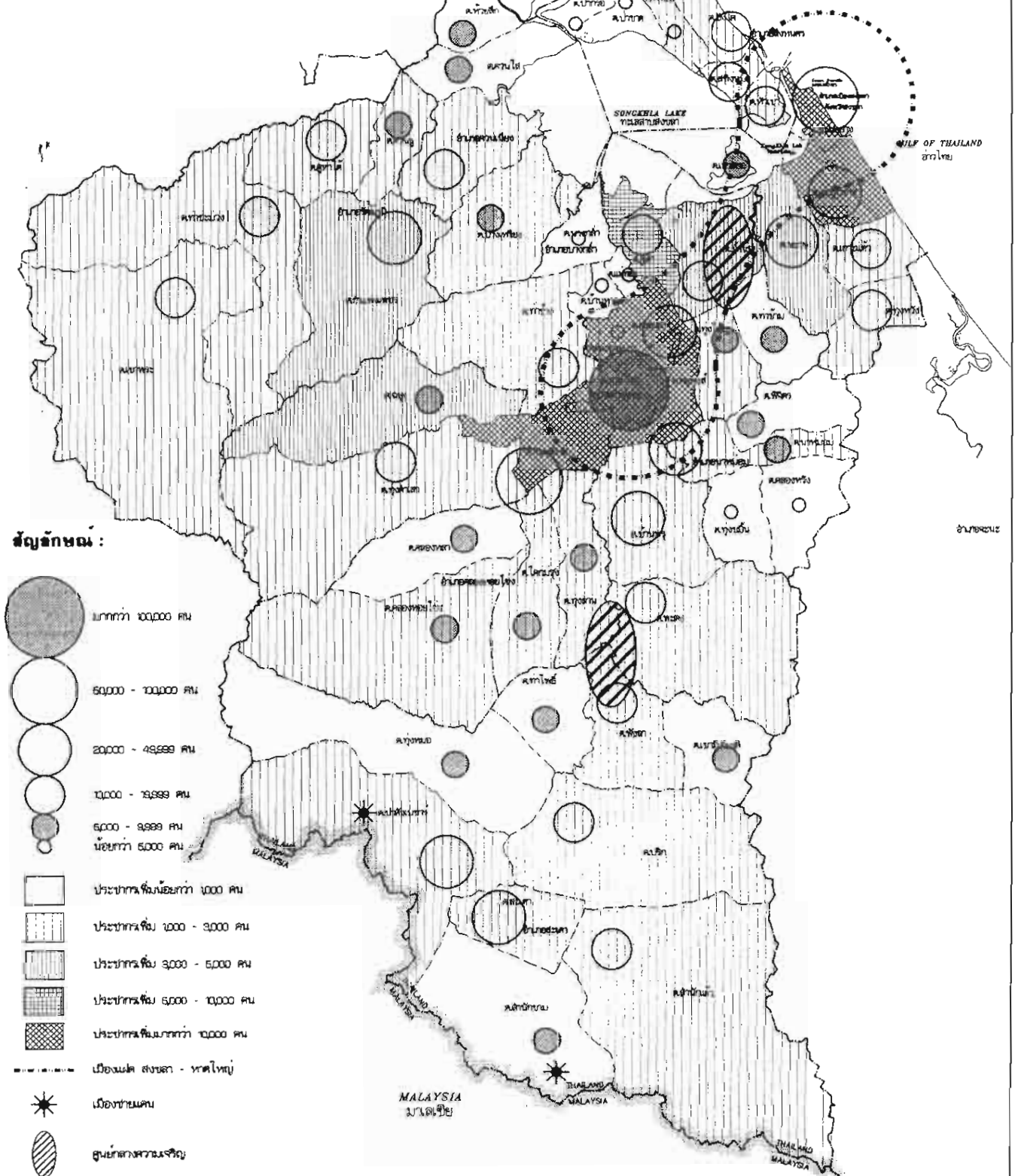
สงขลา ให้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการบริหารราชการ บริการสังคม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการท่องเที่ยว โดยมีแหล่งท่องเที่ยวแบบหาดทรายชายทะเลที่แหลมสน และหาดชลาทัศน์ แหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานและวัดกุสุมาลย์ในเมืองสงขลา บ่อทราย เกาะยอ และสวนสัตว์สงขลา เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวจากหาดใหญ่และพื้นที่ข้างเคียง

หาดใหญ่ ให้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางอากาศ ทางรถไฟ และทางถนนที่เชื่อมโยงกับพื้นที่ในประเทศและระหว่างประเทศ การเป็นศูนย์กลางธุรกิจการเงิน และการค้า ศูนย์กลางการสื่อสารและโทรคมนาคม และศูนย์กลางการท่องเที่ยวแบบฐานเมือง (Urban Base) ในโครงการพัฒนาเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย (IMT. GT) นอกจากนี้แล้วการที่หาดใหญ่

ผังโครงข่ายการพัฒนา
กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตาะ

รูปที่ 7.27

• ระบบชุมชน

	ผังโครงข่ายการพัฒนา กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตาะ โครงการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง และ การพัฒนาเมืองหาดใหญ่และปริมณฑล ใน 20 ปีข้างหน้า โดย สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่ภาคใต้ (สบต)	
	0 1 3 5 10 20 กม.	รูปที่ 7.27

เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จึงมีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนทางการผลิตของพื้นที่

สิงหนคร ให้มีบทบาทเป็นเมืองท่าเรือน้ำลึก ศูนย์กลางการขนส่งสินค้านานาชาติทางทะเลของภาคใต้ตอนล่างทางด้านทะเลจีนใต้ โดยมีการเชื่อมโยงทางบกกับท่าเรือน้ำลึกในประเทศทางฝั่งทะเลอันดามันและท่าเรือน้ำลึกที่ปีนัง ประเทศมาเลเซีย นอกจากนี้แล้ว สิงหนครยังมีโอกาสที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งมีจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบหาดทรายชายทะเลอันได้แก่ หาดทรายแก้ว หาดมหาราช แหล่งท่องเที่ยวแบบประวัติศาสตร์ และโบราณสถานที่เมืองโบราณเขาแดง และแหล่งท่องเที่ยวแบบวัฒนธรรม ได้แก่ หมู่บ้านทำน้ำตาลและปั้นหม้อที่สะทิงพระ

● พื้นที่ต่อเนื่องบริเวณสะเดา - ปาดังเบซาร์

พื้นที่อำเภอสะเดาเป็นจุดผ่านแดนถาวรที่สำคัญทางด้านนี้สามารถติดต่อได้กับรัฐเคดาห์ของประเทศมาเลเซีย ผ่านทางด้านสะเดาและรัฐเปอร์ลิส ผ่านทางด้านปาดังเบซาร์ โดยเฉพาะด่านนอกนับเป็นประตูสำคัญที่จะเดินทางต่อไปยังมาเลเซียและสิงคโปร์ นับว่ามีศักยภาพที่จะพัฒนาให้เป็นคลังสินค้าและเขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (EPZ) มีแนวทางการพัฒนาดังนี้ :

ปาดังเบซาร์ ให้ปาดังเบซาร์มีบทบาทเป็นด่านเพื่อการค้าชายแดน และเป็นด่านเพื่อการขนส่งสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าหนักโดยทางรถไฟ

สะเดา ให้ด่านสะเดามีบทบาทเป็นประตูเข้าออกเพื่อการท่องเที่ยว โดยทางรถยนต์และการขนส่งสินค้าผ่านแดนทั่วไปโดยทางรถยนต์ ส่วนตัวเทศบาลสะเดานั้นให้มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการบริหารและบริการของอำเภอสะเดา

● ชุมชนศูนย์กลางอำเภอ

ได้แก่ชุมชนอันเป็นที่ตั้งตัวอำเภอ มีบทบาทเป็นศูนย์กลางการบริหารและบริการในระดับอำเภอ ได้แก่ ชุมชนกำแพงเพชร ควนเนียง บางกล่ำ นาหม่อม และคลองหอยโข่ง มีเพียงชุมชนกำแพงเพชรและควนเนียงที่มีฐานะเป็นสุขาภิบาล ส่วนที่เหลือมีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ชุมชนเหล่านี้ควรได้รับการส่งเสริมขีดความสามารถในการให้บริการต่าง ๆ แก่พื้นที่ชนบทเกษตรกรรมโดยรอบอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสม เพื่อลดการเข้าไปใช้บริการที่สงขลาหรือหาดใหญ่

- **ชุมชนศูนย์กลางท้องถิ่น**

ได้แก่ชุมชนศูนย์กลางที่มีได้เป็นที่ตั้งตัวอำเภอ มีบทบาทในการให้บริการแก่พื้นที่ชนบท เกษตรกรรมโดยรอบ มีฐานะเป็นศูนย์กลางได้แก่ ชุมชน พะตัง พังลา ปริก และนาสีทอง เช่นเดียวกับชุมชนศูนย์กลางในระดับอำเภอ ชุมชนเหล่านี้ควรได้รับการส่งเสริมขีดความสามารถในการให้บริการต่าง ๆ แก่พื้นที่ในเขตให้บริการอย่างพอเพียงมีประสิทธิภาพ และอย่างเหมาะสม

- **เขตอุตสาหกรรม**

การขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมที่ผ่านมาแม้ว่าจะได้มีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นที่ฉลุยแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้มีการควบคุมที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุให้เกิดการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแนวยาวไปตามทางหลวงแผ่นดินสายสำคัญ ซึ่งในระยะยาวจะก่อให้เกิดปัญหาในด้านการจราจรและโครงสร้างพื้นฐาน จึงควรจัดการให้การตั้งโรงงานอยู่เป็นกลุ่มก้อนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ตำแหน่งที่ตั้งเขตอุตสาหกรรมที่เสนอแนะไว้ 2 บริเวณ คือ บริเวณนิคมอุตสาหกรรมฉลุย และพื้นที่บริเวณระหว่างชุมชนพะตังและชุมชนพังลาซึ่งเป็นบริเวณที่มีความสะดวกในการเข้าถึงทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ อีกทั้งยังมีโอกาสได้รับก๊าซจากท่อส่งก๊าซของมาเลเซียอีกด้วย

นโยบายการพัฒนาระบบชุมชนในอนาคต

การเพิ่มขึ้นของประชากรตามที่ได้ฉายภาพไว้จะมีผลต่อการขยายตัวของชุมชนต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับนครหาดใหญ่ไปจนถึงระดับหมู่บ้านในพื้นที่รอบนอกทั้งหมด การขยายตัวของชุมชนในอนาคตควรเป็นไปตามหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในพื้นที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นนโยบายการพัฒนาระบบชุมชนในอนาคตจึงควรเป็นดังนี้

- ควรชลอการขยายตัวที่มีผลทำให้เป็นการเพิ่มความหนาแน่นแออัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตกลางเมือง
- การพัฒนาอาคารขนาดใหญ่และอาคารสูงควรกระทำในบริเวณที่มีระบบสาธารณูปโภครองรับได้อย่างพอเพียงเท่านั้น
- การจัดสรรที่ดินควรละเว้นในบริเวณที่เป็นพื้นที่น้ำหลากและที่ลุ่มต่ำ
- ไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรมในบริเวณหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่น้ำหลาก ริมทะเลสาบ เพื่อป้องกันการขยายตัวและการเพิ่มความสกปรก

- ควรเน้นการพัฒนากระบวนบริหารอุปโภค และบริการพื้นฐานในหมู่บ้านที่เป็นศูนย์กลางของตำบลทุกแห่งเพื่อดึงดูดการขยายตัว

- ควรใช้นโยบาย “โครงสร้างพื้นฐานนำการพัฒนา” และ/หรือ “การจัดรูปที่ดินในเมือง” ซึ่งเป็นมาตรการสำคัญในการพัฒนาพื้นที่เมืองให้พร้อมรับการขยายตัวอย่างมีมาตรฐานในการพัฒนาพื้นที่ชนเมือง

กลุ่มพื้นที่พัฒนาสงขลา-หาดใหญ่ จะรองรับประชากรรวมทั้งสิ้นประมาณ 1.2 ล้านคนในปีพ.ศ. 2562 หรือนับเป็นจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นประมาณ 4 แสนคน จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวจะกระจายไปเกิดขึ้นตามศูนย์กลางชุมชนต่าง ๆ ทั่วทุกตำบล โดยมีจำนวนเพิ่มในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ประมาณ 1 แสนคน และตำบลต่าง ๆ ที่เป็นปริมณฑลอีกประมาณ 8 หมื่นคน นอกนั้นประชากรจะกระจายไปตามชุมชนที่สำคัญอื่น ๆ เช่น เมืองสงขลา เมืองสะเดา เมืองปาดังเบซาร์ ดังตัวเลขแสดงในตารางที่ 7.8-7.10 การเพิ่มประชากรในอนาคต 20 ปี ข้างหน้า ในตำบลต่าง ๆ สามารถจัดเป็นกลุ่มพื้นที่ได้ ดังนี้

1) กลุ่มประชากรเพิ่มต่ำกว่า 500 คน

ตำบลราแดง	ตำบลชะแล	ตำบลปากอ	ตำบลป่าขาด
-----------	----------	----------	------------

2) กลุ่มประชากรเพิ่มระหว่าง 500 คน ถึง 1,000 คน

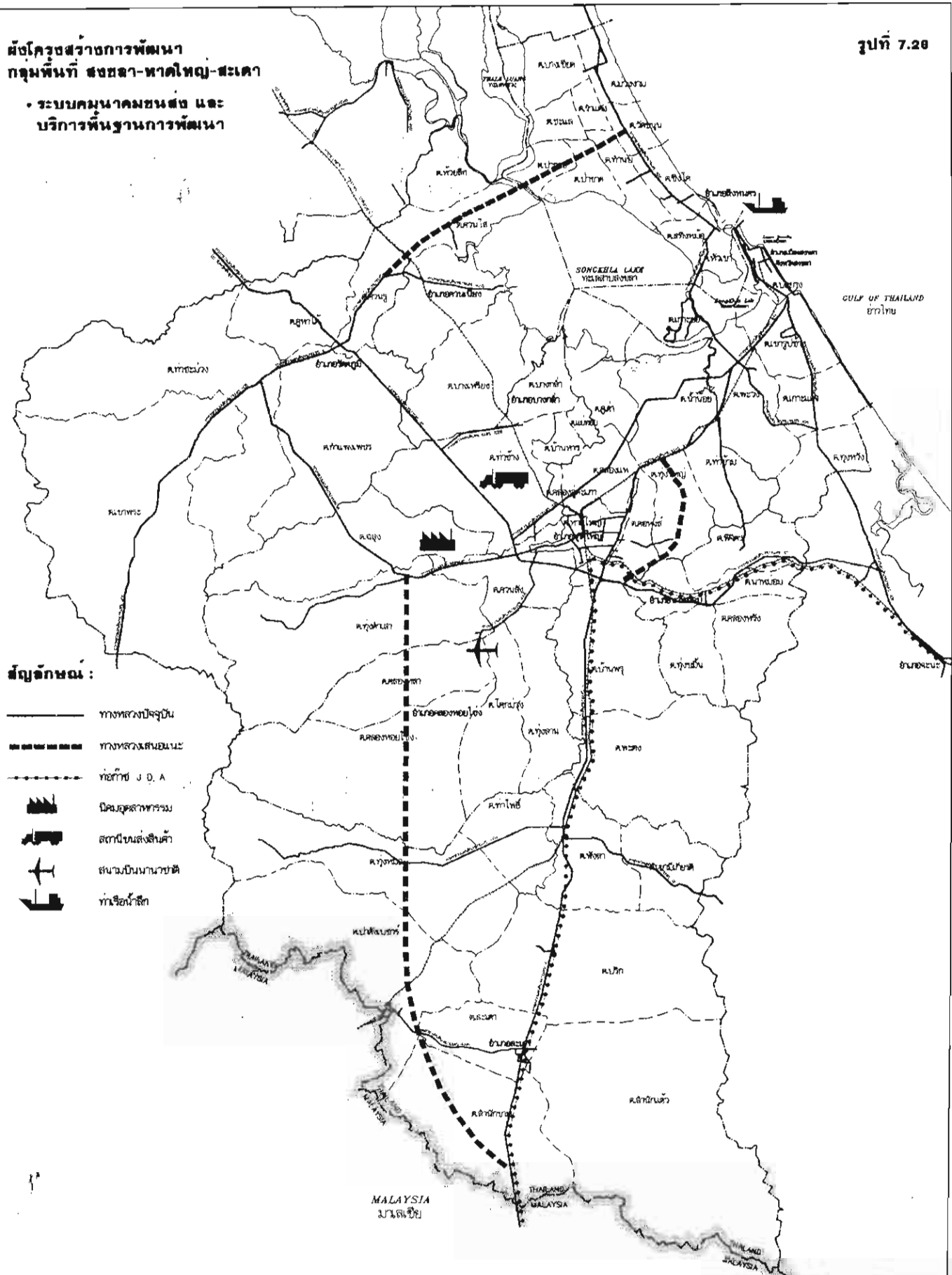
ตำบลเกาะยอ	ตำบลคลองคูเต่า	ตำบลท่าข้าม	ตำบลท่าบ
ตำบลบางเขียด	ตำบลทุ่งหมอ	ตำบลท่าโพธิ์	ตำบลสำนักขาม
ตำบลเขามิเกียรติ	ตำบลพิจิตร	ตำบลทุ่งขมิ้น	ตำบลคลองหริ่ง
ตำบลคลองหลวง	ตำบลบางกล่ำ	ตำบลแม่ทอม	ตำบลบ้านหาร
ตำบลควนโส	ตำบลห้วยลึก	สุขาภิบาลนาสีทอง	

3) กลุ่มประชากรเพิ่มระหว่าง 1,000 คน ถึง 3,000 คน

ตำบลเกาะเต๊ว	ตำบลทุ่งหวัง	ตำบลทุ่งใหญ่	ตำบลทุ่งตำเสา
ตำบลบ้านพรุ	ตำบลพะตง	ตำบลชิงโค	ตำบลสทิงหม้อ
ตำบลวัดขนุน	ตำบลหัวเขา	ตำบลม่วงงาม	ตำบลปริก
ตำบลพังลา	ตำบลสำนักเต๊ว	ตำบลปาดังเบซาร์	ตำบลนาหม่อม
ตำบลคลองหอยโข่ง	ตำบลทุ่งสาน	ตำบลโคกม่วง	ตำบลท่าชะมวง
ตำบลบางเหรียง	ตำบลควนรู	ตำบลเขาพระ	ตำบลรัตภูมิ

**ผังโครงสร้างการพัฒนา
กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตาะ**
• ระบบคมนาคมขนส่ง และ
บริการพื้นฐานการพัฒนา

รูปที่ 7.28

	ผังแสดง ผังโครงสร้างการพัฒนา กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตาะ	
	โครงการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง และ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและโบราณสถาน ใน ๒๐ ปีข้างหน้า	
	โดย สถาบันวิจัยและพัฒนาอ่าวไทยตะวันออก (สอว)	
0 1 3 5 10 20 กม. 1:50,000		รูปที่ 7.28

- 4) กลุ่มประชากรเพิ่มระหว่าง 3,000 คน ถึง 5,000 คน
 ตำบลพะวง ตำบลฉลุง ตำบลกำแพงเพชร ตำบลท่าช้าง
 ตำบลน่าน้อย สุขาภิบาลพะตง สุขาภิบาลป่าดงเบงชารี่
- 5) กลุ่มประชากรเพิ่มระหว่าง 5,000 คน ถึง 10,000 คน
 ตำบลเขารูปช้าง ตำบลคูเต่า เทศบาลตำบลบ้านพรุ สุขาภิบาลสิงหนคร
- 6) กลุ่มประชากรเพิ่มมากกว่า 10,000 คน
 ตำบลควนลัง ตำบลคอหงส์ ตำบลคลองแห
 เทศบาลเมืองสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่

7.5.4.2 ผังโครงข่ายคมนาคมและขนส่ง (รูปที่ 7.28)

โครงข่ายคมนาคมและขนส่งนับเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาพื้นที่ศึกษา นอกจากจะเป็นเส้นทางนำผลผลิตออกสู่ตลาดแล้วยังเป็นช่องทางส่งผ่านความเจริญจากเมืองไปสู่ชนบท เพิ่มความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายแรงงานหรือการเคลื่อนย้ายแหล่งงาน เกิดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่ แม้ว่าพื้นที่ศึกษาจะมีโครงข่ายคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ ทางเรือและทางอากาศ โดยเฉพาะถนนซึ่งเป็นโครงข่ายสำคัญจะได้เชื่อมโยงชุมชนค่อนข้างทั่วถึง แต่ก็ยังมีในบางส่วนที่ยังมีโครงข่ายที่ไม่สมบูรณ์

แนวทางการพัฒนาโครงข่ายคมนาคมและขนส่งมุ่งที่จะให้เกิดเป็นโครงข่ายเชื่อมโยงเป็นระบบอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่เป็นช่องทางสำคัญที่จะนำความเจริญไปสู่พื้นที่ชนบทห่างไกล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือโครงข่ายที่จะเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ศึกษากับพื้นที่ภายนอก (Inter regional Linkage) และโครงข่ายที่จะเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ซึ่งอยู่ในพื้นที่ศึกษา (Intra regional Linkage)

● โครงข่ายเชื่อมโยงกับภายนอก

เส้นทางสตูล - สิงหนคร เส้นทางเส้นที่จะเชื่อมพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และชายฝั่งทะเลอันดามันเข้าด้วยกัน โดยเชื่อมทางหลวงหมายเลข 406 จากจังหวัดสตูล ผ่านอำเภอรัตภูมิ อำเภอกวนเนียง ข้ามทะเลสาบสงขลาไปบรรจบกับทางหลวงหมายเลข 408 ที่อำเภอสิงหนครไปยังท่าเรือน้ำลึกสงขลา

เส้นทางฉลุง - สะเดา เส้นทางนี้จะเชื่อมนิคมอุตสาหกรรมฉลุงด้านทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ผ่านพื้นที่ด้านตะวันตกของอำเภอกลองหอยโยงไปเชื่อมโยงบึงกับด้านชายแดนป่าดงเบงชารี่ และด้านชายแดนสะเดา ขนานกับทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 สงขลา-สะเดา

ซึ่งไม่สามารถขยายเขตทางออกไปได้อีกประกอบกับมีชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นตลอดริมสองฝั่งถนน เส้นทางสายนี้ควรออกแบบให้เป็นทางหลวงที่จำกัดทางเข้าออก และเป็นส่วนหนึ่งของทางด่วนระหว่างภาค (Motor Way) ที่เชื่อมทางด่วนเหนือ-ใต้ มาเลเซียและสิงคโปร์กับกรุงเทพฯ และพื้นที่หกเหลี่ยมเศรษฐกิจอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง เส้นทางสายนี้น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีในกรณีที่เส้นทางหาดใหญ่-สะเดา ไม่สามารถยกระดับ (Upgrade) เป็น Motor Way ได้

เส้นทางสะเดา-สะบ้าย้อย เป็นเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างสะเดา สะบ้าย้อย ไปยังจังหวัดยะลา เลียบพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย นอกจากเป็นเส้นทางเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างพื้นที่แล้ว ยังช่วยส่งเสริมความมั่นคงตามแนวชายแดนอีกด้วย

• โครงข่ายเชื่อมโยงภายใน

เส้นทางน้ำกระเจา-นาหม่อม จากการศึกษาปริมาณการจราจรจะเห็นได้ว่า ปริมาณการจราจรจากสงขลาผ่านหาดใหญ่จะไปสะเดามีปริมาณสูง แม้ว่ากรมทางหลวงจะได้พิจารณาขยายช่องจราจรทางหลวงหมายเลข 407 และหมายเลข 414 แต่ในระยะยาวแล้ว การที่สงขลาและหาดใหญ่เชื่อมต่อเป็นเมืองเดียวกันเส้นทางที่มีอยู่อาจจะไม่เพียงพอ จึงเสนอให้มีการปรับปรุงเส้นทางน้ำกระเจา-นาหม่อมขึ้นเป็นทางเลียบเมืองทางด้านทิศตะวันออกของหาดใหญ่ เพื่อเบี่ยงเบนปริมาณการจราจรที่ผ่านหาดใหญ่ตามทางหลวงหมายเลข 407 ให้ไปใช้เส้นทางสายนี้แทน

เส้นทางควนเนียง-น้ำน้อย เป็นเส้นทางเชื่อมโยงชุมชนริมฝั่งทะเลสาบสงขลาในอำเภอควนเนียงและอำเภอบางล่ำกับหาดใหญ่และสงขลา ซึ่งในปัจจุบันการเดินทางยังไม่สะดวกเท่าที่ควรเนื่องจากเส้นทางบางช่วงมีผิวจราจรเป็นลูกรัง หรือไม่มีถนนเชื่อมต่อเป็นเส้นเดียวกันโดยตลอด อย่างไรก็ตามการตัดขวางทางไหลของน้ำผิวดินจากตัวนครหาดใหญ่ไปลงทะเลสาบสงขลา จะทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมถนนในฤดูน้ำหลากและถ้ายกระดับสูงจะทำให้กันน้ำไว้ได้ การสร้างถนนเส้นนี้จึงควรมีการพิจารณาในประเด็นนี้อย่างละเอียดก่อนทำการปรับปรุง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการนำผลผลิตทางเกษตรกรรมและการประมงออกสู่ตลาดได้สะดวกยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การออกแบบเส้นทางสายนี้ต้องระมัดระวังมิให้เกิดขวางทางไหลของน้ำที่จะลงทะเลสาบด้วย

ระบบขนส่งมวลชน

จากการที่ในอนาคตชุมชนสงขลา หาดใหญ่ และสิงหนครจะเชื่อมต่อเข้าเป็นชุมชนระดับมหานครที่มีประชากรถึง 1 ล้านคน จึงจำเป็นต้องมีระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพ จากการศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เสนอต่อการ

ทางพิเศษแห่งประเทศไทย เสนอให้ทำระบบรถไฟฟ้าขนาดเบาเข้ามาให้บริการ โดยมีเส้นทางที่มีศักยภาพได้แก่ สายรอบเมืองหาดใหญ่ สายหาดใหญ่-สนามบิน สายหาดใหญ่ บ้านพรุ และสายหาดใหญ่-สงขลา ทั้งนี้สายรอบเมืองหาดใหญ่ และสายหาดใหญ่-สงขลา เป็นสายที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด การนำเอาระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้าขนาดเบาเข้ามาให้บริการ จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการใช้ที่ดินของชุมชนทั้งสอง

อนึ่ง ถึงแม้ว่าความเป็นไปได้ในการจัดทำระบบรถไฟฟ้าขนาดเบา จะยังไม่มีในระยะอันใกล้นี้ แต่ควรเตรียมรับระบบดังกล่าวในอนาคต เช่น การศึกษาความเป็นไปได้ การศึกษาเขตทางรถไฟที่มีอยู่ในปัจจุบันระหว่างทั้งสองชุมชนไว้เพื่อประโยชน์ในการกำหนดเส้นทาง เป็นต้น

นอกจากนี้ ควรจัดระบบการขนส่งสาธารณะในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการมากขึ้น ซึ่งจะมีการศึกษารายละเอียดในส่วนนี้ในระดับผังพัฒนาเมือง (ผังเมืองรวม) ต่อไป

นโยบายการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง

เส้นทางเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการพัฒนาพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการขยายเมืองหรือการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือเพื่อการอื่น ทั้งนี้เพราะต้องตอบสนองความต้องการในเดินทางของผู้คนที่มีหลากหลายประเภท และวัตถุประสงค์ในเขตผังโครงสร้างกลุ่มพื้นที่สงขลา-หาดใหญ่-สะเดา นับว่าเป็นบริเวณที่มีระบบการคมนาคมขนส่งที่พร้อมมูลและมีประสิทธิภาพที่สุดบริเวณหนึ่งของประเทศ อย่างไรก็ตามความต้องการเดินทางที่เพิ่มขึ้นในอนาคตจำเป็นที่จะต้องวางระบบเพิ่มเติมเพื่อรองรับให้พร้อม นโยบายการพัฒนาด้านนี้ควรประกอบด้วย :

- ควรมีการขยายผิวจราจรให้เต็มเขตทางในถนนทุกสายก่อนที่จะมีการตัดถนนใหม่เพิ่มเติม โดยเฉพาะกรณีทางหลวงแผ่นดินสายที่ 4 จากหาดใหญ่ไปสะเดา
- ควรมีการเพิ่มเติมเส้นทางที่ใช้ได้ทุกฤดูกาลให้เข้าถึงศูนย์กลางตำบลทุกแห่ง
- ควรมีการศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมอย่างละเอียดในกรณีที่ตัดถนนผ่านลงไปในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวทางนิเวศวิทยา และ/หรือกระทบกับเขตเมือง
- ควรป้องกันการพัฒนาที่เกาะเป็นริ้วตามสองฟากทางหลวง เพราะจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการใช้ประโยชน์ทางหลวงให้เต็มประสิทธิภาพ

- ควรใช้นโยบาย “โครงสร้างพื้นฐานนำการพัฒนา” ในด้านระบบถนน เพื่อประโยชน์ในการสร้างขยายเมือง

7.5.4.3 ผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การจัดการทรัพยากรที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีผังการใช้ที่ดินเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ทั้งนี้เนื่องจากไม่ว่ากิจกรรมใด ๆ ย่อมมีความต้องการใช้ที่ดินทั้งสิ้น การวางแผนการใช้ที่ดินจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกใช้ประโยชน์ของทรัพยากรในทิศทางที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดสำหรับสังคม และในขณะเดียวกันยังมีส่วนในการอนุรักษ์ทรัพยากรเหล่านั้นไว้สำหรับอนาคตด้วย (รูปที่ 7.29)

การกำหนดรูปแบบและแนวทางของผังการใช้ที่ดินนี้ ได้ประมวลขึ้นจากการศึกษาและวางแผนการใช้ที่ดินจังหวัดสงขลา ของกรมพัฒนาที่ดินประกอบกับแผนการใช้ที่ดินในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา และโครงการวางแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และผังเมืองรวมของกรมการผังเมือง จำแนกการใช้ที่ดินออกเป็น 4 ประเภทหลักพร้อมทั้งแนวทางการใช้ที่ดินแต่ละประเภทดังนี้

- เขตอนุรักษ์

เป็นเขตที่ต้องเก็บรักษาไว้เพื่อความสมดุลย์ของระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์หายาก การป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วมและการพังทลายของดิน ตลอดจนเพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยและนันทนาการของประชาชน แบ่งออกได้เป็น 2 เขตย่อย ได้แก่ เขตป่าสมบูรณ์ และเขตฟื้นฟูป่า เขตป่าสมบูรณ์เป็นพื้นที่ซึ่งจะต้องใช้มาตรการเข้มงวดป้องกันมิให้มีการบุกรุกทำลายป่าได้ ส่วนเขตฟื้นฟูป่านั้นโดยทั่วไปมักเป็นที่ดินซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับภาคเกษตรกรรม การจะเร่งดำเนินการฟื้นฟูโดยเร็ว พื้นที่ใดที่ได้รับการฟื้นฟูแล้วจะต้องควบคุมมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเด็ดขาดเช่นเดียวกับป่าสมบูรณ์

- เขตเกษตรกรรม

นับเป็นเขตที่สำคัญเนื่องจากเป็นทั้งแหล่งงานและแหล่งวัตถุดิบของพื้นที่เขตเกษตรกรรมนี้แบ่งออกได้เป็นกลุ่มใหญ่ ได้แก่ เขตทำนาและปลูกไม้ยืนต้น เขตสวนยางและปลูกไม้ยืนต้น และเขตเพาะเลี้ยงชายฝั่ง เขตทำนาและปลูกไม้ยืนต้นมีทั้งส่วนที่อยู่ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดระบบการใช้และการ

บำรุงที่ดินเป็นอย่างดี เลือกใช้พันธุ์พืชและชนิดที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น รวมทั้งการจัดหาแหล่งน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อให้สามารถทำการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี

เขตสวนยางและปลูกไม้ยืนต้น เป็นที่ดอนกว่าเขตทำนาและปลูกไม้ยืนต้น การปรับปรุงบำรุงดินในบริเวณนี้เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการเพิ่มผลผลิต และการรักษาดินให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ดินและน้ำ การสนับสนุนให้มีการผลิตที่ครบวงจร สนับสนุนการผลิตพืชที่มีอุตสาหกรรมรองรับเพื่อให้มีมูลค่ามากขึ้น มีตลาดที่แน่นอน และสามารถยืดอายุการเก็บรักษา

เขตเพาะเลี้ยงชายฝั่งควรมีการให้คำแนะนำและส่งเสริมการเพาะเลี้ยง และป้องกันปัญหาในการดำเนินงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคระบาดในสัตว์น้ำ และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม

● เขตอุตสาหกรรม

ปัญหาที่สำคัญในการประกอบการด้านนี้ได้แก่ ปัญหามลภาวะและมลพิษจากการดำเนินงาน จึงสมควรที่จะต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบในการอนุญาตและส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งโดยปกติแล้วมักจะต้องเป็นบริเวณที่มีศักยภาพทางทางเกษตรตั้งแต่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพร้อมเพียง อยู่ห่างไกลจากแหล่งชุมชน แหล่งท่องเที่ยวและควรมีแนวกันชนสีเขียวโดยรอบเขตอุตสาหกรรม

● เขตชุมชน

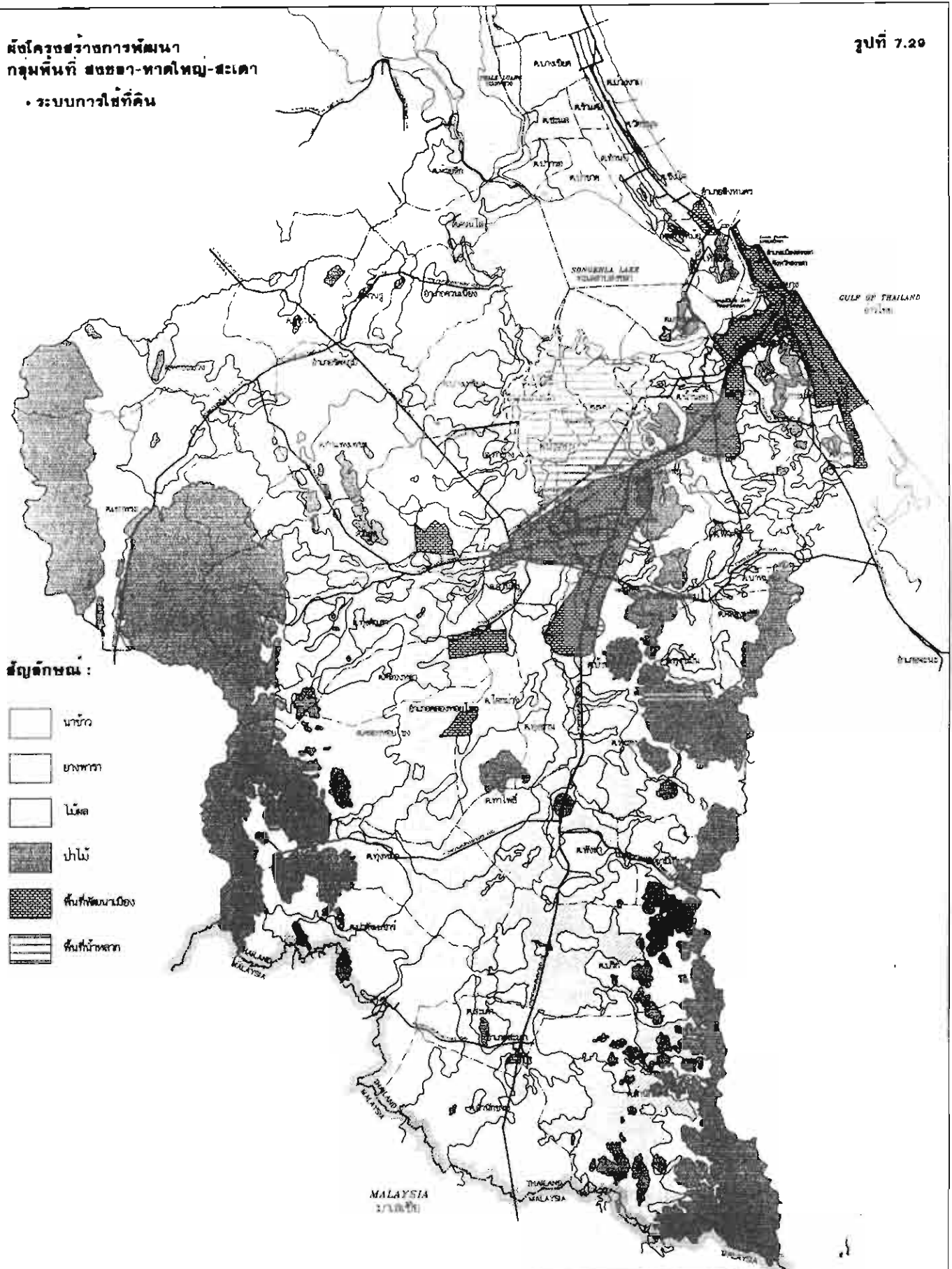
เป็นแหล่งที่ตั้งชุมชนซึ่งกระจุกกระจายอยู่ทั่วไป ความต้องการใช้ที่ดินสำหรับการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น จำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางและทิศทางในการขยายตัวของชุมชน ประกอบกับการจัดระเบียบชุมชนที่จะเกิดขึ้นหรือขยายตัว อย่างมีระบบ พื้นที่ซึ่งจะกำหนดไว้รองรับการขยายตัวของชุมชน โดยปกติจะต้องเป็นที่ดอนดินมีศักยภาพในการผลิตทางการเกษตรต่ำ มีเส้นทางคมนาคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการอย่างพอเพียง นอกจากนั้น ยังต้องคำนึงถึงการผลิตและการประกอบอาชีพของราษฎรให้เหมาะสม เกิดความอยู่ดีกินดี ป้องกันการอพยพโยกย้าย การตั้งถิ่นฐานใหม่ของประชากรซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบตามมาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

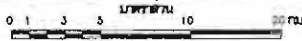
● พื้นที่น้ำหลาก

นครหาดใหญ่เคยประสบอุทกภัยขนาดใหญ่หลายครั้งมาแล้ว ซึ่งแต่ละครั้งทำให้เกิดความสูญเสียอย่างใหญ่หลวงทั้งส่วนของเอกชนและส่วนของรัฐ สาเหตุของน้ำท่วมมีทั้งเหตุจากภายนอก ซึ่งได้แก่บริเวณน้ำอันมหาศาลที่ไหลผ่านจากอำเภอสะเดาสู่ทางทะเลสาบสงขลา และเหตุจากภายในซึ่งได้แก่การติดขัดตื้นเขินของทางน้ำที่ไหลผ่านเมือง การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหานี้ได้ทำกันตลอดเรื่อยมาแต่ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขในพื้นที่เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีเพียงการศึกษาของกรมชลประทานเท่านั้นที่เสนอการขุดคลองระบายน้ำในพื้นที่ท้ายน้ำ (ระหว่างเขตเทศบาลกับทะเลสาบสงขลา) แต่ก็ไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ครบสมบูรณ์ ความเสี่ยงต่ออุทกภัยของนครหาดใหญ่จึงยังมีอยู่ในระดับสูง

ผังโครงสร้างการพัฒนา
กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตา
• ระบบการใช้ที่ดิน

รูปที่ 7.29

	ส่วนแสดง ผังโครงสร้างการพัฒนา กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตา	
	โครงการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง และ การพัฒนาพื้นที่เมืองขนาดใหญ่และบริเวณรอบเมือง ใน 20 ปีข้างหน้า	
	โดย สถาบันบริหารและพัฒนาและสิ่งแวดล้อมในราชการ (สทบ.)	
		

รูปที่ 7.29
หน้า A

ผังโครงสร้างการพัฒนาเห็นว่า การป้องกันอุทกภัยของนคร
หาดใหญ่ได้ปลอดภัย 100% เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก สันเป็ลื่องสูงทั้งงบประมาณที่จะใช้และมีผล
กระทบต่อผู้คนทั้งในเขตและนอกเขตเทศบาล แต่สามารถบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นได้
โดยใช้หลักการที่เปิดทางสะดวกให้น้ำไหลผ่านไปได้โดยเร็วซึ่งจะลดลงทั้งระดับน้ำที่ท่วมขังและ
ระยะเวลาที่น้ำท่วม ดังนั้นจึงได้เสนอแนะให้กำหนดพื้นที่ลุ่มตอเหนือของนครหาดใหญ่เป็นพื้นที่
น้ำหลาก ยับยั้งมิให้มีการถมดินและใช้ประโยชน์พื้นที่นี้เพื่อการอื่นนอกจากจะเป็นนาข้าว ทั้งนี้
เพราะการพัฒนาประเภทอื่นจะเป็นสิ่งกีดขวางการไหลผ่านของน้ำจากนครหาดใหญ่ นอกจากนั้น
ควรให้หรือฟื้นโครงการคลองระบายน้ำและการปรับปรุงคลองธรรมชาติที่มีอยู่ให้อยู่ในสภาพที่จะ
สามารถรับการระบายน้ำอย่างรวดเร็วได้

● พื้นที่กำจัดขยะ

นครหาดใหญ่ กำลังประสบปัญหาการกำจัดขยะเช่นเดียวกับ
กรุงเทพมหานครและนครเชียงใหม่ สถานที่กำจัดขยะที่อำเภอกวนลังซึ่งมีขีดความสามารถที่จะ
รองรับขยะอีกเพียงเล็กน้อย เทศบาลนครหาดใหญ่จึงได้จัดหาพื้นที่ไว้กำจัดขยะจำนวน 517 ไร่
ที่ตำบลทุ่งขมิ้น อำเภอนาหม่อม ห่างจากนครหาดใหญ่ประมาณ 20 กิโลเมตร พื้นที่นี้มีความ
เหมาะสมที่จะเป็นสถานที่กำจัดขยะโดยวิธีฝังกลบ หรือแม้จะใช้เตาเผาขนาดใหญ่เพราะห่างไกล
ชุมชน อย่างไรก็ตามขณะนี้ยังมีปัญหาการยอมรับของผู้คนในพื้นที่ต่อเนื่องซึ่งทางราชการส่วนกลาง
ควรจะลงมาช่วยเทศบาลดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการยอมรับของผู้คนในพื้นที่ด้วย

นโยบายการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต

การใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นผลเกิดจากการตั้งถิ่นฐานและการพัฒนา
อาชีพของผู้คนซึ่งมีชนิดและประเภทแตกต่างกันไปตามขนาดและสถานะของชุมชน ในบริเวณ
เมืองที่มีชุมชนหนาแน่นย่อมมีการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สลับซับซ้อนมากทั้งจำนวนและประเภทมาก
กว่าในบริเวณชนบท การใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคตก็เช่นเดียวกันที่ควรเป็นไปในลักษณะที่ยั่งยืน
ไม่ก่อให้เกิดปัญหามายหลังแก่พื้นที่และสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่
มีพื้นฐานมากจากการตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่เหมาะสม เช่น โรงงานอุตสาหกรรมไปตั้งอยู่ในพื้นที่
เกษตรกรรม การขยายตัวเมืองลงไปในพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมขัง เป็นต้น ดังนั้นในเขตผังโครงสร้างการ
พัฒนาสงขลา-หาดใหญ่-สะเดา ควรมีการระมัดระวังในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนี้ :

- ควรยับยั้งการใช้ที่ดินประเภทอื่นที่จะไปตั้งในบริเวณที่มี
ศักยภาพสูงทางการเกษตรกรรม โดยเฉพาะบริเวณที่มีระบบชลประทาน
- ควรยับยั้งการเลี้ยงกุ้งน้ำเค็มในเขตนาข้าวของจังหวัดทุกแห่ง
- ควรใช้หลักการเกษตรผสมผสานในพื้นที่เกษตรกรรม

- บริเวณน้ำหลากจากตัวนครหาดใหญ่ไปลงทะเลสาบ ควรห้ามมิให้มีการถมดินและก่อสร้างทุกชนิด เพราะขวางทางระบายน้ำจากเมือง
- ควรคุ้มครองคลองส่งน้ำดิบเพื่อการประปา (คลองอู่ตะเภา) ตั้งแต่เขื่อนเก็บน้ำคลองสะเดาจนถึงนครหาดใหญ่ โดยกันเขตอย่างน้อยด้านละ 10 เมตร มิให้มีการสร้างโรงงานอุตสาหกรรมและอาคารบ้านเรือน
- ควรใช้มาตรการผังเมืองที่เข้มงวดและชัดเจนในการกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในเขตเมือง เพื่อสัญลักษณ์ ความปลอดภัย ความสะอาด งดงาม และสวัสดิภาพของประชาชนส่วนรวม

7.5.5 สรุปสาระสำคัญและโอกาสการพัฒนาตามผังโครงสร้าง

จากข้อเสนอแนะผังระบบชุมชน ผังโครงข่ายคมนาคมขนส่งและผังการใช้ที่ดินในผังโครงสร้างการพัฒนาข้างต้น สรุปสาระสำคัญและโอกาสการพัฒนาที่สำคัญในกลุ่มพื้นที่ต่างๆ ดังนี้ : (รูปที่ 7.30)

- กลุ่มสงขลา-สิงหนคร พื้นที่นี้จะรองรับประชากรถึง 0.17 ล้านคน ใน 20 ปีข้างหน้า การขยายตัวของชุมชนเมืองสงขลาและสิงหนครมีแนวโน้มจะเชื่อมต่อกับเมืองหาดใหญ่มากขึ้น การที่บทบาทชุมชนเมืองสงขลาเป็นศูนย์กลางการบริหาร การปกครองในระดับภาค การเป็นศูนย์กลางพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเป็นเมืองท่องเที่ยว เมืองท่า ศูนย์กลางการประมง ควรมีการพัฒนาในด้านที่สำคัญ ได้แก่

การอนุรักษ์และฟื้นฟูเมือง ปรับปรุงชายหาด และพื้นที่สีเขียวในเมือง ได้แก่การรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนากิจการมนันทนาการ ชุมชน และยังเป็นส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวที่หลากหลายทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แผนงานสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดการประสานงานการอนุรักษ์ และการพัฒนาที่จะช่วยส่งเสริมศักยภาพของเมือง เป็นสิ่งจำเป็นโดยความร่วมมือของรัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่น

การพัฒนาโครงข่ายคมนาคม การขยายตัวของเมืองที่ต่อเนื่องระหว่างสงขลา-สิงหนคร-หาดใหญ่ จำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคมและการขนส่งมวลชนเพื่ออำนวยความสะดวกในการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารภายในเมือง ระหว่างเมือง ระหว่างจังหวัด และระหว่างประเทศ ทั้งทางบกและทางน้ำ

การพัฒนาด้านที่อยู่อาศัยและการปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม เพื่อการเป็นเมืองอยู่อาศัยที่มีคุณภาพ รองรับประชากรที่เพิ่มขึ้น พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชน

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว ศูนย์กีฬาทางน้ำ จุดชมวิว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีความหลากหลาย เพื่อรองรับรูปแบบการท่องเที่ยวตามกลุ่มความสนใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยเรือเดินสมุทร การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและการกีฬา

การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์และการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนบริเวณพื้นที่เร่งด่วน สงขลา-สิงหนครและตำบลโดยรอบ การจัดการน้ำเสียชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม การจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมและขยะติดเชื้อ

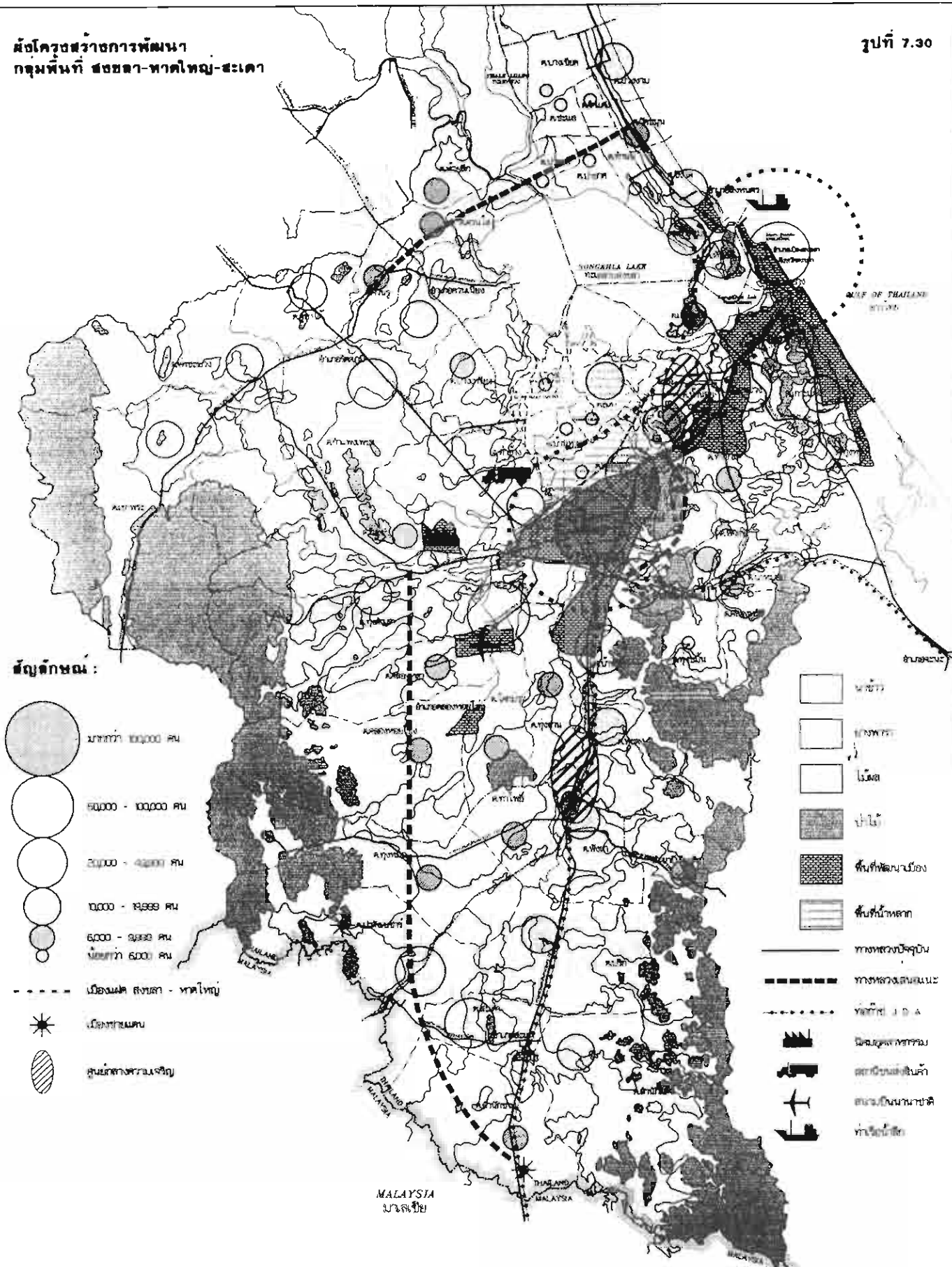
● **กลุ่มหาดใหญ่ - ปริมณฑล** พื้นที่นี้เป็นศูนย์กลางของพื้นที่มหานครในอนาคตที่จะรองรับประชากรในพื้นที่ถึง 0.3 ล้านคนใน 20 ปีข้างหน้า และประชากรจร และนักท่องเที่ยวจำนวนถึง 1.2 ล้านคนในปัจจุบัน ซึ่งประมาณการว่าจะเพิ่มถึง 3.5 ล้านคนใน 10 ปีข้างหน้า และ 5.0 ล้านคนในอีก 20 ปี ข้างหน้า ความเป็นมหานคร เมืองท่องเที่ยวนานาชาติ การเป็นพื้นที่ศูนย์กลางความร่วมมือพัฒนาระหว่างประเทศ และศูนย์กลางความเจริญของภาคใต้ จะมีผลต่อการเดินทางของผู้เยี่ยมเยือนด้วยวัตถุประสงค์ที่หลากหลายขึ้น เช่น การเดินทางเพื่อธุรกิจ การดูงาน การกีฬา การประชุมสัมมนา การจัดแสดงสินค้า จะส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม การบริการที่มีลักษณะเฉพาะมากกว่ารูปแบบการพัฒนาที่ผ่านมา การขยายตัวของชุมชนและประชากรไปยังพื้นที่รอบนอกเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ที่ขาดความพร้อมในการรองรับการพัฒนาจำเป็นต้องมีการวางแผนพัฒนาเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน และท้องถิ่น

เทศบาลนครหาดใหญ่ การเป็นศูนย์กลางมหานครและเมืองนานาชาติ ศูนย์ธุรกิจการค้า การเงิน การท่องเที่ยว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวิจัยและพัฒนา มีประเด็นการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

- การสร้างเอกลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมของมหานครหาดใหญ่-เมืองนานาชาติ
- การออกปรับปรุงย่านสถาบันราชการ อาคารที่ทำการของรัฐ ที่นำไปสู่ความเป็นมหานครที่พัฒนาการให้บริการโดยนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์
- การจัดระเบียบการใช้ที่ดินในเมืองและบริเวณชานเมือง

ผังโครงสร้างการพัฒนา
กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตา

รูปที่ 7.30

	ผังโครงสร้างการพัฒนา กลุ่มพื้นที่ สงขลา-หาดใหญ่-สะเตา โครงการ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง และ การพัฒนาพื้นที่เมืองใหญ่และปริมณฑล ใน 20 ปีข้างหน้า โดย สถาบันศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหาร (สอปร)	
	0 1 3 5 10 20 กม.	รูปที่ 7.30

- การพัฒนาศูนย์กลางชุมชนย่อย (Urban Subcenter) และชุมชนเมืองใหม่
- การจัดระบบการจราจรและระบบการขนส่งมวลชนสำหรับเมืองและระหว่างเมือง และการพัฒนาศูนย์การเดินทางขนส่งหลัก(Main Terminal) ที่เชื่อมโยงการเดินทาง ทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางอากาศ ที่จอดรถ (Park and ride)
- การพัฒนาระบบระบายน้ำและป้องกันน้ำท่วม และระบบบำบัดน้ำเสีย
- การพัฒนาศูนย์ธุรกิจครบวงจร (Business Park - One Stop Service) สถานที่จัดการแสดงสินค้าและการประชุมระดับนานาชาติ
- การพัฒนาย่านท่องเที่ยว ที่พัก ในด้านสภาพแวดล้อม ทางเดินเท้า ภูมิทัศน์ สิ่งอำนวยความสะดวก ป้ายและสื่อความหมายที่มีรูปลักษณ์ และส่งเสริมความเป็นเมืองนานาชาติ
- การพัฒนาพื้นที่สาธารณะ (Public Space) และศูนย์ชุมชน (Civic Center) ลานคนเมืองสำหรับกิจกรรมในระดับท้องถิ่น มหานครและเมืองนานาชาติ
- การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมเมือง และการเพิ่มพื้นที่สีเขียว เช่น ที่ว่างริมคลอง สวนหย่อม การปลูกต้นไม้ริมถนน การจัดให้มีทางจักรยาน ทางเดินเท้าที่ร่มรื่น สวนสุขภาพ
- การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น เช่น สวนสนุก (Theme Park) ศูนย์สุขภาพและความงาม ศูนย์อาหาร (Food Center) ศูนย์ศิลปะ (Art Gallery) พิพิธภัณฑ์เมือง โรงละคร (Theatre)
- ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science & Technology Park)
- ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่
- ศูนย์สื่อสารและโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (Teleport)

บ้านพรุ เป็นชุมชนศูนย์กลางรองที่อยู่ใกล้เทศบาลนครหาดใหญ่ ควรพัฒนาบทบาทการเป็นชุมชนอยู่อาศัยและนันทนาการ โดยจัดระเบียบการใช้ที่ดินในชุมชน การจัดพื้นที่นันทนาการชุมชน พื้นที่สีเขียว ศูนย์ชุมชน บริการสังคมในชุมชน การจัดระบบคมนาคมขนส่งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน การจัดระบบระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วมและบำบัดน้ำเสีย ระบบรวบรวมและกำจัดขยะ บ้านพรุยังสามารถพัฒนาให้มีย่านอุตสาหกรรมเฉพาะกิจได้

น้ำน้อย พัฒนาเป็นชุมชนศูนย์กลางรองแห่งใหม่ เป็นชุมชนอยู่อาศัยรองรับการขยายตัวของประชากรในอนาคต โดยจัดระเบียบการใช้ที่ดินในชุมชน การจัดพื้นที่นันทนาการ

ชุมชน พื้นที่สีเขียว ศูนย์ชุมชน บริการสังคมในชุมชน การจัดระบบคมนาคมขนส่งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน การจัดระบบระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วมและบำบัดน้ำเสีย ระบบรวบรวมและกำจัดขยะ

บริเวณตำบลคองหงส์ ควนลิ่ง คลองแห คลองอู่ตะเภา ท่าช้าง เป็นพื้นที่ชานเมืองที่มีบทบาทรองรับการขยายตัวของย่านพักอาศัย รวมทั้งการค้า บริการชุมชน จำเป็นต้องมีการจัดระเบียบการใช้ที่ดินในชุมชน การจัดพื้นที่นันทนาการชุมชน พื้นที่สีเขียว ศูนย์ชุมชน บริการสังคมในชุมชน การจัดระบบคมนาคมขนส่งภายในชุมชนและระหว่างชุมชน การจัดระบบระบายน้ำ ป้องกันน้ำท่วมและบำบัดน้ำเสีย ระบบรวบรวมและกำจัดขยะ

● **กลุ่มสะเดา - ปาดังเบซาร์** พื้นที่นี้มีประชากรในชุมชนประมาณ 85,000 คน ใน 20 ปีข้างหน้า เป็นเมืองชายแดน ศูนย์การค้าและบริการ เป็นประตูที่สำคัญที่จะเดินทางโดยทางบกเข้าสู่ประเทศ และเดินทางออกไปยังมาเลเซียและสิงคโปร์ ควรพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

- การจัดระเบียบการใช้ที่ดินในเขตชุมชน ย่านการค้าชายแดน และสิ่งแวดล้อมชุมชน
- การปรับปรุงภาพลักษณ์ด้านชายแดน สิ่งอำนวยความสะดวก ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร
- คลังสินค้าและเขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก (EPZ)
- สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการขนส่งสินค้าเกษตรกรรมและสินค้าหนัก โดยทางรถไฟ
- การพัฒนาเส้นทางเชื่อมโยง สะเดา - ปาดังเบซาร์ - ท่าอากาศยานนานาชาติ และนิคมอุตสาหกรรมฉลุสายใหม่ และเส้นทางสะเดา - สะบ้าย้อย
- การปรับปรุงสภาพแวดล้อมชุมชน บริการพื้นฐานที่ ปริก และพังลา

● **กลุ่มรัตภูมิ-ควนเนียง** เป็นศูนย์กลางระดับอำเภอ มีบทบาทรองรับประชากรในเขตเมืองประมาณ 54,000 คน ใน 20 ปีข้างหน้า และมีศักยภาพการพัฒนาอันเนื่องจากการเชื่อมโยงการพัฒนาแนวตะวันออก-ตะวันตก (East - West Corridor) ระหว่างสตูลกับสิงหนคร ควรได้รับการส่งเสริมขีดความสามารถในการบริการต่างๆแก่พื้นที่ชนบทเกษตรกรรมโดยรอบอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพอย่างเหมาะสม เพื่อลดการเดินทางไปใช้บริการที่สงขลาหรือหาดใหญ่ และพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย และทางเลือกบนเส้นทางท่องเที่ยวสงขลา-สิงหนคร กับสตูล-ตะรุเตา